

334
338
342
350
352
353
355
369

COMMENTARII
DE REBUS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XV. PARS III.

LIPSIAE MDCCLXX. c
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH

Venduntur etiam

Amstelodami apud I. Schreuder, et Petr. Mortier, Londini apud
Io. Nourse, Parisiis apud Brinsson, Patauii apud I. Mansré,
Holmias apud L. Salgium.

Hi
k
t
h

Hi

A
P
o
l
i
t
i
c
a
l

I.

Histoire naturelle générale & particuliere, avec
la description du cabinet du Roi, Tome
treizieme, à Paris de l'imprimerie Royale,
1765. 4. Alph. 2. pl. 10. tabb. aen. 59.

i. e.

Historia naturae vniuersalis et particularis vna
cum descriptione musei regii. Tomus
XIII. etc.

Pergit Cl. BUFFON in hoc tomo in
consideratione naturae generali, quam
in praecedenti tomo inchoauerat.

Quantum autem iudicare licet, Cl.
Auctor demonstrare annititur, causam omnium
phaenomenorum materiae rudioris vim quan-
dam esse, hancque cum calore coniunctam mo-
leculas viuas, a quibus omnes effectus sub-
stantiarum organisatarum pendeant, producere.
Licet vero ingeniose satis rem exposuerit Cl.
BUFFON, tamen hinc inde quaedam occurrunt, vbi
sententiae Cl. Auctoris suffragari non possumus.

Hoc certum est, potentias, quae animae competunt, a potentiis materiae diuersas omnino esse.

p. 1.

Transeamus ad historiam animalium, quorum primum *Giraffa* seu *Camelopardalis* est, qui Ill. LINNAEO ceruus (camelopardalis) cornibus simplicissimis, pedibus anticis longissimis dicitur. Animal hoc ex pulcherrimis et maximis est; innocuum dicitur, simul autem maxime inutile: dissimilitudo enim crurum posteriorum cum anterioribus, quae illis multo longiora sunt, exercitio virium obstat. Ingressus eius vacillans et motus lenti apparent. In desertis locis Aethiopiae aliarumque provinciarum Africae meridionalis et Indiae occurrit, neque tamen magna in copia deprehenditur. Quantum ex variis auctoribus elucescit, animal hoc, ab inferiore parte pedum anteriorum ad verticem capitis usque computatum, pedes septendecim altum est. Natura mansuetum esse dicitur et quoad corpus et naturam camelo potius, quam ulli alii animali simile est. Ad ruminantia pertinet, cum dentibus incisivis in maxilla superiore careat. Ceterum duo cornua parua in fronte habet, quorum substantia nondum satis nota est *). Cl. BUFFON enim tale animal non vidit, sed descriptionem hanc ex aliis communicat. Icon huius animalis deest.

p. 16.

2) *Lama*; Ovis Peruana MARGRAVII, Camelus (glama) dorso laeui, topho pectorali LINN. et Paco, Ovis Peruana paco dicta MARGRAV. Camelus (pacos) tophis nullis corpore lanato LINN. Vtrumque animal in America tantum occurrit, montesque Americae meridionalis inhabitat. Per naturam

*) De *Giraffae* charactere vid. Cl. PALLAS Miscell. zoolog. pag. 10. Comment. hor. Vol. XV. p. 239.

naturam haec animalia non mansueta sunt, nunc at-
tem inter domestica nutriuntur, licet etiam multa
adhuc in desertis reperiantur. Regnum Perua-
num *lamae* solum patrium est, vbi copiose occurrit
magnumque vsum praestat. Eius enim caro edulis est,
pilique lanam bonae indolis praebent. Oneribus
gerendis destinantur et ad ducentas libras gestant.
Tarde incedunt, nec vltra quinque milliaria per diem
procedunt. Subitum incrementum capiunt *lamae*
tertioque anno ad procreandum aptae sunt; anno
duodecimo viribus decrescunt et decimo quinto
in statu senili sunt. Natura sua animal hoc mite
et phlegmaticum est; herbis vescitur et quidem
inter eundem; nunquam tamen sub nocte cibum
capit, quo tempore potius ruminat. Quando labo-
ribus obruuntur, hisque succumbunt, animalia haec
frustra ad erigendum excitantur, sique ductores
male ea tractare pergunt, se ipsa tunc interimunt,
dum versus terram caput vtrinque impingunt. Nec
pedibus, nec dentibus se defendunt, sed sputum
tantum in faciem ductoris eiiciunt; saliuam autem
irritati animalis adeo acris esse dicitur, vt vesicu-
las in cute excitet. Lama quatuor pedes alta et
quinque vel sex pedes longa est. Caput eius bene
conformatum, oculi magni, rostrum aliquantum
elongatum, labia crassa, superius fissa, inferius
pendula apparent. Dentes incisivi et canini in su-
periore maxilla desunt: aures quatuor pollices lon-
gas facile mouet. Cauda octo pollices longa est;
pedes, vt in boue, fissi sunt, a postica tamen par-
te calcare muniti, cuius ope animal se in locis ag-
gressu difficilioribus affigit. Lana eius in dorso
breuis, ad latera vero et sub ventre longa est. Co-
lor animalis vel albus, vel niger, vel variegatus de-
prehenditur. Valde lasciuum dicitur animal, rem
tamen veneream difficulter exercet. Foemella

se in terram prosternit, masculumque suspiriis iniutat. Pullum vnum, raro duos, parit. Lama non mansueta fortior, viuidior et celerior est, quam domestica; illa vt ceruus currit et vt rupicapra rupes scandit. Gregatim ad tercentum vsque numero incedunt et in regionibus, glacie et niue tectis, melius quam in temperatis se habent.

p. 28.

Paco, animal minus, nec tam vtile, quam lama est; pellem tamen meliorem fert. Mores eiusdem et indoles eadem, quae lamae est; eadem loca inhabitat; lanam tamen longiorem et densiorem praestantioremque habet. *Paco* respectu lamae idem fere est, quod asinus respectu equi esse solet. Figurae duorum horum animalium hic desiderantur.

p. 34.

3) *Vnau*; Bradypus (dictatylus) manibus didactylis, cauda nulla LINN. et *Ai*; ignauus MARGRAV. Bradypus (tridactylus) manibus tridactylis, cauda breui LINN. Licet vtrique animali ob lentorem in motu et ob tarditatem in gressu nomen ignauorum, quod etiam aliis animalibus datur, a nonnullis imponatur, tamen ad euitandam confusionem nomina, quibus in locis natalibus insigniuntur, retinet Noster ac notat, animalia haec, quamquam vario respectu conueniunt, tamen tum in exterioribus, tum in interioribus differre, ideoque diuersas species esse. Ita enim *Vnau* nullam caudam et duos tantum ungues in pedibus anterioribus habet; *Ai* autem cauda breui tribusque vnguibus in quouis pede instructum est: *Vnau* rostrum longius, frontem magis eleuatam, aures magis conspicuas, quam *Ai*, ostendit; color etiam pilorum alius est, immo viscera in vtroque diuersum situm habent et nonnullae partes interiores in hoc aliter, quam in illo conformatae sunt. Characterem tamen maxime distinctiuum simulque plane singularem numerus costarum praebet, siquidem in *Vnau* costae quadraginta

ginta sex, in *Ai* autem viginti octo deprehenduntur. Animalia haec ad ruminantia pertinent, licet neque cornibus aut ungulis, neque etiam dentibus incisoriis in inferiore maxilla instructa sunt: plures tamen ventriculos, ruminantium more, habent, a quibus tamen in eo differunt, quod intestina ipsorum admodum brevia sint. Differunt etiam ab aliis animalibus eo, quod vrina in iisdem et excrementa per cloacam communem, vt in auibus, excrementantur. Animalia haec tantum in America deprehenduntur, foliis fructibusque siluestribus vescuntur, ac multum temporis, dum aliquot passus incedunt, aut arbores scandunt, consumunt, ita, vt vnus diei spatio vix quinquaginta passuum viam absolvere possint.

Ex anatomica descriptione notamus, *Vnau* di. p. 49. digitis duobus in pedibus anterioribus, digitisque tribus in pedibus posterioribus, vnguibusque valde longis et curuis instructum esse. Praeterea ventriculi quatuor, vt in boue, sed aliter conformati, intestina singulari modo conuoluta, hepar nulla vesicula fellea instructum et canalis intestinorum tres pedes longus, lingua crassa inque anteriore parte ampla deprehenditur. Dentès numero octodecim sunt, in superiore nimirum maxilla vtrinque dens caninus vnus et dentes molares quatuor, in inferiore autem itidem dens caninus vnus et molares tres, nulli autem incisui apparent. Vertebrae dorsales numero viginti tres, vertebrae lumborum autem quatuor sunt; os sacrum vertebrae spurii quatuor, et coccygis os, octo vertebrae constat. Exp. 60. descriptione anatomica animalis *Ai* in genere notandum est, illud quoad formam corporis crurumque et numeros dentium cum *Vnau* conuenire, ab hoc tamen differre, quod in quouis pede tres vngues,

aliū viscerum situm vertebraeque spurias caudae quindecim habeat.

- p. 72. 4) *Surikate*, (viuerrae species) paruum animal rapax est, inque Surinamo et aliis prouinciis Americae meridionalis occurrit. Carnis ouorum et piscium cupidum est, propriamque vrinam libenter bibit. Quoad figuram corporis et aurium inprimis viuerrae ichneumoni L I N N quoad nasum productum autem viuerrae nasuae magis simile est. Color in naso et circa oculos et aures niger est, macula in fronte fusca, latera vero capitis, oris atque gulae alba sunt; reliquae corporis partes colorem mixtum ex albo, fusco, flauescente et nigro habent. Animal libram vnam vnciaeque tredecim pondere aequauit; pedibus tetradactylis instruitur. Hepar vesiculam felleam lobosque quinque habet; lingua ampla, tenuis, inque apice rotunda apparet. Dentes, qui cum dentibus carniuorum et inprimis hyaenae multum conueniunt, numero triginta quatuor sunt, in inferiore nimirum maxilla dentes molares decem, in superiore autem octo, et in quauis duo dentes canini longi, sexque parui incisorii reperiuntur. Vertebrae dorsales quatuordecim totidemque costae, vertebrae lumborum autem sex, ossis sacri vertebrae spuriae quatuor, caudae viginti sunt.
- p. 87. 5) *Tarsier*; nomen hoc a CL. BUFFON paruo animali ex murino genere ob tarfos insigniter longos datum est. Animal hoc, ratto non maius, pedes pentadactylos, anteriores valde paruos et posteriores admodum longos, caudamque elongatam in apice pilosam, et oculos magnos habet. Dentes in vniuersum triginta duo in eo inueniuntur, in quolibet nimirum maxilla duo incisui acuti, duoque canini, retrorsum curuati, et in quouis latere dentes molares sex conspiciuntur.

6) *Phalanger*;

6) didelphid
currenti,
quod ph
putatque
nam, qu
ab eo a
dein qu
re. Ca
sum esse
que inst
longiore
digitus,
Omnes
sunt. C
vesicula
superio
tudine
in ma
numer
totiden
sunt;
cauda

etum,
dem
morib
color
bus o
riegat
git;
dicib
bus

6) *Phalanger*; nomen hoc paruo animali exp. 92.

didelphidis genere *) in America meridionali occurrenti, hanc ob rationem imposuit Cl. BUFFON, quod phalangas singulariter conformatas habet; putatque, animalculum hoc ad didelphidem murinam, quam *Marmosam* dicit, proxime accedere, ab eo autem quoad caudam, maxime elongatam, dein quoad os elongatum et formam dentium differre. Caeterum colorem maris et foemellae diuersum esse, monet. Pedes huius animalis digitis quin- p. 94.
que instructi sunt, quorum duo minores, duoque longiores apparent; pollex autem, ceu quintus digitus, ab illis remotus, ad latus tali situs est. Omnes digiti praeter pollicem vnguibus armati sunt. Coecum intestinum crassum et valde longum, vesicula fellea itidem magna est. Dentes in maxilla superiore octodecim, octo nimirum incisui, magnitudine et forma valde diuersi, et decem molares, in maxilla inferiore autem dentes quatuordecim numerantur. Vertebrae dorsales numero tredecim totidemque costae, vertebrae lumborum autem sex sunt; os sacrum duabus tantum vertebriis spuriiis, et cauda viginti nouem constat.

7) *Coquallin*, nomen ex Americano contra p. 109.

stum, animal indicat, quod ob figuram sciuro quidem simile est, ab eo autem tum indole, tum moribus, diuersum est. Sciuro maius, in ventre colorem pulchre luteum, in reliquis autem partibus colorem ex albo, nigro, fusco et aurantio variegatum habet. Cauda sua, vt sciurus, se obteggit; arbores non scandit, sed in cauernis et sub radicibus arborum se abscondit; seminibus et fructibus vescitur; callidum est, nec cicurari se patitur.

Bb 5

Palmas

*) Est didelphis orientalis PALLAS Miscell. zoolog. p. 54.
Comment. nostr. Vol. XV. p. 243.

Palmas tetradactylas, plantas pentadactylas habet, et forte ad sciurum aestuantem LINN. pertinet.

p. 117. 8) *Cricetus*; mus (*cricetus*) cauda subabbreviata, articulis rotundatis, corpore subtus nigro, lateribus rufescentibus LINN. germanis *Hamster*. Hoc animal ad rattorum genus pertinet, et praecipue ratto aquatico simile est. In terrae cauernis habitat; color in dorso et circa caudam rutilus, circa guttur candidus est. Pedes habet admodum breues. Pili sic inhaerent cuti, vt ex ea difficulter euelli possint; ob quam causam aequae ac ob varietatem pelles eius pretiosae sunt. Pedibus anterioribus terram effodit, plures cuniculos facit, intusque antra ad colligenda frumenta sibi parat. Vescitur omnis generis frumento, messisque tempore grana colligit. In agro etiam mures venatur. Dum cibum capit, in pedes priores erigitur, et ambobus mandit. Foemella bis vel ter quouis anno partum enititur, vnoque partu quinque sexue pullos edit. Haec animalia se inuicem interficiunt.

p. 126. Hostes eorum martes siluestres sunt. In hoc animali ad maxillam inferiorem vtrinque vesiculae amplae membranaceae sub cute reperiuntur, quas dictum animal sacci instar tempore messis granis infarcit, quae in cuniculos suos in futuram hyemem congerit et reponit. Ventriculus ei duplex est; vesicula fellea nulla. Linguam, vt rattus, mollem et spongiosam habet. Dentes sedecim, vt in ratto vulgari, sunt, similesque vertebrae et costae, nec nisi quatuordecim vertebrae spuriae caudae reperiuntur.

p. 136. 9) *Boback*; nomen polonicum animal notat, quod, a BRISSONIO marmota polonica nominatum, a Cl. BUFFON ad marmotas refertur. A marmota enim alpina non nisi colore differt, qui in *Boback* multo magis pallide flauus est: differt etiam quoad pedes, siquidem in pedibus anterioribus

ribus pollicem seu potius vnguem habet, cum tamen in marmota alpina quatuor tantum digiti absque pollice deprehendantur. De reliquo in omnibus conueniunt. Idem obseruatur de *Marmota Canadensi*, quae etiam *Monax* dicitur, vero ab ea cauda longiore pluribusque pilis instructa differt. Canadensis Europaeis minor est, ea autem minus est animal Sibiriae, a Russis *Зевраська* dictum. Huius animalis corpus crassum, color pilorum fuluus cum griseo mixtus est; extremitas autem caudae fere nigra apparet. Crura breuia sunt, posteriora tamen anterioribus longiora. Pedes posteriores digitis quinque totidemque vnguib; anteriores autem quatuor instructi sunt. Pedibus posterioribus insistit, dum cibum capit, quem anterioribus apprehendit. Aestate pariunt, et plerumque quinque vel sex pullos gignunt. Cauernas sibi parant, ibidemque hyemem transigunt. Hoc tamen Sibiriae animal a marmota alpina differre videtur, siquidem in eadem regione marmota quoque reperitur, nec vtrumque animal coire dicitur.

10) *Gerboise*; sub hoc nomine generico a Cl. p. 141. BUFFON animalia indicantur, quorum pedes anteriores pedibus talpae minores, posteriores autem auis pedibus similes sunt. Quatuor ad hoc genus referuntur species; 1) *Tarsier*, de quo supra mentio facta est; 2) *Gerbo* seu *Gerboise* proprie sic dicta, quae a Cl. HASSELQUIST mus (iaculus) pedibus posticis longissimis, cauda extrema villosa, palmis tetradactylis, plantis pentadactylis nominatur; 3) *Alagtaga* a Cl. GMELIN cuniculus pumilio falliens, cauda longissima dicta, cuius crura, vt in praecedenti animali se habent, pedes autem anteriores, digitis quinque, et posteriores, digitis tribus cum calcare, pro pollice seu quarto digito habendo, instructi

instruēti sunt. 4) *Daman Israel*, ab Ill. LINNAEUS (longipes) cauda elongata vestita, palmis tetradactylis, plantis pentadactylis, femoribus longissimis vocatur. *Gerbo* magnitudine corporis, muri domestico maiori, aequalis est; caput vt in cuniculo, oculi autem maiores auresque breuiiores apparent; rostratus valde paruus, maxilla superior inferiore longior, dentes vt in cuniculo, mystax longus, cauda valde longa deprehenditur. *Alagtaga* cuniculo minor est; aures eius longiores, maxilla superior inferiore multo longior, mystax admodum longus, dentes, vt in ratto, cauda valde longa est. *Gerbo* in Circassia, Aegypto, Barbaria et Arabia, *Alagtaga* autem in Tartaria ad Volgam, vsque ad Sibiriam occurrunt. Vtrumque tamen animal vnicam speciem constituere et varietates tantum esse, Cl. BUFFON autumat. Animalia haec nunquam per gradus, sed per saltus, et quidem, vt aues, erecta incedunt. Saltus eorum trium quatuorque pedum mensuram expleant. De die dormiunt; granis herbisque viuunt; cuniculorum more cauernas sibi parant et ad finem aestatis grana in iisdem colligunt. Quod ad *Daman* attinet, ex relatione Cl. SHAW, notat Noſter, eum hoc animal cum *Gerbo* comparasse.

p. 150. II) *Mangouste*; ichneumon; viuerra (ichneumon) cauda e basi incrassata sensim attenuata LINN. Animal hoc in Aegypto domesticum est, vt felis in Europa; ad fugandos mures et rattos vtilissimum dicitur; verum aues quoque, quadrupeda, serpentes, lacertas, insecta et quicquid ei vitam habere videtur, venatur, iisque vescitur. Neque canum iras, neque felum malitiam, neque etiam serpentum morsus metuit, hosque etiam maxime venenatos persequitur et interficit, sique venenum se accepisse sentit, radicem quandam effodit, cui ab Indis nomen huius animalis *Mungo* (Ophiorrhiza

rhiza Mungos LINN.) datur, quaeque ibidem pro optimo remedio contra morsus viperae seu aspidis habetur. Idem istud animal oua crocodillorum et quium exfugit, immo crocodillos minores interficit et vorat. Ripas libenter inhabitat. Gressus eius variant. Oculi viuidi sunt; physionomia bonae indolis, corpus admodum agile, crura breuia, cauda crassa et valde longa, pilique rudes et saepe spinosi quasi reperiuntur. Tum in mare, tum in foemella folliculus ad anum reperitur, in quo humor odoratus secernitur, ipse autem folliculus ab animali exaestuante aperitur. Subitum incrementum capit animal, nec longam vitam agit. In Asia meridionali et Aegypto ad lauam vsque copiose occurrit. In regionibus temperatis non propagatur, sed eo delatum, breui tempore obit.

12) *Fossane* seu *Fossa*, animal ex viuerrae ge. p. 163. nere, in Madagascar obuium, nomen etiam *Genette de Madagascar* habet; minus tamen est, nec folliculum odoriferum, vt putant, habet. Licet paruum sit, ferox tamen est et difficulter cicurari se patitur. Oculus eius globum nigrum, ratione magnitudinis capitis admodum magnum sistit, qui animali huic vultum atrocem dat.

13) *Vanfire*; *Mustela Iauanica* SEBAE, valde p. 167. simile quidem est viuerrae, sed ab ea quoad dentes differt. In viuerrae enim maxilla superiore dentes octo, in illo autem animali duodecim reperiuntur. Caeterum maxilla inferior aliter in hoc, quam in viuerra comparata est, et color pilorum etiam differt, qui in hoc fuscus est.

14) *Makis*; nomen genericum est, sub quo p. 173. tres species comprehenduntur; 1) *Mococo*; lemur (catta) cauda annulata LINN.; 2) *Mongous*; prosimia fusca BRISSON. lemur (macaco) cauda nigra collari barbato. LINN. 3) *Vari* seu *Varicossi*. In his anima-

animalibus cauda longa et pedes, vt in simiis conformati deprehenduntur; rostrum vero eorum elongatum est, inque maxilla inferiore dentes incisui sex reperiuntur, cum in simiis quatuor deprehendantur.

p. 175. *Mococo* figuram elegantem habet et ob magnitudinem oculorum et crura posteriora, quae anterioribus multo longiora sunt, notatu dignum est. Cauda magna semper exporrecta, semperque mota, triginta annulis nigris et albis, mutuo se iniucem excipientibus, notata apparet. Mores huius animales lenes sunt, facileque cicurari se patitur. Obliquo gressu, more omnium animalium, quae loco pedum manus habent, incedit. Facilius saltat, quam incedit. Corpus magnitudinem felis habet, sed longius est. Pili tactu leues semper exporrecti sunt. Partes generationis paruae et absconditae sunt. Vox parua est.

p. 176. *Mongous* praecedenti animali minus est, pilique eius, vt in illo, sericei sunt. Salax animal vocem edit grunntui similem. Testiculi pro corporis ratione admodum magni sunt. Cum felibus abique effectu coit. Frigus et humiditatem fugit.

p. 178. *Pane* et fructibus nutritur. *Vari*, caudatum est animal auriculis guloque barbatis, *Mococo* maius et ferocius. Vox eius rugitum leonis aliquo modo imitatur. Horrenda haec vocis vis in animali mediocris magnitudinis, a singulari structura asperae arteriae pendet, cuius duo rami dilatantur, amplumque cauum formant, antequam in bronchias distribuuntur. Rostrum, habitae proportionem, in eo maius et longius quam in lemure catta LINN. auriculae multo breuiores, longisque pilis ad margines obsitae reperiuntur. Oculi coloris aurantii sunt, ita tamen, vt fere rubri appareant. Tria haec animalia circa Madagascar et vicina loca, nec vnquam in America occurrunt.

Ex

Ex descriptione anatomica notamus, coecum p. 181.
 intestinum in specie, quam Ill. BUFFON *Mococo*
 vocat, reliquorum intestinorum maximum, linguam-
 que tenuem, ad apicem rotundam, papillis obsitam
 fuisse. Dentes numero triginta octo sunt; in ma-
 xilla superiore quatuor incisivi et duo canini, in infe-
 riore autem sex incisivi duoque pariter canini et in
 utraque maxilla utrinque sex molares; vertebrae
 dorsales duodecim, totidemque costae et vertebrae
 lumborum septem numerantur; os sacrum ver- p. 198.
 tebris spuriiis tribus, et cauda triginta tribus con-
 stat. *Mongours* s. lemur macaco LINN. in pluribus
 partibus cum *Mococo* convenit, praeterquam quod
 cauda vertebrae spuriiis viginti tribus constet.
Vari coecum intestinum habet, quod quidem lon-
 gum, sed non amplum est. Dentes et vertebrae eius p. 210.
 hic non descriptasprehendimus.

15) *Loris*; s. lemur (tardigradus) ecaudatus
 LINN. Edit. XII. animal paruum Ceylanicum est. Nul-
 lam caudam, caput rotundum, oculos admodum
 magnos, sibi maxime vicinos, auriculas amplas et ro-
 tundas habet. Notatu etiam dignum est, foeminam
 urinam per clitoridem emittere. Vterus in hoc et p. 213.
 praecedentibus tribus animalibus duplex est, cum
 simplex in simiis reperitur. Vertebrae dorsales in
 hoc animali quindecim totidemque costae, verte-
 brae vero lumborum, quod notatu dignum, no-
 uem deprehenduntur. Os sacrum, vertebrae qua- p. 226.
 tuor, et coccygis os, quinque partibus constat.

16) *Vespertilio Americanus vulgaris* SEBAE;
vespertilio (perspicillatus) ecaudatus, naso foliato
 plano acuminato LINN. a Cl. BUFFON *Chauue-Sou-*
ris fer de lance nominatur, hanc quidem ob ratio-
 nem, quod in rostro appendicem seu membranam
 habet, quae hastae ferreae (*fer de lance garni de ses*
oreillons) similis est. Animal hoc nullam fere cau-
 dam,

dam, in maxilla vero inferiore dentes incisivos quatuor habet, cum tamen in plerisque vespertilionum speciebus, sexprehendantur.

p. 233. 17) *Serval*, a malabaricis *Maraputé* nominatum, animal ferox est, ex felino genere fele siluestri maius viuetraque zibetha paulo minus, a qua ratione capitis differt, quippe quod in *Serval* rotundus est. Quoad pilorum colorem pantherae fere simile est, cum corpus fuluum, maculis rotundatis, nigris pictum, habeat. Oculi fulgidi, mystax setis longis rigidisque ornatus, cauda mediocris, pedes longi ungibus longis et curuis armati sunt. Arbores inhabitat, ibidemque aubus viuit et raro in terram descendit. Natura ferox est, ad speculum hominum tamen fugit, irritatum vero, in primis si domicilium eius destruitur, furiosum fit, homines inuadit, mordet, et vt panthera dilacerat. Caeterum istud animal cum fele tigrina Senegalensi et Capitis Bonae Spei, idem esse, Cl. BUFFON monet.

p. 239. 18) *Ocelot*; Catus pardus Mexicanus HER-
NAND. felis (pardalis) LINN. in America occurrit. Quoad figuram et indolem animalibus, *Juguar* et *Couguar* dictis, simile est. Color eius pulcher et roseus est, in ventre tamen albus. Maculis roseis, nigricantibus, intra suauiter rubentem colorem notatum corpus est. Adultum duos pedes cum dimidio altum et quatuor longum est, caudamque longam habet. Animal hoc admodum vorax, simul tamen timidum dicitur: raro homines inuadit, canes fugit, et ab his exagitatus syluas intrat, arbores scandit, vbi etiam ad dormiendum et ad captanda animalia se retinet, quippe in quae insiliit, sanguinemque eorum exsugit, quem carni praefert; hinc magnum numerum animalium destruere dicitur. Cicurari se non patitur, sed semper ferox manet.

manet. Foemella plerumque duos tantum pullos parit.

19) *Margay*; felis sylvestris tigrina SEBAE et p. 248.
BRISSONII, feli sylvestri quoad magnitudinem et figuram similis est, rostrum tamen brevius, aures rotundiores et caudam elongatam habet. Corpus ex griseo flavescit, maculis nigris virgatis variegatum. Animalia parva et aues vorat. Difficulter cicurari se patitur, semperque ferocitatem naturalem retinet. In America occurrit. Ad leopardi seu pantherae genus aliud quoque animal, *Guepard* dictum, hic refertur, quod quoad pellim lynxi simile est, crinesque quatuor vel quinque pollices longos ad collum et intra scapulas habet, qua in re a panthera et leopardo differt.

20) *Chacal*; lupus aureus KAEMPFERI canisp. 255.
flavus, lupus aureus BRISSONII canis aureus LINN. et *Adiue* duo animalia sunt, de quibus CL. BUFFON dubitat, utrum species diuersae sint, nec ne; notat tamen *Chacal* esse maius et ferocius et difficilius cicurari posse, quam *Adiue*; caeterum in omnibus sibi similia esse. In Armenia, Cilicia, Persia et in omni oriente obuium est *Chacal*, quod vulpis magnitudinem plerumque habet, cui etiam valde simile est, praeterquam quod crura brevia habeat. Pili eius pulchre flavescent, quam ob rem nomen lupi aurei obtinuit. *Chacal* medium inter lupum et canem tenet. Cateruatim ad viginti, triginta et quadraginta praedatum excurrit in rura, omneque, quicquid ei occurrit, deuorat. Cadauera, hyaenae ad modum, effodit, huicque victui assuetum, ad coemeteria semper concurrit atque exercitus et societates peregrinantes ob id sequitur. Inter quadrupeda idem est, quod inter aues coruus; caro enim vel maxime putrida ei nauseam non mouet, qua in re cum hyaena conuenit, sed ea peius est; siquidem hyaena solitarium

animal est; et, licet fortior et maior, cane aureo, sit, tamen non adeo molesta est, sed cadaueribus contenta, viuos non aggreditur. *Chacal* vero qualitates pessimas canis et lupi coniunctas habet.

p. 272. 21) *Isatis*; Canis (lagopus) cauda recta, apice concolore LINN. speciem mediam inter vulpem et canem sistit. In regionibus septentrionalibus, mari glaciali vicinis, occurrit. Quoad corporis formam et longitudinem caudae vulpi, et quoad capitis formam cani simile est. Pellis eius perbella est. Color horum animalium interdum albus, interdum ex coeruleo cinereus est. Mense martio coeunt, et in coitu, canum more, separare se haud possunt. Gestatio nouem septimanas durat et foemella sex, septem vel octo pullos edit. Rattis, leporibus et auibus viuit, tamque astutum, vt vulpis, est. Hostes eius gulones sunt. Vulgari nomine *Peretz* dicitur.

p. 278. 22) *Glouton*; Mustela (gulo) plantis fissis, corpore rufo-fusco, medio dorsi nigro LINN. In pluribus regionibus septentrionalibus Europae et Americae occurrit. Cum hyaena saepe confunditur, qua cum quidem ob voracitatem conuenit, sed diuersum animal est. Formam fere melis habet: caput eius breue, oculi parui, dentes admodum fortes, corpus crassum, cauda breuis; color in dorso niger, ad latera ex fusco fuluus est. Pellis pretiosa habetur. Lento gressu incedit; arbores scandit, tuncque a tergo animalia, inprimis alcen et ceruum rangiferum infilit et deuorat. Nullum animal, praeter castorem, cursu attingit. Ad hominis aspectum non fugit, sed ei obuiam it, idque non ob audaciam, sed, quod viribus omnia animalia superare dicitur, ideoque nullum metuit. Carne et piscibus vescitur, cadauera effodit, eaque ad ossa vique deuorat.

23) *Mouf-*

23) *Mouf-*
tres vel q
prehendu
tamque n
nei instar,
ca occur
torii nom
F6N Coa
secunda C
BRISSON
rille nom
est. Cru
uae, pili
In cau
vermibus
abominan
Zorille ad
Coase aut
nouae H
Carolina
diuersas
stinguit;
qua aut
haec fer
demque
lore et
fuscis v
cum qu
Chinche
simulqu
fronte
instru
lem cau
current
tudiner
tibus pl
boli voc

23) *Mouffette*; nomen genericum est, sub quo p. 287.

tres vel quatuor species viueræ LINNAEI comprehenduntur, quæ, irritatæ, odorem tam fortem, tamque malum de se spargunt, vt vaporis subterranei instar, qui *mouffete* dicitur, suffocet. In America occurrunt et a peregrinatoribus plerumque *Putorii* nomen accipiunt. Prima species a Cl. *Mouffette* *Coase*, nomine americano contracto, vocatur; secunda *Chinche* appellatur; tertia *Conepate* et a Cl. *Brisson* *Putorius striatus* nominatur. Quarta *Zorille* nomen habet. *Coase* sedecim pollices longum est. Crura eius brevia, rostrum tenue, aures parvae, pili obscure fusci, ungues nigri et acuti sunt. In cauernis rimisque rupium habitat; scarabæis, vermibus parvisque auibus viuit. Irritatum animal abominandum odorem de se spargit. *Chinche* et *Zorille* ad calidissimas Americae regiones pertinent, *Coase* autem et *Conepate* in regionibus temperatis nouae Hispaniae, Louisianae, terrae Illinensium et Carolinae occurrunt, atque a prioribus differunt, diuersasque species sistunt. Inprimis *Coase* se distinguit; siquidem in pedibus ungues quatuor, reliqua autem quinque habent. Caeterum animalia haec fere eandem figuram, eundem instinctum, eundemque foetorem detestabilem habent, nec nisi colore et longitudine pilorum differunt. *Coase* pilis fuscis vestitum est; *Conepate* autem nigros pilos cum quinque striis longitudinalibus albis habet. *Chinche* in dorso album et ad latera nigrum est, simulque nigrum caput habet, excepta stria alba, in fronte et nucha; cauda eius densa longisque pilis instructa est. *Zorille* praecedenti minus est, similem caudam similesque strias albas, aliter paullo excurrentes habet. Animalia haec figuram et magnitudinem mustelae europaeae habent et a peregrinantibus plerumque animalia foetentia seu infantes diaboli vocantur.

p. 304. 24) *Pekan* et *Vison* duo animalia Americana sunt, quae vix a mustela marte fagorum vel abietum LINNAEI differunt, et varietates tantum eius sistunt.

p. 309. 25) *Zibelline*; mustela Zibellina GMELINI et LINN. quoad formam marti, quoad dentes vero mustelae (ermineae LINN.) similis est. Dentes incisivos sex, valde longos et aliquantum curuos, vna cum duobus caninis longis in maxilla inferiore, parvos autem et valde acutos dentes in maxilla superiore habet. Mystax magnus est; pedes amplii et quinque vnguibus armati apparent. Color in aliis ex fusco nigrescens, in aliis ex fusco flauescens est, qui vero tempore aestatis mutatur; siquidem color ex fusco nigrescens, ex flauo fuscus, alter autem palide flauus fit. Animal hoc in Sibiria inprimis obuium, ripas fluuiorum, loca vmbrosa sylvasque densissimas inhabitat. Ab vna arbore in aliam saltu leuissimo se mouet. Solem fugere dicitur. Rattos, pisces fructusque syluestres in escam sumit. Captiuos inque exilium depulsos animalia haec venari, certumque numerum pellium apportare debere, fama refert. Venatus hyeme fit.

p. 314. 26) *Leming*; Mus (lemmus) cauda abbreviata, pedibus pentadactylis LINN. figuram muris, caudam tamen breuiorem habet. Corpus eius quinque pollices longum est, quod pilis diuersi coloris vestitur. Mystax longus est. Rictus paruus, labium superius, vt in sciuro, fissum apparet. In maxilla superiore dentes incisui duo longi et acuti, similesque in inferiore et in quauis maxilla vtrinque molares tres, ab incisuiis, vt in omnibus huius generis speciebus, remoti deprehenduntur. Lingua ampla est. Oculi parui et nigri, aures dorso impositae, crura anteriora valde breuia et quinque vnguibus acutis et curuis armata sunt. Subito gressu incedit; montes in Norwegia et Lapponia

ponia in
malium
miserrim
parant;
iunctim
lium tam
multique
corroseru
menta, q

27)
mustela
canis m
vt in sele
in cane,
parui et
quinque
ga, pili
in capite
prehend
Aftacos
bonae in

28)
nostra m
tas tant

29)
LINN.
mina ha
cae nom
cies; I
dico de
Phocam
ritur;
nibus
neatam

(*) O
RU

ponia inhabitat; interdum autem insignis horum animalium copia in planitiem descendit, tuncque agros miserrime deuastant. Cauernas, talparum more, sibi parant; certo tempore se congregant, tuncque coniunctim quasi moriuntur. Numerus horum animalium tam magnus est, ut emortuis aer inficiatur, multique morbi producantur. Herbas etiam, quas corroserunt, veneno inficere videntur; siquidem armenta, quae his vescuntur, moriuntur.

27) *Saricovienne*; lutra Brasiliensis BRISSON. p. 319. mustela lutris LINN. Amphibium fere est animal canis mediocris magnitudinem habet: caput, ut in fele, rotundum, rostrum aliquanto longum, ut in cane, dentes et mystax, ut in fele, oculi rotundi, parui et nigri, aures rotundae, subtus positae, digiti quinque unguibus fuscis et acutis armati, cauda longa, pili breues et valde molles, in dorso nigri, in capite autem fusci cum macula alba ad guttur deprehenduntur. Vox eius, ut canis iunioris est. Astacos marinos et pisces in cibum sumit. Pellem bonae indolis dat, eiusque caro edulis est (*).

28) *Loutre de Canada*; lutra Canadensis, lutra p. 322. nostra maior est, neque species singularis, sed varietas tantum eius CL. BUFFON esse videtur.

29) *Phoque*, Phocae; *Morse*, trichecus rosmarus p. 330. LINN. et *Lamantin*, trichecus manati EIUUSD. Nomina haec denominationes genericae sunt. Sub *Phocae* nomine CL. BUFFON quatuor comprehendit species; 1) *Phocam veterum* in mari rubro et mari Indico deprehendendam; 2) *Phocam communem*, s. *Phocam vitulinam* LINN. quae in Oceano reperitur; 3) *Phocam illam magnam* in Transactionibus philosophicis n. 469. descriptam et delineatam; 4) *Phocam admodum magnam*, s. *Phocam*

Cc 3

leoni-

(*) Optimam huius animalis descriptionem STELLERUS in *Actis Petropolitanis* 1749. dedit.

leoninam, a Cl. ANSON descriptam. Sub nomine *Rosmari* duas intelligit Noster species; 1) *Vaccam marinam*, seu *Trichecum rosmarum* LINN. bestiam dentibus praegrandibus, in mari boreali reperiundam; 2) *Dugon*, quod species noua maris meridionalis est. Sub *Manati* demum nomine comprehendit *Trichecum manati* LINN. *Cayenensem*, *Dominicensem*, aequae *Senegalensem*, qui varietates tantum vnus eiusdemque speciei sistere videntur. *Phocas* et *Rosmaros* ad quadrupeda magis, quam ad cetaceum genus pertinere, Noster autumat, cum eis manus et pedes sint, *Manatos* autem, qui duos tantum pedes anticos, seu potius pinnas pectorales habent, ad cetaceum genus propius accedere, omniaque haec animalia ab omnibus aliis quadrupedibus differre putat, quod sola sint, quae in aëre aequae, ac in aqua viuunt et ideo vnice nomen amphibiorum merentur.

p. 333. *Phocis* est caput rotundum, vt homini, rostrum amplum, vt lutrae, oculi magni, sursum positi, aures externae fere nullae, sed duo tantum meatus auditorii ad latera capitis, mystax circa rictum, dentes, lupi dentibus valde similes, lingua bifurcata, seu potius ad apicem ferrata, collum bene figuratum, corpus, manus pedesque pilis breuibus et asperis vestiti, brachia nulla, sed duae manus seu potius duae membranae, quae quinque digitos, in quinque pariter ungues desinentes, continent; duo porro pedes absque cruribus, manibus similes, sed ampliores, retrorsum flexi; cauda valde breuis, corpus, piscis ad modum, elongatum, versus pectus vero tumefactum, ad ventrem angustum. Cerebrum et cerebellum, habita proportionem, maius habent, quam homo. Sociales sunt, atque erga foemellas instinctum peculiarem, ergaque pullos attentionem insignem habent. Nec frigus, nec aestum metuunt. Herbis, carne et piscibus viuunt. Terram aequae ac glaciem inhabitant.

tant. In terram se recipientes repere magis, quam incedere coguntur, cum pedes, vt cauda piscium, retrorsum flexi, corpus sustinere nequeant. *Phocae* socialiter seu ad minimum in eodem loco numerosiores viuunt: loca natalia orae maritimae ad septentrionem sunt, in temperatis tamen climatibus quoque viuere possunt. Species pro diuersitate climatum variant, immo in vno eodemque climate plures dantur varietates. Sic *phocae* maris mediterranei et meridionalis a *phocis* oceani differunt, et *phoca* veterum non nisi *phoca* maris mediterranei esse videtur. Sic etiam magna illa *phoca*, a CL. P A N S O N S in Transact. Philos. descripta a duabus his speciebus differt. *Foemellae* hyeme pariunt, pullosque vel in cumulo arenae vel in rupibus edunt; erectae sedent, dum pullos lactant, eosdemque diebus quatuordecim praeterlapsis ad natandum assuescunt. Duos tresue tantum pariunt; per plures menses vtero gestant, quoniam incrementum per plures annos durat; hinc etiam vita *phocarum* longa praesumitur. Vox *phocarum* pro aetatis diuersitate variat. Nec fulguris splendorem, nec tonitru fragorem haec animalia timent, et a tempestate procellosa et pluuiosa recreantur. A natura foetent, ac si in fugam coniiciuntur, ex ore, excrementa foetoris detestabilis eiiciunt. Multum et profunde dormiunt, tuncque facile capi, difficulter tamen interfici possunt, seque ad vltimum vitae halitum vsque defendunt. Caro earum saporis non ingrati ideoque edulis est; cutis pellem rudiorum et pinguedo oleum dat, quod oleo omnium cetaceorum praefertur. *Phocae* magnae maris Canadensis, de quibus auctores sub nomine *luporum* marinorum loquuntur, pro eadem specie, quae *lupos* marinos maris Magellani sistit, habendas esse, Noster coniicit; sique relationibus peregrinantium fides habenda sit, quod nimirum *phocae* magnae seu *leones*

marini ventriculos plures, paruae autem phocae vnum habeant, has a prioribus maxime diuerfas esse et ad animalia carniuora, illas vero ad ruminantia referri posse, putat.

p. 358. *Trichecus rosmarus*, qui vulgo *vacca marina* vocatur, nullam conuenientiam cum vacca terrestri habet; marini potius elephanti nomen ei competit; quoniam, vt elephante, duos dentes eburneos, ex superiore maxilla prodeuntes, habet. Est ei etiam, vt elephanto, caput difforme; nulla autem brachia, crura nulla, sed manus et pedes, vt phocae, corpus elongatum, anterius tumidum, versus posteriora angustum, pilisque breuibus vestitum habet. Manuum pedumque digiti membrana obuoluuntur inque ungues breues et curuos desinunt. Ad guttur magnae setae, mystacis instar apparent. Lingua serrata est. Auribus nullae conchae sunt. Caeterum si magni illi dentes eburnei, qui capitis formam mutant, insimulque dentes incisui, qui in vtraque maxilla desunt, excipiantur, rosmarus in omnibus phocae similis, sed maior tantum est et fortior. Maximae enim phocae ad summum septem vel octo pedes, rosmari autem plerumque pedes duodecim, immo sedecim, longi sunt, inque peripheria octo vel novem pedes habent. Eadem loca, quae phocae, inhabitant et inter earum agmen fere semper reperiuntur. Rosmaris eadem, quae phocis, indoles est; aquas aequae ac terras inhabitant, in glaciem pariter se conferunt; simili modo pullos lactant et instruunt; eodem victu vescuntur; itidem socialiter viuunt et cateruatim demigrare solent. Rosmari tamen species non adeo variat et praeter mare boreale raro admodum in aliis locis reperitur. Praeterea phoca veteribus, nec aequae rosmarus cognita fuit. Rosmari species olim numerosior existit, nunc autem ob piscatus frequentiores non nisi

in

in mari glaciali reperiuntur. Praeter rosmarum et elephantum nullum animal dentes longos exsertos ostendit. Penis rosmari, vt in balaena, magnum os continet; foemella plerumque vnum pullum edit, tempusque gestationis ad nouem menses durare, ex magnitudine animalis coniicitur. Animalia haec diu sub aquis viuere non possunt, sed vel ad lactandos pullos, vel ob alias causas in terram se conferre coguntur. Dentes illi longi eis ad adhaerendum et manus ad promouendum corpus inseruiunt.

Dugon animal maris Africae et Indiae orientalis p. 374. est et rosmaris magis, quam vlli animali simile. Caput eadem fere ratione conformatum est, exque maxilla superiore dentes duo lanarii exseruntur. Directio eorum non, vt in rosmaro se habet; multo breuiiores et tenuiores, in maxilla superiore inclusi fere sunt, sibiue proxime adiacent, cum tamen in rosmaro interuallum notabile deprehendatur. Licet autem hoc animal cum leone marino a quibusdam confundatur, tamen a phoca, ratione dentium differt.

Manatus nec quadrupes est, nec plane ad ceta- p. 377. ceum genus pertinet; a quadrupedibus duos tantum pedes anticos, seu manus, nullos autem pedes posteriores, magnam e contrario caudam habet, ideoque ob partes posteriores cum cetaceo genere conuenit. Figura animalis difformis est; caput maius vt in boue, oculi parui, manus duae prope caput ad natandum; squamae nullae; cutis crassa. Animal hoc admodum mite est; flumina intrat, herbis, ad ripas crescentibus, vescitur; in superficie aquarum natat, iaculi ope interficitur, caro boni saporis est. Longitudo quindecim immo viginti pedes, periphæria autem sex pedum est. Aures ei externae nullae sunt, sed duo tantum foramina, cutis pilis raris vestita, coloris cinerei, pollicem crassa. Foemellae duas

duas mammas pectorales habent et vnum pullum edunt. Cauda, vt in cetaceis, depressa est, dentes anteriores deficiunt, sed dentes molares triginta duo et vertebrae quinquaginta duae numerantur. Lingua ab inferiore parte ad apicem vsque maxillae inferiori adhaeret. Mas cum foemella, tergo imposita, coit, partes generationis externae in foemella, vt in homine, sunt, penis autem, vt in equo. Alii tamen dicunt, partes generationis in vtrisque humanis similes esse. Digiti quinque vnguibus instructi sunt. Animalia haec non solum in mari et fluminibus Americae, sed etiam ad oras Africanas inque fluminibus Africae reperitur. *Manatus* tamen *Senegalensis*, a Cl. ADANSON descriptus, a *Manato Cayennensi* non differt.

P. 395. Ex anatomica horum animalium descriptione sequentia notamus. Situs viscerum abdominalium in phoca, vt in quadrupedibus, est. Ventriculus quoad figuram ab aliis animalibus differt, quippe qui, habita proportionem, ad magnitudinem animalis valde longus est. Intestinum coecum valde breue inque extremitate rotundum est, hepar, vesicula fellea instructum, praegrande atque magis longum et amplum, quam crassum est. Pulmones magni sunt, et in quouis latere vnus tantum lobus reperitur. Dentes triginta quatuor, sex nimirum incisui, duo canini et decem molares in maxilla superiore, quatuor autem incisui, duo canini et decem molares in maxilla inferiore reperiuntur, incisui vero et canini, vt in canibus, felibus et leone sunt. Costae quindécim vtrinque et vertebrae lumborum quinque numerantur; os sacrum ex vertebriis spuriiis quatuor et cauda ex duodecim consistit.

P. 415. *Rosinari* caput a phocarum capite differt, eiusdemque singularis conformatio a duobus illis praelongis dentibus exsertis dependet. Exeunt isti den-

tes

tes ex parte anteriore maxillae superioris et deorsum quodammodo extrorsum et retrorsum flexi apparent. Viscera abdominalia eodem fere modo, vt in phoca, se habent, praeter intestinum coecum, quod tam paruum repertum fuit, vt externe tuberculo quasi simile appareret. Dentes molares sedecim numerantur, dentesque duo prominentes pedem vnum et octo pollices cum dimidio longi sunt, eorumque substantia interior compacta est.

Manati descriptio ex embryone desumpta est: p. 425.

hinc paucis tantum notamus, ventriculum magnum saccum sistere, eiusque fundo appendicem sub forma coeci intestini adhaerere, praeter hanc autem duas alias appendices eo in loco, vbi curuatura est, reperiri. Praeterea vertebrae colli sex, vertebrae dorsales sedecim totidemque costas, caudae vero vertebrae viginti octo annotatas deprehendimus.

II.

Essai sur l'abus des règles générales; et contre les préjugés, qui s'opposent aux progrès de l'art des accouchemens, par Mr. ANDRÉ LEURET, Accoucheur de Madame la Dauphine, à Paris chez Prault et P. Fr. Didot. 1766. 8. I Alph. i $\frac{1}{2}$ pl. tab. aen. I.

i. e.

Dissertatio super abusu regularum vniuersalium et contra praeiudicia, quibus vltior perfectio artis obstetriciae impeditur, auctore ANDREA LEURET.

Consilium Auctoris celeberrimi in scribendo libello, cuius titulum modo indicauimus, hoc inprimis fuit, vt communia quaedam praeiudicia, falsaque

que explicationes regularum vniuersalium in cura grauidarum, parturientium, puerperarum, lactantium et infantum recens natorum, eo modo refelleret, qui accommodatus esset eorum quoque captui, qui artis medicae minus gnari sunt. Qui, etiamsi Gallis praecipue scriptus, ideoque illis potissimum oppositus sit praeiudiciis, quae in istis terris maxime obuia sunt; tamen multa etiam continet, quae exteris vsui esse possunt, ideoque paullo vberius a nobis diiudicanda sunt.

p. I.

Capite primo, quod *de grauiditate* inscribitur, Cel. Auctor agit de diaeta grauidarum, variisque, quae ad regimen illarum pertinent: de grauiditatis termino, foetusque durante grauiditate versione (*la culbute*): signis sexus foetuum et gemellorum in vtero adhuc contentorum, aliisque similibus rebus. Pluribus ostendit, vulgarem methodum, qua certis tantum et vsu stabilitis temporibus, venaesectio in grauidis instituitur, valde noxiam esse; cum intempestiua venaesectio debiliores et cacochymicas magis adhuc debilitet, neglecta autem necessario haud raro grauiissima damna producat. Hinc si plethora adest, vel abortus periculum aut morbus inflammatorius imminet, ea semper et quidem in brachio instituantur; in pede autem, si sanguis nimio impetu ad

p. II.

caput fertur. Neque in eo casu vel abortus metus nos a sanguinis missione deterreat, vel vomituritiones, quippe quae non solum in laesa ventriculi concoctione, sed et in apoplexia, aliisque cerebri adfectionibus, quae venaesectionem indicant, adesse obseruantur. Indicatur quoque sanguinis ex saphaena missio a conuulsionibus ex causa sanguinea profectis. Interim nonnunquam haec adfectio nullis per omnem grauiditatem remediis curatur, post puerperium autem sponte cessat; quod Auctor Cel. exemplo

plo

plo foeminae cuiusdam nobilioris probat. Illa primis
 grauiditatis mensibus semel tantum quouis die conuul-
 sionibus corripiebatur, vltimis vero duos quotidie ex-
 periebatur paroxysmos, qui sensim ita prolongabantur,
 vt tandem aegra ex viginti quatuor horis, sex tantum
 a conuulsionibus libera esset. Erat tamen sub paroxys-
 mo semper sui conscia, omnesque actiones corporis in-
 ternae bene succedebant, exterioribus tantum muscu-
 lis morbose adfectis. In initio venae sectiones paruum
 leuamen adferebant, postea vero nullum, quod etiam
 de remediis relaxantibus et antispasmodicis valet.
 Accedentibus tandem sub ipso paroxysmo doloribus
 ad partum, conuulsiones sensim cessabant, foetusque
 viuus nascebatur. Quamquam vero post puerpe-
 rium peractum aegrae sanitas vsu aquarum Plombe-
 rianarum multum confirmabatur, tamen conuulsio-
 nes aliquoties postea redibant, praedisponente scili-
 cet caussa, corpori altius inhaerente. Vt optimum p. 27.
 in grauidis purgans Cel. Auctor *magnesium salis ca-*
thartici commendat. Balnea vniuersalia grauidis non p. 67.
 nocere confirmat, pediluuiorum vero usum ob ab-
 ortus periculum plane reiicit. Thoraces quoque
 in grauidis damnat, nisi hoc vestimentorum genus
 ita comparatum sit, vt spinam dorsi tantum susti-
 neat, nec abdomen ipsum comprimat. Putat perfe- p. 80.
 ctionis periodum in diuersis foetibus differre, vt v.
 c. foetus, septimo mense in lucem editus, perfectior
 et maturior dici possit alio, octauo mense nato; at-
 que ex hoc argumento probat, eadem ratione partus
 terminum ad vndecimum mensem produci posse,
 cum caussae oppositae iis, quae maturitatem foetus
 accelerant, partum quoque serotinum reddere va-
 leant. Concedit quoque breui post primam con-
 ceptionem tempore elapso, superfoetationem fieri
 posse, illudque confirmat exemplo nigritarum, quae
 ex duplici europaei et aethiopis concubitu aethio-
 pem

pem et mulattum gemellos pepererunt. Foetus in vtero circumrotationem, quam iam in aliis scriptis vltimo gestationis tempore fieri Cl. Auctor adsumsit (*), pluribus hic argumentis confirmat: abdominis scilicet subsidentia, quae vltimis grauiditatis temporibus obseruatur: doloris in lumbis et ponderis in intestino recto sensu, quo grauidae tunc haud raro afficiuntur: et doloribus spuriiis, qui aliquot ante partum septimanis haud raro oriuntur. Causam vero descensus capitis, seu huius circumrotationis, ponit in copia liquoris amnii minuta et capitis pondere vicissim aucto. Attamen non negat foetum, si magna aquarum copia adest, ita post primam conuersionem se iterum mouere posse, vt abdomen, quod subsedit, iterum adscendat. Omnia signa, ex quibus nonnulli sexum foetus, vtero adhuc inclusi, determinare se posse gloriantur, vt fallacia reiicit, idemque de signis gemellorum iudicium fert, cum nec sulcus, abdomen diuidens, quem nonnulli vt tale adsumunt, in omnibus grauidis adsit, vel adesse possit.

p. 93.

p. 112.

Secundo, quod de partu inscribitur, capite, Auctor Cel. primum de venaesectiōe sub ipso partu administranda exponit. Haec in brachio instituatur, si haemorrhagia ex inferioribus partibus sub partus initio accidit, vel abdomen, aquis effluxis, dolet, aut os vteri durius, crassius et calidius est. In pede contra fiat, in omni sanguinis ex superioribus partibus profluuiō, aut sanguinis ad cerebrum congestione, si

p. 117.

facies simul turget. Noxia contra est venaesectio in vteri haemorrhagia sub ipso partu, vel sub grauiditatis vltimo tempore accedente, si vehementior illa est, cum sanguinis profluuium ea non sistatur, sed foemina magis adhuc debilitetur. Hinc potius ex

methodo

(*) Vid. *l'art des Accouchemens* p.73.

method
quo vter
morru
iam an
teriori
tunc ve
thodus
protrah
sub par
stimulu
mis lau
rem re
egregi
plane
go, au
in ho
pede
ro pr
partu
tium
ca vi
stant
aucto
quae
dium
mun
mia
pro
Cl.
con
fau
ang
lori
gea
in
vel

methodo Cl. Puzos membranae foetus rumpantur, quovterus se circa foetus corpus contrahat, et ita haemorrhagia quodammodo sistatur. Quod si vero iam antea ob sanguinis profluuium ex partibus superioribus vena secta est, et tamen illud non cessat, tunc venaesectio non repetatur, vel Puzotiana methodus sequatur, sed versionis statim ope foetus protrahatur. Clysmata omnia irritantia Cel. Auctor p. 123. sub partu reiicit, nec ipsius salis communis leuiorem stimulum concedit: emollientia vero clysmata plurimis laudibus extollit, cum non solum partum faciliorem reddant, sed et puerperae sanitati in vniuersum egregie conducant. Purgantia autem et emetica plane proscribenda sunt, neque vomitoria in lethargo, aut alio soporoso morbo concedenda sunt, sed in hoc casu potius venaesectio eaque repetita in pede instituitur. Largum quoque sanguinis ex utero profluuium, foeminam a morte liberat. Cum p. 131. partus difficultas inprimis oriatur a resistentia partium molliorum vel duriorum parturientis, analeptica vulgo sic dicta, plerumque nullum vsum praestant, sed potius resistentiam partium molliorum, aucto humorum motu, augent. Hinc venaesectio, quae vasa deplet, saepe optimum in hoc casu remedium: hinc debiliores foeminae haud raro facillimum partum experiuntur: matribusque lipothymia affectis, vel mortuis, foetus tamen in lucem prodierunt; quapropter horum remediorum vsum Cl. Auctor tantum in summa inanitione et debilitate concedit. Neque balneorum vaporosorum vsu p. 134. fauet, cum saepe partus difficilis causa v. c. peluis angustia, iis corrigi non possit, sanguine autem caloris vi expanso, partes molliores magis adhuc turgent. Cum vulgares catheteres foeminei, fissura p. 143. in utroque apicis latere instructi, ob membranae vesicae interioris ingressum in hanc fissuram, eam vt

- vt plurimum in introductione, vel retractione catheteris laedant; alium excogitauit Cl. LEUANT, qui cannulam fistit, quae nullam fissuram lateralem habet, cuiusque aperturam superiorem exacto claudit stilus, globulo in apice instructus, interius in cannula latens, non vero exterius, vt in alia antiquiore specie, eminens. Immisso vero cathetere, stilus extrahitur, quo vrina cannulam per superiorem eius aperturam ingrediatur. Si vrœthra in vaginam reflexa est, Cl. Auctor hoc cathetere non vtitur, sed illam ope cereoli caui educere iubet. Quod si vero vrina in ipso partu retinetur, ob vrœthrae compressionem a capite foetus ossibus pubis appresso, catheter virilis ita quidem introducendus est, vt menubrium primo superiora respiciat, deinde vero ita circumducatur, vt inferiora spectet, eademque sero methodo iterum educendum est. Melius tamen est, si periculum adest in mora, foetum, compressionis causam, extrahere. Calculus, partum impediens, ope apparatus inferioris siue vaginalis excindendus
- p. 148. est. Addit Cl. Auctor his disputationem de periculo, cui puerpera, hernia laborans, exposita est et varias cautiones necessarias addit, tandemque de tumoribus vteri vel vaginae, quae partus difficultoria causa existunt, disserit, quos scalpello extirpare iubet, ligatura primum radici ita iniecta, vt ea cruciatim perfossa, extrema filorum, per eam ductorum, exterius inter se colligentur. Si vero tumoris radix non hac ratione comprehendere potest, parturientis situs in latere opposito regressum tumoris, foetusque descensum egregie adiuuat. Tumor autem cysticus, partum impediens, incisione facta, euacuandus est. Addita est obseruatio de ea vesicae hernia, qua illa in vaginam prolabitur, quae a cystico tumore facile distinguitur, cum ea, vel leniter tantum compressa, vrina sponte effluat. Prolapsus vaginae

vaginae v
bus publi
cellulosa
amittit;
ducant;
tur. Ob
per in fu
posterior
litiem r
injection
mis orna
enim ori
lubrican
losam re
eiusmod
lorem, a
lem red
genibus
quoque
Potest
esse, cu
ceptioni
minum
vidis, h
in ea ex
margo
nem, p
pars su
autem
neatur
natura
scripti
que sa
docen
pra ea
tione
Tor

vaginae vt plurimum oriuntur ex rugis vaginae offi-
bus pubis proximis, in partu deletis. Tela enim
cellulosa, illas replens, nimis extensa, elasticitatem suam
amittit, vt humores, in ea stagnantes, tumorem pro-
ducant, cuius volumen semper in nouo partu auge-
tur. Obseruantur vero eiusmodi prolapsus fere sem-
per in superiore vaginae columna, quoniam tumores,
posteriori inhaerentes, ob partium subiectarum mol-
litiem rarius extrorsum eminent. Adstringentes
injectiones, quas multi veterum et recentiorum pluri-
mis ornarunt laudibus, minus vtilis sunt. Obstruunt
enim orificia vasorum exhalantium, quae has partes
lubricant, obstructamque telam cellulosam magis cal-
losam reddunt. Nonnunquam intestinorum portio
eiusmodi tumorem ingreditur, quod partum, ob do-
lorem, a compressione intestinorum natum, diffi-
lem reddit. Parturientem in hoc casu Auctor Cl. p. 161.
genibus et cubitis incumbere iussit, quod consilium
quoque, intestinis hac ratione regressis, optime cessit.
Potest quoque in parturiente carcinoma vteri ad-
esse, cum illud, vt Auctor Cl. aliquoties vidit, con-
ceptionem foetus et grauiditatis ad iustum ter-
minum durationem non impediat. Ex quatuor gra-
vidis, hoc malo affectis, Cl. Auctor vnam, saluatione
in ea excitata, sanauit. Pessaria ita applicentur, vt p. 164.
margo posterior coccygem, anterior perinaei margi-
nem, partes laterales tuberositates ischii, media vero
pars superficiei inferioris anum respiciat, superiore
autem orificium vteri altius quidem in vagina susti-
neatur, quam id, si nullum pessarium adest, in statu
naturali collocatur; quam veri situs pessariorum de-
scriptionem ideo hic adduximus, quoniam multi, ii-
que satis magni nominis, scriptores artis obstetriciae
docent, pessaria in apertura peluis superiore aut su-
pra eam adhuc haerere debere. Cum vero hac ra-
tione penis virilis in coitu orificium vteri non attingat,

gat, ratio non patet, qua conceptio in eiusmodi casu fieri potest, quod tamen saepenumero contingere experientia docet. In vniuersum autem pessaria qualem figuram habeant, concaua sint in superiore superficie, quo orificium vteri sustineant, foramen autem non nimis amplum sit, ne illud ipsum orificium eam ingrediatur, cum haec res polyposarum excrescentiarum, incarcerationis (*étranglement*) orificii et catameniorum retentionis causa esse possit. Foemina vero, pessarium gerens, frequentioribus iniectionibus sordes abluat, ne eae, circa pessarium collectae, varia incommoda producant. Alia, quae ad prognosin spectant, omittimus. De placentae tractione Auctor Cl. ita disputat, vt primo spontaneam eiusdem expulsionem describat, quam natura, nouis accedentibus doloribus, absoluit, vel absolueretentat, doceatque, hoc ipso tempore naturae conamina ab obstetricante adiuuanda esse(*). Citius haec expulsionis tempus accedit in robustiore puerpera, si parua tantum liquoris amnii copia adfuerit, vel iam diu ante partum effluxerit, tardius in debiliore, imprimis si multum aquae habuerit, quo in casu in tempestiua placentae extractio inuersionem vteri vel funestam haemorrhagiam producere potest. Placenta enim nunquam tuto extrahitur, nisi vterus se antea contraxerit, quod manu, abdomini imposita, facile cognoscitur. Vtero vero contracto, haec quoque extractio caeteris paribus nullum periculum adfert, faciliusque absoluitur, cum, fundo vteri contracto, orificium eius ob antagonismum, qui inter has partes intercedit, minus resistat. In haemorrhagia vero citius educatur, cum contractionem vteri, quo orificia vasorum clauduntur, egressumque sanguinis impediat, qui in vtero coagulatur. Si vero sponte foetum sequitur, neque tamen vterus contrahitur, illa

(*) Similia fere iam habet Auctor in *Mem. de l'Acad. de Chir.* T. III. p. 216. Comment. nostr. Vol. VIII. p. 208.

ille manu, orificio eius admota leuiter, quo se constringat, irritetur. Separatur facillime placenta ab vtero, si in superficie, quae vterum respicit, paucae eminentiae et depressiones neque profundae adsunt, ipsaque placenta non nimis magna et crassa est. In extractione placentae ea secundum axin peluis, i. e. primo versus os sacrum et deinde versus anteriora, et si laterali parti vteri adhaeret, semper in oppositum latus trahatur, praetereaque attentio habeatur, quo membranae simul extrahantur. Adduntur re. p. 187. gulae, in ipsa separatione placentae ab vtero obseruandae. Expulsionem placentularum foetuum abortivorum, si nulla haemorrhagia adest et orificium difficulter cedit, naturae Noster permittit, aut saltem, iniecta aqua tepida, adiuuat. In haemorrhagia vero, in qua vt plurimum orificium vteri paruam tantum resistentiam opponit, separationem et extractionem, digitis aliquot immixtis, absolueret tentat. In reten. p. 193. tione urinae post partum, catheterem, supra descriptum, in vesica relinquit, vsque dum elasticitatem suam iterum recuperauit. Apertura vero stilo claudatur, ne vesica contracta circa catheterem ab eo perforetur, quod ob paralyfin vesicae, qua fibrae eius minus dolent, nonnunquam inscia puerpera factum est. Hinc alium excogitauit Noster catheterem breuiorem et crassiores et ita fabrefactum, vt exterius ligatura firmari possit. Vltimo tandem lo. p. 198. co varia emendat Cel. LEVRET in methodo polypos ligatura auferendi, cuius descriptionem olim exhibuit (*). Inuenit enim, duriores quidem polypos hac ratione optime tolli, sed non aequae molliores, quorum radix, dum circumuolutione instrumenti ansam ligaturae constringere tentamus, motum instrumenti sequitur. Hinc loco fili argentei cannabino nunc vtitur, duplicemque loco simplicis ansam format, quae

Dd 2

tamen

(*) Vid. Memoir. de l'Acad. de Chirurg. T. III. p. 518. Comment. nostr. Vol. VIII. p. 220.

tamen cum sine figuris difficulter intelligi possint, hic omittimus.

- p. 205. Tertio capite *de morbis variis puerperarum* et primo quidem de exanthematibus malignis (*eruptiones malignes*) disseritur. Describuntur vero quinque species miliarium, quas omnes a se inuicem differre, diuersamque medendi methodum exigere, Auctor contendit. Vera tamen differentia tantum posita est in diuersitate partium corporis, vbi morbus potissimum vim suam exercet, qui v. c. cerebrum, vel thoracem vel abdominis viscera potissimum occupat. Respicendum vero est in curatione huius morbi praecipue ad putridam acrimoniam, primis viis inhaerentem. Hinc primo vel secundo puerperae die emeticum Noster porrigit, venaessectionem vero, licet cerebrum adfectum sit, plane reiicit, et potius primas vias euacuare iubet. Vesicatoria quoque plurimum laudat, monetque, vlcera inde nata diutius aperta seruanda esse. Si pectus vero aut abdomen morbus occupauit, venaessectio in brachio concedi potest. Si autem exanthemata se ostendant, statim vesicatoria applicanda sunt et *kermes mineralis* exhibetur. Alias quoque febres putridas puerperarum eadem fere methodo tractat et in variolis quoque illarum, emeticis, kermes minerali et vesicatorio utitur, opiata vero nunquam, quamdiu materia euacuanda adhuc in corpore superest, adhibet, illorumque vsum tantum in statu conualescentiae concedit. Addit tandem comparisonem purpurae cum varioloso morbo, causamque, cur nonnullis in locis plures puerperae miliari morbo pereant, in linteorum applicatione, iusto citius facta, ponit, quam insigniter nocere autumat. Furunculi, qui in puerperis proveniunt, ex purgantium neglectu, narcoticorum abusu aut post miliarem eruptionem oriuntur. Hinc purgan-

purgan
tis, qu
mendar
extrane
liquoru
rum im
dente p
tibus p
flamma
vel inu
lait) no
tum pr
fit et id
vi med
negliga
minat,
si puer
potatur
gestum
produc

Q
infant
nutric
tate di
nulla i
quom
ter an
quis p
tempu
ad du
guem
multa
quo d
in inf
tione,

purgantia, si indicantur, semper adhibeantur. Opia p. 241.
 tis, quae a multis in doloribus post partum com-
 mendantur, minus fauet. Hi enim vel ex corpore
 extraneo, in vtero adhuc contento: vel ex transitu
 liquorum per substantiam vteri et egressu lochio-
 rum impedito, (cuius rei causa fere semper in antece-
 dente puerperio posita est, ut dolores in subsequen-
 tibus puerperiis semper augeantur): vel ex vteri in-
 flammatione oriuntur, in quibus omnibus narcotica
 vel inutilia vel noxia sunt. Febris lacteae (*fièvre de lait*) nomen reiicit, cum febris appellatio semper sta-
 tum praeternaturalem inuoluat, haec vero naturalis
 sit et idea febris necessario expectandae, saepe faciat,
 ut medici minus attenti febrium putridarum initium
 negligant. Varia deinde praepiudicia vulgaria exa-
 minat, v. c. quod foetus dolores colicos experiatur, 259.
 si puerpera iis caret et contra: quod lac, a puerpera
 potatum, lac e mammis pellat, quae res ob lac non di-
 gestum varia incommoda et ipsam metastasin lactis
 producit etc.

Quarto tandem capite de *nutricibus et regimine* p. 263.
infantium recens natorum disserit. Multa de delectu
 nutricum monet. Foetum per quatuor priores a natiui-
 tate dies lac maternum non porrigit, usque dum febris
 nulla in puerpera amplius adsit, pluribusque ostendit,
 quomodo foetus sine lacte humano nutrirı possint. In-
 ter animalia, quorum lacte ali potest, capram reli-
 quis praefert. Lactare iubet infantes ad illud usque p. 315.
 tempus, quo sedecim vel viginti dentes habent, i. e.
 ad duodeuigesimum usque mensem, cum lac infi-
 guem usum in dentitione praestet, qua occasione
 multa quoque de dentitione in vniuersum, ordine,
 quo dentes erumpunt etc. monet. Venae sectionem
 in infantibus non solum in conuulsionibus a denti-
 tione, sed et in aliis morbis, si febris adest, multum

commendat. Corpora dura gingivis ad dentium eruptionem adiuuandam applicare, noxium est, cum gingivae exinde callosae fiant. Plura alia, quae ad regimen infantum diaeteticum et ablationem attinent, hic omittimus.

III.

Tal om Nödwändigheten och förmånen af de Chirurgiska Handalagens förkortande i utöfningen, hållet för Kongl. Vetenskaps Akademien, vid Präsidii nedläggande, den 15. Juli 1767, af OLOF ACREL, Med. Doct. Professor och Regements Fältskär vid Kongl. Adels-Fanan. Stockholm, tryckt hos Direct. Salvius, 1767. 8 mai. pl. 5.

i. e.

Sermo, de necessitate et commodis expeditionis breuiorisque encheiresium chirurgicarum exercitii, habitus coram Reg. Academia scientiarum, quum Praesidis munere decedere, ab OLAO ACREL.

Non is est celeberrimus vir, qui recentiorum merita de expediendo chirurgiae exercitio per partes suas perlustrans, propriaque ad id spectantia consilia, crebro in nosocomiis et populosa urbe cum aegris commercio confirmata, subministrans, veterum maiorumque nostrorum honori aliquid detractum cupiat. Multa enim, ab istis detecta, suo iure laudes sibi vindicare non negat. Longe quoque facilius reputat, inuenta iamiam facta corrigere, quam omnino noua in lucem producere; nec errores ipsos suo fructu carere, utpote in quos, nisi maiorum nostrorum

nostrorum veltigius admoniti, ipsi facile incideremus. Id tamen recentiorum dandum sollertiae et sagacitati Noster arbitratur, quod, prout multarum nouarum encheiresium exstiterunt inuentores, ita et maiorum nimiam simplicitatem expoliuerint et quae ambagibus suis peccare viderentur, breuiori, in artis commodum, opera peragere docuerint. Quidnam in his praestitum sit, exemplis, ex vniuerso chirurgiae ambitu suscitatis, abunde demonstrat Noster, in veterum non minus, quam recentiorum monumentis versatissimus. Nostrarum vero partium in primis erit, eorum momenta quaedam indicare, quae Auctori et sub hodierna in chirurgia luce ad eandem ulterius perficiendam facere videntur. Quae omnia Auctor Cl. secundum partium corporis humani seriem persequitur.

In haemorrhagiis largioribus sistendis, reiectis p. 9. stipticis, fidem vnice Cl. Auctor ligaturis tribuit, ad quas tamen peragendas acum simplicem duplici isti, a Cl. RAVATON inuentae, praefert. Vulgarem fungum fomentarium, quercina virtute plane superparem, utroque autem spongiam marinam tutiorem existimat; quam, ut tanto firmitus arteriae discissae sese applicet, vel digitis in angustam moleculam coarctat, vel cera liquata imbuendum curat.

Ad aneurysmata coercenda utitur peculiari in p. 13. strumento, quod constat ex duabus tabulis ligneis, filo ferreo, in spiram contorto, inter se vnitis. Stiptica ista validiora infidi quam maxime vsus, quorum ex censu sunt, HELVETII pilulae ex sanguine draconis et alumine, cortici Peruviano sub anodynae medicinae connubio, in profuturis sanguinis internis, longe postponit. Nec probat gummi istud Okiao *)

D d 4

dictum,

*) Quam gluten istud paucis tantummodo notum sit ex OSBECKIO (*Ostrindiska Resa* p. 200) memorare iuvat,

p. 16. dictum, ob inertiam suam repudiandum. Iure quoque culpat farraginem istam remediorum, vitii externis dicatorum, fasciarumque et instrumentorum copiam.

p. 17. Hirudines ad educendum sanguinem, ex contusione intra cranium stagnantem, si collo applicentur, valde proficuas habet. Nihil vero mali ex terebratione cranii super ipsis futuris vel finibus frontalibus vel temporum siue occipitis offe metuit, modo loca, per quae vasa ampliora prorepunt, vitentur.

In curanda epiphora a fistula lacrymali Cl. ROBERT methodus Nostro praecipue arridet. Quoniam vero tubulus iste aureus, ab illo inuentus, ob cylindricam suam figuram sub sternutatione vel alio fortiori capitis motu haud raro excutitur, alio adimento Noster utitur. Nempe aperto sacco lacrymali, osseque vnguis acu triquetra perfollo, immittit tubulum aureum conicum, margine recurvato instructum, per cuius duo foramina filum, in ansam ligatum, transigitur. Post spatium 21 dierum consolidationem fere perfectam vidit.

p. 20. Pro cataracta extrahenda, modo capsula ipsa non opaca euaserit et lens crystallina iustam duri-
tiem habeat, vnico scalpello acquiescit, quo et cor-
neam et ipsam capsulam aperit et cuius cuspe
ipsam lentem eximit. Molliorem vero cataractam

p. 22. pressione eliminat. Ut trichiassi et distichiassi medetur, cutem figura semilunari, vel, nisi hoc sufficiat,

quadratuat, istud sapore ingrato instructam ex pelle asina elici et in India orientali contra phthisin, ore liquatum, vel infuso theae solutum usurpari — Addere autem his potest recensitionis huius auctor ex specimine, quod olim in Suecia vidit, illud tabulam referre nigri coloris, characteribus variis Chinesibus notatum et ab hac gente nonnisi carissimo pretio Europaeis vendi. v. Comment. nostr. prim. Decad. Supplem. III. p. 475.

quadrangulari forficis ope aufert. Nam emplastrum glutinans, a Cl. DE LA FAYE commendatum, non multum iuuat, quin temporis dispendio nocere affirmat, instrumentum autem, ab isto propositum, vix in usum trahi posse. Curam tamen insuper habere humorum correctionis et deriuationis ab oculis, impense iniungit.

Labium leporinum scalpello excindere sine alius p. 23. instrumenti adiumento consuevit; quoniam forfex maiorem vasorum conuulsionem efficit et alterutrum manus liberum usum intercipit. Acus autem transfigendas vel aureas vel auro obductas esse, desiderat.

In hydropo oculi per canalem, facta in tunica p. 24. sclerotica apertura, ferum congestum euacuat. Testiculum et tutius et sub minori dolore auferre, quam secundum Cl. LE DRAN methodum fit, Noster docet praerogatinam sui artificii a laxiori ligatura praecipue deriuans. Vtut vero Cl. Auctori ambages in praxi chirurgica displiceant, in cancro mammaram extirpando, enucleationem tamen sectioni circulari, quae citius tollere malum videtur, praestare expertus est, quod prius scilicet artificium et consolidationem accelerat et nouam canceri progeniem auertit. Quum vero vnguenta et emplastra sanationi vulnerum remoram struant, lintheo carpto fere vnice deligationem perficit.

A pectoris paracentesi nihil ompino auxilii sperat, nisi ipse exundantis liquidi fons obturari queat. p. 32. Affulgente autem successus spe, festinandum, nec consueto loco, sed intra costam sextam et septimam, computo ab infima facto, in distantia a sternone et vertebri aequali, ad consilium Cl. SHARP sectionem instituendam censet.

An pneumatocele et pneumatomphaloccele vere p. 38. existant, dubia profert, quae ad ipsam tympaniti-

dem extendit. Varias autem istas, ab auctoribus notatas hydroceles species, ad vnicam restringit, semper e fere in sola testiculi capsula lympham colligi obseruauit; prout vbiuis fere simul obstructum induratumque testiculum vel epididymidem reperit. Saccum cultello potius, quam caustico aperit, quum hoc ipsum sub consueto isto indurationis vel degenerationis cancrofae connubio noxam insignem pareret.

In scirrhis tumoribus resoluendis minus efficacem reperit Noster cicutam; HUMBORGII autem effatum de scarificationis testiculi vtilitate horrorem incussit.

p. 42.

Lectum non minus digna sunt, quae Auctor Cl. de herniarum curatione disputat. Vt praeuertatur prolapsui intestinorum vel omenti vltiori, nihil efficacius inuenit, quam ipsius sacci herniosi prope anulum abdominalem per vinculum ablationem, sub qua vero sollicite cauendum, ne funiculus spermaticus ipse vinculo comprehendatur. Exempla quoque nota sunt Nostro praecisi ad anulum testiculi, quo iste tanto firmiter clauderetur. Quod ipsum consilium Auctor tamen non sequitur, licet virili vi nec monorchides defraudatos esse experientia doceat.

p. 46.

Superuacaneus quoque illi non potuit non videri numerosus iste instrumentorum ad euoluendum calculus ex vesica apparatus. Quod iudicium vel paulo ante sectio a sagacissimo anatomiae et chirurgiae Professore Stockholmiensi, MARTIN, feliciter et in honorem viri cel. haud mediocrem, in difficillimo casu instituta, confirmauit. ACRELII autem nostri iudicio, sectio lateralis secundum CHESELDENIII methodum, sed fratris COSMI lithotomo pro aperienda vesica eiusque collo, peracta, omnibus reliquis methodis antecellit. Ad primam sectionem vtitur scalpello, quo ipso, deficientibus aliis instrumen-

tis,

tis, acquiescit. Vna vrsi nihil leuaminis aegris, Auctoris curae demandatis, praestitit.

Fusius recenset Cl. Auctor duas aneurysmatis historias, quarum vna ad arteriam subclauiam, altera ad carotidis sinistrum truncum pertinet; vtrumque autem vitium felici ausu dexteritate Auctoris sanatum est. In discissa plane arteria, adeo, vt fines eius diremti sese subtraxerint, ideoque vnionem respuant, iubet Auctor singulum extremum vulgari futura nodosa seorsim vinciri. Data hac occasione, narrat, se semel vna cum arteria neruum cubitalem vinculo complexum fuisse, quo ipso vero tantum abest, vt conuulsiones fuerint enatae vel dolores, vt potius nihil nisi stuporis sensus in digito annulari et minimo, mutato postea colore situque vnguium horum digitorum, perceptus fuerit. Quam sollicitè autem distinguere debeat aneurysma ab aliis tumoribus, illi aliquando momentis quibusdam similibus, exemplis comprobatur.

De membrorum amputatione aliter sentit, quam p. 67. Cl. BILGVER, (licet ante cum eodem fere rigore Cl. DE LA PEYRONIE eam damnauerit) quem miratur chirurgiam istam in sphacelo, adeo ad ipsum os penetrante, in aneurysmate, quod totum membrum nutrimento suo defraudat, carie demum, os vndique depascente, differre; nec pauciores ex neglecta nimis diu, quam accelerata intempestiue membri solutione interiisse persuadet. Iuncti vero vitae periculi non tam ipsius huius chirurgiae naturam, quam malum quoddam subdole in humoribus nidulans, reum facit. In ipsa vero eius instituendae ratione mauult, praeunte Cl. LOVIS, ferram tribus digitis transversis supra sectionem circularem applicari, quam carnem in duas lacinias discindere, metuens nempe, ne ex maiori ista plaga dolorum vehementia crescat, et suppuratio, hecticaque febris sese adiungat.

Haec

Haec sufficiant de libello dixisse, mole paruo, sed rebus grauissimo, vt, quae Auctori insit in chirurgia exsequenda perspicacia, in locupletanda nouis inuentis sagacitas, nisi vel aliis tot documentis constent, quae et acta academiae scientiarum Stockholmienfis, et opus eximium obseruationum (*) in nosocomio chirurgico, cui Cel. vir praeeft, factarum, (ne alia attingamus,) exhibent, innotescat. Futuros vero, qui haec legentes, vt Cl. Auctor promissa sua de reliquis momentis hic omiffis, quae ad chirurgiam commodius exercendam spectant, eadem sollertia expendendis, breui expleat, nobiscum auide exoptent, non est, quod dubitemus.

(*) *Chirurgiske Hændelser anmærke vri kongl. Lazarets samlade och genom utdrag af Dagboken til trykke befordrade på bøgloftige kongl. Lazarets Directionens befallning af OLOF ACREL. Stockh. 1759. 8.*

IV.

De l'Exploitation des Bois, ou moyens de tirer un parti avantageux des Taillis, demi Futaies et hautes Futaies, et d'en faire une juste estimation: avec la description des arts, qui se pratiquent dans les Forêts: Faisant partie du Traité complet des Bois et des Forêts. Par M. DU HAMEL DU MONCEAU, de l'Academie Roy. des Sciences etc. Ouvrage enrichi de figures en taille-douce. A Paris chez H. L. Guerin et L. F. De la tour. 1764. 4. Part. I. Alph. 2. plagg. 8 sine praefat. Part. II. Alph. 1. pl. 12. Tab. aen. 36.

i. e.

De lignis caedendis et methodis, cum emolumento adhibendis variae aetatis arboribus, deque eorum pretio rite aestimando. Accedit descriptio laborum artificum, in sylvis propter varios lignorum vsus susceptorum, tanquam pars completi tractatus de lignis et sylvis. Auctore DU HAMEL DU MONCEAU.

Quamvis huius elegantis, vt solet Cl. Auctor, libri ea sit praestantia, quae multis, praecipue oeconomis vtilissima esse possit, nec non de multiplici eius doctrina egregia sistat documenta: multa tamen, quae ad nostrum non spectant scopum, intacta relinquere cogimur, atque harum rerum gnaris ipsum opus vehementer potius commendamus, quam nouo hoc specimine denuo comprobauit Cl. Auctor, oeconomum demum eum esse posse, qui cum experientia, quam plerique sufficere arbitrantur, variarum, physicarum nempe et mathematicarum, scien-

scientiarum pleniorē coniunxerit cognitionem. Dabimus itaque totius operis et instituti breuē delineationem, quantum autem laboris et industriae adhibuerit Cl. DU HAMEL, quibusdam comprobabimus speciminibus. Antea vero simul monemus, idem opus in nostram quoque linguam iam translatum communi vtilitati adaptatum fuisse (*).

Ipsē Cl. Auctor in praefatione totius operis delineationem nobis tradit, quam, quo lectoribus eo melius appareat, quid in eo contineatur aut quaeri debeat, breuibus tradere animus est. Constat ex quinque libris, quorum tres priores primam, reliqui secundam partem conficiunt. *Liber primus* generalem considerationem physicam lignorum tradit, ubi eorum analysis physica, chemica, partesque componentēs recensentur, nec non qualitates lignorum, ad varios vsus adhibendorum, tum ratione soli, tum ratione habita situs, aetatis cet. adducuntur, et mandata principis huc pertinentia pertractantur. *Liber secundus* vero speciatim de lignis caedendis agit, (*des Tuillis*) quo nomine complectitur arbores, quarum aetas annum quadragesimum non excedit. Consideratur

(*) Prodiit hac inscriptione: *Von Fällung der Wälder, und gehöriger Anwendung des gefällten Holzes, oder wie mit dem Schlagholz, dem halb und ganz ausgewachsenen Oberholz, umzugehen, und alles benannte Holz richtig zu schätzen und anzuschlagen ist. Nebst einer Beschreibung der Handwerker, die ihre Arbeit in den Wäldern verfertigen, als ein zur vollständigen Abhandlung von dem Forstwesen gehöriger Theil. Von Herrn DU HAMEL DU MONCEAU. Ins Deutsche übersetzt von CARL CHRISTOPH OELHAFEN VON SCHÖLLENBACH, der Reichsstadt Nürnberg Wald-Ammann. Herausgegeben von A. W. Winterschmidt, Kupferschneider und Kunstbändler in Nürnberg. Gedruckt bey de Launoy Erben 1766. 1767. in 4 2 Theile mit Kupfern. Quae translatio accuratū ecstypō est.*

deratur itaque aetas, qua conuenit ligna caedere, quae vario respectu varia est, potissimum propter vsum, quem aliquis quaesierit, quo facto simul diuersa artificia eorum, qui ligna caedunt, scindunt, adaptant vsibus, carbones conficiunt, aliaque studiofissime explicantur, iconibusque nitidis illustrantur. *Tertio libro* deinde disquisitio arborum longiorum explicatur (*visite des futaies*). Qui liber propter experientias et experimenta, copiosius instituta, excellit, ligna nempe tradit, quibus arborum aptitudo ad varios vsus dignoscatur, arborum, vulgo in syluis crescentium, relationem affert, atque de tempore, caedendi easdem, dispicit, densitatis lignorum differentias percurrit, et pericula, qua ratione praecauenda sint, declarat. *Quartus* porro liber caesorum horum lignorum vltiores administrationes exhibet, vbi de cortice, ramis relinquendis aut mox auferendis, de fissuris lignorum, earumque causis, de incuruatione eiusdemque reductione et de permultis aliis, inde parandis instrumentis, machinis, vsibusque oeconomis, fuse et accurate differitur. *Quinto* tandem et vltimo *libro* ad lignorum iam caesorum et destinatis vsibus aptandorum naturam respicitur, simulque eorum morbi nonnulli indicantur.

In primo libro, qui physicam lignorum doctrinam suppeditat, non vegetationis naturam disquirat Noster, sed quod ligna corpora sunt heterogenea, decompositionem eorum considerat, quae vel per artem, vel per naturam fit, quo iis inseruiat, qui pleniori cognitione imbui velint. Fermentationis itaque atque putrefactionis signa et effectus cognitos refert, de partibus componentibus, quae ratione se iungi possint, explicat, simul autem, quatenus ex hac cognitione varia phaenomena, in lignis caesis obseruanda, diiudicari possint, declarat. Salia acida mine-
p. 22.
ralia in plantis esse probat, quod in succis plantarum
non,

- nonnullarum inueniatur tartarus vitriolatus, sal marinus et nitrum. Libere tamen fatemur, exquisitam salium historiam et genesin mediorum nobis non multum necessariam videri iis, qui lignorum usu mechanico indigent. Observatio vero naturae conueniens est, destructionem lignorum esse in ratione inuerfa formationis, id est, recentiores partes vetustioribus citius perire. Ratione soli, in quo arbores crescunt, magna est differentia. Assumit Cl. Auctor, quatuor terrarum genera, terras scilicet aquosas et paludosas, macras siccas, aridas, argillaceas, pingues, et deinde fertiles. (*Substantieus et fertiles.*) In paludosis nunquam arbores bonae notae vegetant, vel quae possint operibus durabilioribus adhiberi. Ob nimiam enim succorum aquosorum copiam et glutinosorum defectum leuia sunt ligna, rarioris texture, facile finduntur, insectis facillime laeduntur. Terrae macrae, sabulosae vegetationi arborum fauent, in primis, quod ex his terris inferiores vapores adsurgentes, radicibus humectandis inservientes, incrementum perficiunt, sed et illae teneriorem lignosam substantiam relinquunt. Argillaceae et pingues humidae intumescunt, firmiter in partibus suis cohaerent, difficulter exsiccantur, nec a solis radiis, vir penetrantibus, incalescunt, hae incremento arborum non conueniunt, nisi vel arena, vel alius terrae parte mixtae sint. Fertiles tandem ob facilem partium solutionem, a pauca quoque aqua praestandam, quod arborum incrementum laetum permittunt, optimae iudicantur. Signa sunt non ex colore, qui varius est, sed facile quod fatiscunt, non tamen in puluerem resoluuntur, quia calcis ad instar funduntur quasi. Durities et resistentia lignorum, ex arboribus, in eiusmodi terris crescentibus, desumtorum, confirmant bonitatem, quod ex numeroso catalogo arborum, earumque qualitatum, hic subiuncto, magis

adhuc

adhuc corroboratur. Situs etiam arborum non negligendus est, qui vel a climate, vel a loco editiore declivioreque pendet, vel etiam a modo, quo solis radii exponuntur arbores. Quercus in calidiore loco melior est ac in frigidior. Situs in decliviori parte montis praevallet planitie, aeris etiam liberioris perflatu fruitur, requiritur tamen simul, ut et terrae fertilis copia adsit et calori solari aditus decens pateat. Minus arridet Nostro vulgaris sententia, eam, quae meridiem respicit, partem arboris durioris esse illa, quae versus septentrionem vertitur, de qua re iam in Physica arborum egit, nec, quae ex circulo lignearum indole desumitur, demonstrationem valere docet. Pari quoque ratione iudicat de expositione arborum ad certam mundi plagam, singulam nimirum et praestantiam habere, et vitia inducere, multumque respiciendum esse ad ventos, ad transpirationem arborum auctam, interceptam vel suppressam, et ad frigoris vim hiberno tempore. Opera p. 103. denique varia, ex lignis construenda, exigunt, ut aetatis arboris ratio habeatur. Vegetationis contemplatio docet, quod exteriora strata lignorum tenuiora sint interioribus, quippe quae sint annosiora, ita, ut arbor centum annorum habeat interius stratum centum annorum, exterius vero unius anni. Hinc lignum, ad radicem propius, plus ponderis habet, ac illud culminis, id quod pluribus, institutis experimentis, egregie comprobatur. Ut tamen sine vitio sit lignum, necesse est, aetas nimia vero vix non semper interiora vitia secum habet atque eadem contrahit, quam ob causam nec magnitudo, nec annorum copia sufficit ad perfectionem arboris determinandam, sed contemplatio vegetationis vel laetis succedentis vel deficientis. Quae vero pro diversitate climatis, soli aliarumque iam dictarum conditionum discrepat. Satis interim arbitramur, ex pau-

Tom. XV. Pars III. Le cis

ois his momentis adductis patere, quanta sit sollicitudine et attentione opus oeconomo, naturae vestigia sequi qui allaborauerit, quantum pretium statuendum Cl. Auctoris laboribus.

- Haec ad primum librum pertinent, reliqui fore omnes, a nostro magis alieni scopo, in caedendis, aestimandis, vendendisque arboribus inserviunt huius rei studiosis. Notamus tantum, Cl. Auctorem arbores, in sylvis Galliae occurrentes recensere et vsum earum in genere indicare. Multa quoque tentamina ab eo facta sunt ad definiendum tempus, quo arbores caedere conueniat. In quo sane opus est, tempestatum, earumque vicissitudinum rationem habere.
- p. 284. Etsi enim primo vere arbores laetius crescant, paullo post tamen iterum quiescunt sine sensibili incremento, quippe quum nec arbores hyberno tempore, in vniuersum dormientes quasi, quiescant, quin gemmas augeant, capillares radicum fibrillas forment, immo trunco suo, vt experimentis constat, augeant. Nonnullae foliis permanentibus ornantur, immo oculi, arboribus insiti, foliis licet p. 333. cadentibus, adhuc virent. Maximum pondus mense decembri ianuarioque habent, minimum iunio atque iulio, priori itaque tempore plus succi inest arboribus, ea tamen ligni portio, hyeme caesa, semper, etiam exsiccata, ponderosior manet ea, quae aestate caesa fuit, quum aestate simul cum succis particulae densiores euaporent. Nullam tamen attentionem meretur luna eiusque phases, nec venti sicci, quam vtramque conditionem multi sancte obseruandam esse clamitant, quod iterum facta tentamina aliter definiunt.

Subsistere cogimur, quum interspersas vbique observationes physicas nequeamus hic recensere omnes, elegantes delineationes et rerum propositarum

tarum accuratas demonstrationes, Cl. Auctoris solidioris doctrinae testimonia, denuo consulere eos iubemus, quibus interest, reportare fructus ex cultura arborum.

V.

Dritte Fortsetzung der vorläufigen Nachricht von einigen das Geschlecht der Pflanzen betreffenden Versuchen und Beobachtungen, von IOSEPH GOTTLIEB KOELREUTER, der Arzneywissenschaft Doctor, Hochfürstl. Baden-Durlachischer Rath und Professor der Naturhistorie. Leipzig in der Gleditschischen Handlung 1766. 8. 10 Bogen.

i. e.

Continuatio tertia relationis praeliminaris de variis ad sexum plantarum spectantibus tentaminibus et obseruationibus. Auctore D. IOSEPHO GOTTLIEB KOELREUTER.

Non eas tantum, quas in prioribus libellis proposuerat Cl. Auctor (*), obseruationes hic confirmatas atque plenius illustratas reperimus, sed etiam noua inuenta, reiteratis tentaminibus certa redita, nunc miramur. Ex quibus metamorphosis vnius speciei naturalis in aliam praecipue eminet, cuius quidem possibilitatem nos aequae ac Noster, vix statuendam esse, praesumebamus. Quantum itaque hisce pretium merito sit statuendum, veris rerum aestimatoribus non obscurum eueniet.

Recensentur autem denuo tentamina sexaginta et quinque, instituta cum variis speciebus verbascorum, nicotianarum, dianthorum, daturarum, ialap-

E e 2

parum,

(*) Vid. Comment. nostr. Vol. XIII. P. I. p. 43 sqq.

parum, cheiranthorum, sidarum, cucurbitarum, aquilegiarum, nec non aliquae olim susceptorum emendationes et in eas animaduersiones adiiciuntur. In ipsis tentaminibus et cognitam a Cl. Austore adhibitam solertiam et accuratissimam differentiarum descriptionem, quoad singulas partes plantae, hic quoque notamus, sic, ut post descriptam hybridae cuiuscunque plantae indolem, comparatio cum patre matreque plantae instituta recenseatur, ex verbascis autem vix aliqua foecunda reddita fuit et ea, quae hinc inde apparuerunt, seminum rudimenta exsucca erant et tanquam inutilia reiicienda. Sed, quod ex quinque specierum verbasci varia coniun-

p. 36. ctione diuersae existerant plantae, quaestio oritur, numne etiam sponte sua per naturam tales hybridae generentur plantae, vel quaenam praecipue causa talem impediat genesin. Spontaneam commixtionem nulla observatio vnquam confirmat; quae enim ab Ill. LINNAEO observata fuit, nondum omni est exceptione maior, quin peculiarem aliquam causam accessisse maxime probabile est. Insecta namque in verbascis frequentem admodum eius modi variationem producerent, nisi sapientissima naturae lex id praecaueret, secundum quam proprium plantae prolificum sperma, sufficiente quantitate decenteque qualitate praesens, aliud quodcunque accedens respuit atque a vi foecundante excludit. Sit autem, ut peregrinum sperma pistillo applicetur prius, proprium ex antheris quam euoluatur, quod in plantis, natiuo in solo non crescentibus, facile contingere potest, tunc non impossibilis erit hybridae productio.

p. 44. Inter alia tamen ad plantarum hybridarum naturam pertinet, eas diuturniorem vegetationis durationem vegetioremque habere ac simplices, quippe quae deflorescentes non proxime emoriantur, an forsitan ex eo, quod semina non perficientes, optimis succis non exhauriuntur?

Nicotiana

Nicotiana rustica, paniculataque, non infœcundae in statu hybrido composito, nouis compositionibus variis factis, tandem *nicotianam rusticam in paniculatam penitus transmutauit*, in gradu nempe ad P. 51. ascendente quarto, vt acutissima quoque peruestigatio vix differentiam aliquam detexerit. Suspiciatur etiam non sine ratione Noster, forte alias plantas paucioribus gradibus ascendentibus perfectas natiuas iterum reddi posse, quum ad relationem foecundationis respiciendum sit. Dianthi barbati et chinensis P. 56. hybridas plantas sponte nasci vidit Cl. Auctor in hortis, id quod ex staminum imperfectione, huic plantae non inconsueta et foecundatione cum spermate alieno deriuandum esse iudicat, siquidem etiam hybridae facile iterum in natiuas sponte redeant, vti recensita, hanc ob causam instituta, tentamina docent. Est enim in dianthis componendis Cl. Auctoris multiplex solertia, ex quibus etiam compositionibus miranda specimina prodire, quorum singulorum partes omnes ad amussim recensentur. Colores corollarum non parum mutationis sunt perpeffi, plerumque in hybridis medius color persistens deprehenditur, in dianthis hortensibus autem nulla regula valet, forte ob culturae varietatem. Ex quo coniicit, plantas aequae ac animalia, per longas annorum series praeter naturam tractata, aequilibrio destitui, colorem itaque non solum, sed formam, situm, proportionem, numerumque partium mutari eodem modo posse, ac idem in genesi hybrida fieri solet, immo numne idem in hominibus eueniat, ambigit. Maximam vbertatem foecundorum seminum dedit *Dianthus plumarius Sibiricus*, a b. GMELINO pri-P. 89. mum descriptus, cum *Chinensi* foecundatus, cuius corollae albissimus color, roseis carneisque nubeculis pingebatur, nullam cum *diantho glauco*. Praeteri-p. 107. mus reliqua, de aequilibrio quod in plantarum hybridarum

bridarum, tum naturalium, tum artificialium, genefi conſpiciſcitur, dicturi. Hoc autem ſtrictius latiusque ſumi ac intelligi poteſt; ſtrictè quidem in plantis, nulla nondum ratione degenerantibus, deinde in generatione plantarum hybridarum ab vtraque parte maxime infoecundarum. In prioribus ſumma, in his nulla fertilitas ſignum exhibet certum. Huc etiam pertinet planta hybrida ex vtraque parte foecunda. Latiori in ſenſu aequilibrium eſt in plantis naturalibus, aliquo modo degenerantibus, in ſimplicibus hybridis, ab vna alteraque parte, vel vtriſque inaequali proportionè foecundis, porro in compoſitis hybridis plantis, eodem modo aliquam fertilitatem monſtrantibus. In vniuerſum, aequilibrium tollitur, ſi vnius alteriusue ſexus ſperma alterum ſuperat. Si itaque matris ſperma ſuperat, maior erit cum matre affinitas et contra. Ex quo ſimul arbitramur, tranſitum ex hybridis in naturalem plantam p. 110. etiam dilucidari poſſe. Infoecundum ſtatum globuli ſpermatici antherarum vacui, flaccidique luculenter demonſtrant, ſigna a parte matris autem nulla certa habentur. Similitudo hybridarum plantarum, ſexu inuerſo factarum, aequilibrì notam offert, ſed cum limitatione ſumendam, quod proportio et efficaſcia platiſticae virtutis diuerſitatem, vix percipiendam ſecum habeant. Cheiranthum *annuum*, atque *incanum* perennem meram varietatem eſſe, ex combinatione reciproca probat Cl. Auſtor, incanus enim citius flores protrudit, ſemina perfecit et maturauit ita, vt illa foecunda admodum eſſent. Idem de ſida, cucurbitaque valere docuerunt tentamina. Aquilegia vulgaris et Canadenſis, reciproca foecundatione exhibuerunt varias eaſque multas in colore corollae, numero et longitudine corniculorum varietates, retinuerunt autem foecunditatem ſuam, id quod ab aquilegia vulgari degenerante iamiam prouenire arbitrat.
bitratur.

bitratur. Noster negat tamen, exinde conseruationem atque perpetuo nouam hybridarum plantarum propagationem deduci posse; quod foecunditas earum est limitata, nec omnibus finibus consequendis sufficit et quod propriis quasi viribus, sicuti a Cl. KOELREÜTERO ostensum est, post aliquam seriem generationum in natiuam plantam eiusque naturam iterum abit. Reuocat etiam errorem, quo hyoscyamum album fundo floris purpureo et alium, fundo floris viridi varietatem non esse, sed veram speciem, asseruerat, quum nunc ex vtriusque coniunctione foecundas obtinuerit plantas.

Sed ad alia veniamus. Quae ab italico scriptore P. 125. proposita fuit, florum recenter detecta proprietas, in irritabilitate conspicua, eam non solum Cl. Auctor propriis obseruationibus confirmat, sed etiam tum masculinas, tum femininas plantarum partes simili quadam dote instructas esse docet. Quod ad priores attinet, consistit illa in peculiari quadam staminum sese accurtandi elongandique facultate, in plantarum, quae floribus compositis superbiunt, flosculis detegenda. Vidit eandem in hieracio, cichorio, scolymo, ferratula, carduo, onopordo, cynara, buphthalmo, centaurea, earumdemque variis speciebus. Succedit autem tentamen in recentibus tantum flosculis, id est, qui vel ad sese aperiendum proni sunt, vel proxime sese aperuerunt; potest etiam frequenter repeti et pro conditione tempestatis frigidioris calidiorisque motus citius tardiusque consequuntur, immo fortius debiliusque. Dum autem tremuli hi motus peraguntur, pistillum per vaginam antherarum cylindracearum vrgeri conspicimus, mox in vnum, mox in alterum latus, titubante flosculo, mox circulari ratione sese mouente, si nempe vnum, vel alterum, vel omnia successiue filamenta staminum mouentur. Fieri hunc motum

ad exprimendum puluerem antherarum, quo papillulis pistilli applicetur, summa cum probabilitate coniicit Noster, quod, licet per vegetationis causas sponte fieri videatur, hac tamen irritabili natura, ab infectis aduolantibus quoque praestanda, multum inuari adserit. Mirum est, in aliis plantis hanc conditionem difficilius detegi, nec nisi in opuntia, berberi et cisto heliantho, obseruari. In omnibus autem communis lex est, vt stamina sese ad latus impressioni factae oppositum vertant, hanc tamen scenam post applicatum motum, interiecto breui tempusculo, demum fuscipiant. Similem quoque irritabilitatem stigmata ostendunt hiantia, namque illa in martynia, bignoniaque ab applicato puluere antherarum, paullo post subito stringuntur, ita quidem, vt, si sufficiens ad foecundationem puluis applicatus fuerit, omnis noua irritatio irrita postmodum fiat. In martynia hoc phaenomenon et nos iam olim saepe obseruauimus, rationem vero et causam phaenomeni, aequae ac Cl. Auctor, nos ignorare fatemur.

Quum etiam de structura globulorum, qui puluerem antherarum prolificum conficiunt, nonnulli dubitauerint, et alibi (*) declaratam eorum conformationem admittere noluerint, multis exemplis, iisque exquisitis, exteriorem, duriorē nempe et elasticam eorum membranā, interiorem deinde atque tenuiorem, nec non contextum cellulosum, granulatam spermaticam rudiorē materiē continentem, confirmat; quae itaque de Cl. Auctoris excellenti doctrina et assidua obseruandi sollicitudine testantur. Describit etiam simul, quae denuo in *hibisco manihot*, sereno atque calido mensis iulii die, ipso generationis in actu, perspecta fuerunt, tum in pistillis, tum in antheris, momenta.

Tandem

(*) Vid. Comment. nostr. Vol. X. P. III. p. 470.

Tandem de cera differit, quam crassiore esse p. 155.
 materiae spermaticae partem arbitratur, a calore so-
 lis non resolutam, cum ea, tenuior et calore fluida
 reddita, materies verum sperma constituat. Artem
 itaque perficere inceptum, nec ad finem perductum
 naturae opus.

VI.

Historia anatomico-medica, sistens numerosissi-
 ma cadauerum humanorum extispicia, qui-
 bus in apricum venit genuina morborum se-
 des; horumque referantur causae, vel pa-
 tent effectus. Opus quadripartitum, cuius
 liber primus recenset laesiones internas abdo-
 minis. Secundus exhibet variam stragem
 pectoris. Tertius prodit diuersam labem
 cerebri. Quartus vero vitia externa colligit.
 Auctore IOSEPHO LIEUTAUD, academiae
 regiae scientiarum Parisiensis et societatis re-
 giae Londinensis, cubiculario serenissimi Del-
 phini, nec non stirpis regiae medico. Recen-
 suit et suas obseruationes numero plures ad-
 iecit, vberimumque indicem nosologico or-
 dine concinnauit ANTONIUS PORTAL,
 Doct. Med. et societatis regiae scientiarum
 Monspeliensis, nec non serenissimi Delphini
 Professor anatomes. Tomus primus, Parisiis,
 apud Vincent, 1767. 4. Alph. 2. pl. 22. cum
 praefat. et conspectu capitum pl. 6. Tomus
 secundus ibid. eod. anno. alph. 3. pl. 7. cum
 conspectu capitum pl. 2.

Quicumque necessitatem anatomes practicae bene
 perspicit, non potest non eorum virorum la-
 bores

bores magni facere, qui sectiones cadauerum, morbis defunctorum, in libris variis disperforum, colligere et vna quasi tabula oculis nostris subiicere annisi sunt. Inter hos summam laudem BONETI, MANGETI, MORGAGNII que opera merentur. Cum autem partim obseruationibus, a prioribus duobus congestis, eadem fides haberi non possit, quia multi obseruatores vel anatores non satis gnari, vel famae magis, quam veritatis studiosi inuenti sunt, partim diffusum et luxurians scribendi genus aut adiunctae hypotheses lectorem saepius offendant, partim multae delitescant in libris obseruationes, quae ideo in paucissimorum vsum cedant: commotus est istis rationibus Cl. LIEUTAUD, vt simile opus aggrediretur; vt nimirum obseruationes aliorum colligeret, ordine apto disponderet, scriptionis genus, quantum quidem absque rerum ipsarum detrimento fieri poterat, concisum et aequale redderet, ab omni autem hypothesium studio plane abstineret. Inde praefens liber enatus est, cui plures interspersae sunt obseruationes ipsius Cl. Auctoris aliorumque, quae antea publici iuris non erant. Ordo electus est anatomicus, et optimo quidem consilio, quia morbi saepius alia atque alia nanciscuntur nomina et caussae morborum cognominum saepius multum inter se discrepant. Totum opus tripartitum est, ita quidem, vt prior tomus vniuersum librum primum et primam sectionem secundi, posterior autem reliquam partem secundi, tertiumque et quartum librum contineant. Nos paucis inscriptiones singulorum librorum sectionumque recensebimus. Liber primus, laesiones internas abdominis sistens, in sedecim sectionibus de peritoneo, ventriculo, omento, intestinis, mesenterio, hepate, liene, pancreate, renibus et capsulis, vteribus, vesica, vtero, tubis et ouariis, laesionibus generalibus abdominis, tumoribus et va-

rii generis colluie in eodem exponit. Liber secundus laesiones internas pectoris considerat et in sectionibus octo de pulmonibus, corde, pericardio, pleura, mediastino, thymo, ductu thoracico et aorta, diaphragmate, tumoribus et colluie pectoris agit. In libro tertio de laesione internis capitis, in octo itidem sectionibus de meningibus, cerebro, tumoribus internis, colluie variae indolis, extraneisque corporibus in eodem differitur. Liber quartus de muni laesiones externas complectitur et quinque sectiones de capite externo, ceruice, thorace et abdomine externo, dorso et artubus sistit.

Exhibita totius instituti ratione, non ingratum fore Lectoribus speramus, si quaedam ex ipsius Cl. Auctoris obseruatis excerpamus. In cadauere viri p. 7. voracis, mediae aetatis, qui post asthma plurium annorum et semel iterumque reuersam leucophlegmatiam, cum tumore ac dolore potissimum regionis epigastricae obierat, viscera omnia abdominis sana inueniebantur, praeter solum ventriculum, flatibus mire extensum: mirandum autem erat, nullum in utroque ventriculi ostio obicem occurrere, qui eorum exitum vetuisset, siquidem et digestio semper satis bene facta erat. In alio viro senio propiore, p. 9. qui per totum morbi decursum, quamquam dolore obscuro et grauatiuo stomachi affligebatur, vomere non potuerat, ventriculus itidem in immensum distentus apparebat, ac dudum iam atonia laborasse videbatur: intestinis adeo contractis, vt vix molem ventriculi aequarent: quae obseruatio sententiae eorum pondus addit, qui vomitus causam in sola vi contractili ventriculi ponunt. Post vomitum perti p. 35. nacissimum ingestorum, aequae ac materiae nigrae foetidaeque cum aluo adstricta repertus est in cadauere vetulae, lobus minor hepatis putridus et excauatus, in quo haerens putrilago ventriculum corroserat,

- p. 75. roserat, viamque sibi fecerat. Circa finem intestini ilei in pueri cadauere vermes in glomerem, pugni molem aequantem et intestinum prorsus obturantem, conuoluti deprehensi sunt. In cadauere hypochondriaci, qui, haemorrhoidibus suppressis, febre anomala lenta extinctus fuerat, hepar maximum et scirrhum et vena portae adeo extensa, ut intestini faciem prae se ferret, inuenta sunt. In cadauere viri post superatum icterum de dolore hepatis ac virium resolutione conquesti, praeter purulentam in abdomine colluuiem absumentumque omentum, hepar magnum, in parte inferiore ingentem abscessum, puro fordido scatentem, continens, conspectum est, proximaque coli pars putredine tacta. Aliud mulierculae pro asthmatica habitae, cadauer, hepar stupendae molis exhibuit, in quo abscessus adeo ingens erat, ut praeter maximam puris foetidissimi copiam innumeras hydatides, quarum maiores tres quatuorve pollices latae erant, contineret. In cadauere feminae, chronico ictero extinctae, praeter hepar lividum, durum et exsiccatum, aliaque abdominis viscera, vario modo affecta, color flauus ad ossa caeterasque partes penetrasse, conspectus est. In cadauere pueri, febre acuta, variis symptomatibus ac praesertim hypochondrii dextri tumore et subictricio faciei oculorumque colore stipata, enecti, ductus choledochus a lumbrico proceriori, ex cystide fellea huc delato, obturatus obseruatus est; ventriculus et intestina vermibus quoque scatebant. Aequemiratu digna est historia sectionis cadaueris feminae, febre maligna epidemica extinctae, cuius ductus pancreaticus itidem lumbrico, huc adactus, plane erat obturatus. Ren sinister vreterque huic appensus in sexagenarii, numquam de viarum vrinariarum vitiis conquesti, cadauere, dilatati atque arenulis referti, conspecti sunt. Vesica contracta et callosa, vel ad quamvis dilata-

dilatati
annoru
cretion
obferu
ex affi
Cl. Au
sto, to
renes
ouarii,
fordida
dere ac
plane
tur.
in iun
et a va
a sui i
ca int
tamen
perito
in iun
cadau
hensu
quum
cium
qui f
cadau
tere,
daue
mo c
nume
occu
xus
Idem
fectio
reliq
nec

dilatationem inepta, mixtionis inuoluntariae plurium
 annorum causa existit, quae alias saepe urinae ex-
 cretionem impediuisse observatur. Praeter tresp. 316.
 observationes de vi lithonriptica remedii anglicani,
 ex actis Parisiensibus desumtas, unam etiam ex suis
 Cl. Auctor addit, ubi in viro, febre lenta iam affli-
 cto, tota calculi vesicae superficies rosa, simul autem
 testes et vesica exulcerata inuenta sunt. Hydropis p. 357.
 ovarii, quod ad minimum quinquaginta libras aquae
 foetidae continebat et, hac emissa, duodecim libras pon-
 dere aequabat, et cum tuba fallopiana a nativa forma
 plane degenerare coaluerat, stupenda historia recense-
 tur. Aequae miranda est historia tumoris scirrhusi p. 391.
 in iuvene, omnibus vertebrae lumbares insidentis
 et a vasis maioribus traiectioni, qui aegrum post aliquot
 a sui initio menses confecit. In tympanite chroni- p. 432.
 ca intestina, nonnihil quidem flatulenta, inculcata
 tamen apparere, maximo flatuum proventu a solo
 peritoneo cohibito. Miratu quoque dignum est, p. 534.
 in iuuenis leucophlegmatici, subita morte extincti,
 cadauere, thoracem sinistram, pure repletum, depre-
 hensum esse, nullis ferme pulmonis vestigiis relictis:
 quum tamen nullum unquam morbi pectoris indi-
 cium fuerit. Cachectici, hydrope pectoris extincti, T. II.
 qui solum in latus sinistram decumbere potuerat, p. 125.
 cadauer apertum colluviem serosam non in hoc la-
 tere, sed in dextro conspiciendam praebuit. In ca. p. 158.
 dauere feminae, quae antea febre tertiana, acerbissi-
 mo capitis dolore stipata, affecta fuerat, hac autem
 numerosis venae sectionibus fugata, subito syncope
 occubuerat, praeter alia venae cerebri et ipsius ple-
 xus choroidei inanes et flatulentae repertae sunt.
 Idem post peripneumoniam, viginti quinque venae p. 163.
 sectionibus debellatae, in cadauere viri, in quo et
 reliquae corporis partes exsanguis fere apparuerunt,
 nec non in virginis chloroticae, plus quam centum
 venae-

- p. 188. *venae sectiones passae, cadauere obseruatum est. In cadauere viri, senio iam propioris, recurrente apoplexia interemti, cerebrum nihil exhibuit morbo, nisi glandulam pinealem nucis iuglandis magnitudine, substantiae densissimae et carcinomatis naturam.*
- p. 292. *redolentem. Cadauer hominis, qui cephalaea atrocissima et tussi cum sputo nonnumquam purulento affectus fuerat, pulmones sanos et sinus frontales et occipitales (forte sphaenoidei) pure repletos exhibuit, quum antea quiuus morbum pulmonum ad-*
- p. 294. *esse suspicaretur. In suspensis musculi mastoidei saepe dissecti inuenti sunt, ita quidem, vt extrema bina vltra pollicem distarent, sola vagina membra-*
- p. 297. *nacea, eos inuestiente, integra relicta. Polyporum laryngis, obstructa aeris via, subitam mortem indu-*
- p. 303. *centium, duo exempla memorabilia recensentur. In cadauere feminae per decennium haerens thyreoidea glandula, hydatidibus referta, trachea autem carie exesa et sarcomate, quasi pendulo ex ramentis membranaceis dilaceratarum hydatidum obsita, inuentae*
- p. 328. *sunt. In cadauere hydropici, vltimis vitae diebus de dolore summo in latere abdominis conquesti, reperta est cauitas amplissima inter binos latiores musculos, quae vltra duas libras sanguinis floridi et*
- p. 329. *congrumati continebat. In cadauere iuuenis, qui in laboribus suis abdomine crepidini tabulae incubuerat, musculi bini recti abdominis discissi inuenti*
- p. 346. *sunt, superstitite duntaxat membrana. Cadauere vetulae, diuturno rheumatismo afflictae, aperto, musculi artuum inferiorum aridi, exsiccati et quasi tendine, ossa nonnulla inter se coalita, alia e sede depulsa, comparuerunt.*
- p. 365. *Observationibus his subiungitur demum index totius operis, nosologico ordine digestus, quem operosum laborem Cl. PORTAL acceptum referimus. Qui quidem index, quo vtilior esset, ita confectus est,*

est, vt altera plagulae columna symptomata morbi, quantum quidem de ipso constat, breuibus recenseantur, opposita autem extispicia doceat, nominato simul eo libri loco, in quo conscripta obseruatio legitur. Ordo ipse prorsus fere idem est, quem in synopsi praxeos medicae Cl. LIEUTAUD sibi praescripserat: ita, vt in parte prima, morbos generales internos respiciente, febres, morbi interni capitis, pectoris et abdominis; in secunda, morbos externos complexa, generales et incertae sedis, externi capitis, trunci et artuum, ac denique cutis affectus; in tertia morbi sequioris sexus et infantum pertractentur.

VII.

Tractatus medico - chirurgico - chemicus de cancro et spina ventosa curabilibus per medicamentum haecenus secretum, nunc communicatum, editus a FRANCISCO XAVERIO DE MARE, Philos. ac Medic. D. Vienn. 1767. typis Io. Th. nob. de Trattnern 8. 6. pl. c. praefat.

Quo edidit Cl. Auctor hunc libellum consilio, eodem idem a nobis quoque indicatur. Molestis et cruciatibus enim aegrorum, his morbis laborantium, profecto summis permotus et exemplo Ill. STOERCKII excitatus, methodum quandam his morbis medendi, quam saepe efficacem inuenit, hic cum eruditis communicat. Absoluitur tota haec tractatio, praemissa scirrhi, ex quo carcinoma tandem oritur, consideratione, duobus capitibus, quorum vnum descriptionem carcinomatis habet, alterum spinae ventosae in se continet rationem. Quibus omnino expensis, remedium aliquod eiusque praeparatio vna cum quibusdam obseruationibus
chemicis,

chemicis, et applicatio proponitur, tandemque nonnullis horum morborum historiis illustratur.

- p. 17. Scirrhi itaque sede, quae in glandulis est, demonstrata et caussis nonnullis externis aequae ac internis, v. c. colostrum in mammis, suo sero orbatum et stagnans, nec non menstruorum cessatio, eructis, venit Cl. Auctor ad primum de cancro caput.
- p. 22. Quamdiu enim praeter tumorem, qui interdum ex nimia arteriarum distensione cancer animalis refert figuram et duritiem, nullus alius adest sensus, scirrhus est; excitato vero dolore lancinante, pruriente, pungente, calente, etiamsi non continuo, cancer occultus seu verus vel iam apparet, vel mox apparebit, quoniam ille dolor indubiam prodit differentiam scirrhi et carcinomatis. Prouenit hic dolor potissimum ab inflammatione, quam, si levis adhuc fuerit, nec diu durauerit, Cl. Auctor, prudenter applicato emplastro saturnino seu aceto lithargyrii, magna aquae copia diluto, saepe coercuit. Quamdiu autem dolor abest, tam diu absit quoque ex sententia Cl. Auctoris omnis externa irritatio, ut affluxus, et optimorum humorum, ad hunc locum impediatur.
- p. 40. Arbitratur enim Noster cum Ill. SWIETENIO, cancrofi ichoris corrosiuam et putridam indolem non semper a sanguinis seu humorum in vniuersum cacochymia proficisci, sed cancrofam massam stagnantem affluentes, etiamsi optimi sint, humores in similem malignitatem mutare. Interim largitur lubenter, cacochymiam humorum saepe esse carcinomatis causam, tumque suadet eius internam correctionem, quo externum remedium, ab eo propositum, eo maiori cum fructu applicari queat. Id quod, postquam de spina ventosa nonnulla addidimus, trademus.
- p. 51. Haec ab acri, in ipsa medulla ossium nato, humore orta, potissimum occupat apophyses, rarius mediam

diam o
sit et v
cotrup
citus a
les dol
saepe
acris m
quantu
accidan
externu
necesse
et vari
milux
ram p
et s v
fis, del
candu
verbis

ignem
tulori
parte
ream
muni
vitro
in gr
auger
mati
succ
ex r
fundi
mim
pon
rect
lent
pos

diam ossium partem, cum ibi substantia tenerrima sit et vesiculae medullofae haereant, quibus sanie corruptis, lamellae ossae, ab utraque parte positae, citius attingi possint. Hinc sentiunt hi aegroti similes dolores, ut in carcinomate, quos mirae ossium saepe degenerationes, nec non febres, ab irritatione acris materiae pendentes, tandemque mors subsequuntur. Ne igitur funesta haec symptomata accidant, praeter remedium a Nostro commendatum externum, interna aegro propinentur medicamenta necesse est, ut simul ad varias causas, v. c. cacochymias et varias, luem veneream, externam contusionem, semiluxationem etc. respiciatur; quorum medicamentorum plurima, a Nostro laudata, ex *POERHAAYTOV* et *SWISTENRO* repetita sunt. His praemissis, describit Cl. Auctor suum, quod externe est applicandum, remedium, cuius methodum parandi, iisdem verbis, reddimus:

„Recipe ramentorum ferri lotorum et suprap. 68.

ignem in vase aperto siccatorum et minutissime con-
tutorum, salis armoniaci, in pulverem redacti, anaticas
partes, uncias quatuor, mixta dentur in retortam ter-
ream, optime in fundo et circumferentia lege artis
munitam, imponatur haec capellae, admoveatur vas
vitreum recipiens, quod bene lutetur. Detur ignis
in gradu digestionis et, dum retorta calefieri incipit,
augeatur successu ad sublimationis, finitaque subli-
matione, ad calcinationis gradum. Hoc facto,
successu refrigerationi committatur retorta et
ex refrigerata fractaque accipiat calcinatum in
fundo haerens, caput mortuum teratur et subigatur
minutissime in mortario lapideo, dein subactum im-
ponatur in vas vitreum et affundantur spiritus vini
rectificatissimi, empyreumaticum odorem non redo-
lentis, librae duae, agitentur saepius primis octo horis,
post viginti quatuor horas agitatis, denuo instilletur

Tom. XV. Pars III. F f tribus

tribus quatuorue interstitiis obseruatis, accorruui, vt
vulgo vocatur, olei vitrioli nigri vncia vna, ad quan-
vis instillationem semper tamen mixta agitando,
dein in quiete permittantur per viginti quatuor horas;
his elapsis, decantetur tinctura, residuo vero in fun-
do affundantur prioris spiritus vini librae duae, agi-
tantur iterum pluries, dein extractio de nouo relin-
quatur per viginti quatuor horas, his transactis,
instilletur iterum, vt prius, olei vitrioli supra dicti
(et ita praeparati, sicuti HELLLOT praescripsit) va-
cia vna, efferuescentia finita vero, infundantur spiri-
tus tartari simplicis vnciae quatuor, agitentur et
finita agitatione, aliquoties repetita, relinquuntur in
vase per viginti quatuor horas: his elapsis, secunda
haec solutio misceatur priori decantatae et optime
simul agitentur, tunc parata est ad vsum panaceae
nostrae anticancrofae.

p. 70.

Additis praeterea nonnullis observationibus che-
micis, indolem huius medicamenti spectantibus, ad
methodum illud applicandi describendam accedit Cl.
Auctor. In cancro nimirum aperto labia tumida
fungosa ope penicilli vndique illiniantur, cauete
men, ne tangas vulneris profunditatem, ob insignes
quos tum sentiunt aegri dolores: dein, siccata inun-
ctione, linteolum sine vlla pressione applicetur atque
ita ter de die continuetur; caeterum vlcus semper
pulum reddatur et ab iis, quae separata sunt, libe-
retur. Idem fieri debet in spina ventosa, vbi cutis
aperta apparuit; tumores vero, sanie imminuta, saepe
ibi nascentes, emplastro, ex oleo radices consolida-
dae maioris, herbae et florum hypericonis, florum
verbasci, cera flaua, seuo ceruino et cerussa Veneta
aceto lithargyrisato et camphora, in oleo soluta
confecto, obtegendi et emolliendi sunt. Vtroque
vlcere ita illinito, crusta conspicietur, quae, conti-
nuata inunctione, sponte decidet, qua secessa, reuer-
ta inunctione noua apparebit crusta et sic vlcus san-
sum

sim purificabitur. Interdum quoque, crusta soluta, ac praecipua quidem in spina ventosa, sanguis, ex vulnere emanans, nihil mali minatur. Continuata enim inunctione, nouae iterum crustae formantur, e quibus demum sanguis, pure mixtus, effluit et certa sanationis spes, remediis internis non neglectis, affulget. Quod si vero nimius ob putredinem adesset foetor nulla linteamina esse applicanda, monet Noster, ut eo melius exhalationibus putridis via pateat, ac tum puritatis causa, commendat machinam quandam cauam, ex balenae osse seu simili factam, ferti ad instar locum cingens, quae pro ratione vulneris, absque vlla tamen pressione, vario modo potest adhiberi.

Quod tandem ad obseruationes practicas a Cl. p. 88.

Auctore, huic tractationi annexas, attinet, in femina, diu cancrum apertum dextrae mammae habente, post varia, ab aliis adhibita, remedia, Noster hac panacea ita, uti tradidit, usus est, quae, quamquam omnia bene succedebant, illam tamen aegram ob nimiam virium prostrationem, morbi diuturnitate inductam, non seruare potuit, dum, maxima sanitatis recuperandae spe affulgente, tabe confecta periit.

In alia vero, scirrho nucis auellanae magnitudine p. 89. per multos annos maxillam inferiorem partis sinistrae occupante, felicius hanc suam adhibuit panaceam. Crusta enim ita formata, uti supra monuimus, semper madebat ille locus, eaque sponte separata, omnis tumor euauit, nec quidquam, nisi aliqua huius partis rubedo, remansit.

Puella porro spina ventosa in osse calcaneo tibiaque p. 90. quatuorue digitis a tarso, pedis sinistri et in cubito dextri brachii horrendum in modum vexata, eadem medendi methodo, datis internis simul remediis, a malo hoc liberata est, nec non iuuenis, per tres ferme annos spina ventosa brachii sinistri laborans, remediis internis in auxilium vocatis, integre sanatus est.

VIII.

Histoire de l'Académie royale des sciences.
Année MDCCLXII. Avec les memoires de
mathématique et de physique, pour la même
année, tirés de registres de cette Académie.
A Paris de l'imprimerie royale 1764.
3 Alph. 14 pl. tab. aen. 34.

i. e.

Historia et Commentarii regiae Academiae scientiarum Parisinae, ad annum MDCCLXII.

Ex historia academiae sequentes potissimum articuli hic commemorandi sunt.

P. 35. In obseruationibus physicis vniuersalibus refertur: 1) non procul ab oppido *Compiègne*, eos, qui nouam parabant viam, magnam ostreorum petrificatorum copiam ibidem inuenisse, in strata ita collectam, vt mare hunc locum olim obtegisse, satis apparuerit: 2) die XI ian. 1762 in arce *de la Morvaine*, inter tonitrua et fulgura, leuem terrae motum perceptum esse: 3) Argentorati fabrum cultellarium, dum molam, qua ad acuendos cultros hi artifices vtuntur, circummageret, a molendinario lapide, cum magno fragore dissiliente, vulneratum esse. Cl. MORAND, qui tunc Argentorati commorabatur, in causas huius infortunii inquisiuit, hicque modum docet, molas istas ita fabricandi, vt simile quid non accidere possit.

P. 53. *Obseruationes anatomicae* continent historiam hominis, qui post insignem pectoris oppressionem et catarrhum chronicum, tussi tandem reiecit ramosum aliquod corpus, intus cauum, figuram bronchiorum perfecte exprimens. Nulla haemoptoe corporis huius excretionem sequebatur, et, licet purulenta

rulenta materia per aliquot dies screatu reiiceretur, aeger tamen integram recuperavit sanitatem. In simili corpore, quod, a foemina quadam tussi eiectum, Cl. MARCORELLE, qui huius obseruationis Auctor est, examinavit, in finibus ramorum vesiculas aëre turgidasprehendit. Probabile itaque esse putat, corpora illa fuisse internam asperae arteriae tunicam, ab externa separatam, creditque, illam iterum restitui posse.

In *obseruationibus botanicis* legimus, Cl. MONTET p. 73. notasse, *fungum maximum pedis equini facie*, qui in quercu crescit, etiam copiose in truncis fagorum re-
cisorum inueniri, eademque virtute styptica polle-
re, quae in quercinoprehenditur. Idem describit
morbum, qui in dioecesi Alesensi (*Alais*) moros al-
bas, quae copiose ibi coluntur, deuastauit. Exsuda-
bat sub eius initio, ex trunco arboris aqua, quae cor-
ticem nigro colore tingebat, vnde paulo post arbor
exaruit.

Elogia tria huic historiae annexa sunt, Cl. scili. p. 197.
cet NICOL. LUDOV. DE LA CAILLE, STEPHA. p. 213.
NI HALESI et IACORI BRADLEYI. Et STE. p. 231.
PHANUS HALESIUS quidem, vir solidiore erudi-
tione non minus, quam modestia sua insignis, cuius
scripta physico-mathematica, omnes eruditos plurimi
facere, neminem fugit, natus est in comitatu Canti-
ensi Angliae a. 1677 die 28 sept. ex stirpe satis no-
bili et antiqua. Destinatus erat a parentibus sacro
ordini, ad quem, vt recte praepararetur, vndeicesi-
mo anno Cantabrigiam mittebatur, vbi excellens
eius ingenium, summaque eius ad physicas et ma-
thematicas disciplinas propensio, cito eminebat.
Quo tempore etiam chemiam, botanicam et anato-
miam non negligebat, vt potius inuentis quibusdam
anatomicis egregias animi dotes luculenter pro-
deret. Admotus deinde fuerat variis muneribus fa-

cris, donec in vicinia vrbs regia locatus, a. 1718 socius regiae societatis eligeretur. Primum, quod offerebat societati huic industriae et doctrinae specimen, occupabatur in declarando motu succi plantarum, ex quo egregium illud *statices vegetabilis et analyseos aëris* opus, 1727 editum, pronatum est. Anno 1733 *haemastaticam* et experimenta circa calculum publicauit, hisque ingenii documentis tantum inter suos quoque famam acquisiuit, vt ab academia Oxoniensi, sine eius precibus et, licet nunquam in hac academia studiis incubuisset, Doctoris theologiae honore ornaretur. A. 1734 libello, de noxiis effectibus spiritus vini in sanguinem, ciues suos ab abusu liquorum spirituosorum reuocare tentauit. A. 1739 aliud scriptum edebat, in quo docuit, quomodo aqua marina ad potum apta reddi et, quae ad victum pertinent, in nauibus conseruari possint, atque ob id praemio Copleyano ornabatur. Remedium deinde istud Stephensianum celeberrimum contra calculum examinauit, tandemque post tres annos egregium illud ventilatoris inuentum publicauit, a quo tempore, praeter varios commentarios, Transactionibus philosophicis insertos, nil edidit. An. 1753 socius academiae Parisinae factus, senio tandem consecutus, d. 4 ianuarii 1761 *Riddingtoni*, quo verbi diuini minister erat, licet eleemosynarius a Principe vidua Welfariae constitutus esset, obiit.

Commentarii in hoc volumine sequentes habentur:

- p. I. 1) *Descriptio noui emboli, quo frictiones insigniter minuuntur ac coria tanto magis durabilia redduntur.* Auctore CL. PARCIEUX.
- p. 10. 2) *Observationes de quantitate argenti, quod post disquisitionem docimasticam cineritia, seu sic dictae copellae*

pellas continent. Auctore Cl. TILLET (*). Plura nimirum cineritia, lithargyrio impraegnata, in pulverem tenuissimum comminuit, huiusque pulveris uncias duas cum sex uncis tartari albi et tribus uncis nitri depurati commiscuit, posthac crucibulo commisit, igneque excitato et detonatione peracta massam fudit. Crucibulum, ab igne remotum, tres pene drachmas plumbi reducti dedit, quod, cineritio impositum et sub fornice more consueto disquisitum, plus argenti praebuit, quam plumbum, nondum in usum docimasticum adhibitum, praebere solet. Aliud experimentum, rigorosius a Nostro institutum, rem magis illustrat: sumsit nimirum duo cineritia, quae, nondum usurpata, drachmas quatuor pondere aequarunt, posthac autem, lithargyrio impraegnata, unciae pondus habuerunt. Haec, in pulverem comminuta, cum tribus uncis tartari albi et uncia una cum dimidia nitri depurati commiscuit et ad methodum supra descriptam disquisiuit, sicque ex plumbo duo grana cum dimidio argenti obtinuit, cum tamen plumbum, nondum in usum docimasticum impensum, non nisi quartam partem grani argentei aut infra praeberet. Ex his colligit Cl. Auctor, vulgarem argenti docimasiam non adeo accuratam esse, cum argentum, cum lithargyrio in cineritium abreptum, non computarent docimastae; quapropter ad accurate definiendum pondus argenti plumbum ex lithargyrio reducere, denuoque sub fornice docimastico in cineritio explorare, sicque demum pondus argenti, ita depurati, determinare suadet. Cum praeterea ex his experimentis pateat, argenti partem cum lithargyrio in cineritium abripi, idque eo magis, quo maius pondus plumbi adhibitum fuerit,

Ff 4 plumbi

(*) Lecta d. 6. Febr. 1762.

plumbi quantitatem non maiorem, ac necessariam
adhibendam esse, monet.

P. 17. 3) *Disquisition, de quam plurimis classibus eorum
omnium graduum aequationum, quae algebraice solvi
possunt, instituta a Cl. BEZOUT.*

P. 53. 4) *Commentatio de ochra.* Auctore Cl. GUY-
TARD. Naturam ochrae, variis artibus mechanice
inseruiens, disquirens Noster, primo eius locum in
talem describit, triumque eapropter locorum, ubi
effoditur, meminit. Primum horum ipse examina-
uit, duo alia, ab aliis descripta, communicat. Locus
a Nostro disquisitus, in parochia *Bitry* situs est. Fe-
dina haec ad summum pedes triginta profunda et
septem vel octo ampla est: primum stratum arena,
humo mista (*sable terreux*); alterum argilla ex albo
cinerea seu ex coerulescente nigra; tertium argilla
ex rubro violacea, quartum species lapidis arenacei
flavi, seu ex fusco flavescentis, ultimum ochra format,
sub qua arena deprehenditur. Ochra, quam pri-
mum effossa, admodum flava est, sensim vero in
aere, dum exsiccatur, colorem leuiter cinereum ob-
tinet et, si in furno, ubi lateres coquuntur, per tres
dies noctesque igni exponitur, rubrum colorem ac-
quirit. His praemissis, naturam ochrae Noster non
considerat, variisque veterum de ochra sententias
additis, asserit, ochrae nomen promereri terram
quamcunque, quae tactu pinguis sit, linguae adhae-
rescat, in igne induretur, intensiori igne disquisita
vitrum impurum praebat, cum phlogisto mista et
forti igne tractata, ferreas particulas exhibeat, neque
demum ab ullo acido minerali, sed ab aqua communi
soluatur. Ex his secundum Nostri sententiam facile
cognosci poterit, num flavum illud Neapolita-
num, *giallolino* dictum, sit *Syriacum*, *almagra* recentio-
rum,

rum, seu fil Atticum, bolus Veneta, terra viridis, terra umbra, terra Colonienfis, lapis Armenus, creta nigra aliaeque substantiae, ad ochras refertae, his adnumerari possint, nec ne. Sic flauum Neapolitanum nil nisi colorem cum ochra commune habet; ochram autem, hic descriptam, nequaquam pro effectu ignis subterranei, sed pro terra naturali habet Cl. Auctor, siquidem strata, quae hic se inuicem excipiunt, ordinem seruant, qui nunquam pro effectu ignis subterranei haberi potest. Colligit potius Noster, ochras argillas esse, a materie ferrea tinctas, hasque pariter ac illas non per ignem subterraneum, sed per aquas, vel per alias causas, ab igne non dependentes, depositas esse. Itaque flauum Neapolitanum reliquasque terras, supra memoratas, ochris non accenset Noster, hisque non nisi argillas coloratas (*glaiser*) adnumerandas esse, autumat.

5) *Obseruatio eclipsis quarti Iouis satellitis in re. P. 74. gio obseruatorio die 25 ian. 1762. facta a Cl. MARNALDI.*

6) *Commentarius super oculis nonnullorum piscium, p. 76. auctore Cel. HALLERO *).* Cum theoria visus et organi huius sensus cognitio insigniter olim aucta sit, Cel. PETITI obseruationibus, qui quadrupedum et auium oculos sollicitè examinauit, Ill. HALLERVS eadem ratione piscium variorum oculos dissecuit, eaque, quae praecipue notatu digna in iis detexit, hic Academiae communicat. Dolendum tamen est, Ill. Auctorem ob distantiam, in qua habitabat, a mari, piscium tantum in aquis dulcibus reperiundorum oculis disquirere potuisse, ita, vt relictæ sit contemplatio oculorum piscium marinorum aliorum studiis, quibus eorum copia contigerit. Licet vero ma-

Ff 5 xima

*) Lecta d. 20 mart. 1762.

xima pars obseruationum, quae in hoc commentario continentur, ab Ill. Auctore T. V. *Elementorum Physiologiae* (*), in quo de visu differit, inserta sit, praecipua tamen ex eo hic cum Lectoribus communicare, quoniam in recensione eius, in minutioribus illis non morari potuimus, operae pretium esse ducimus. *Sectione prima de nervo optico* piscium differitur. Crassior ille est, quam in reliquis animalibus. In omnibus vero piscibus tubercula, quae loco thalamorum opticorum sunt (**) caua intus deprehenduntur, ut in auiibus, atque ex iis nervus duplici radice, anteriore et posteriore scilicet, oritur, quarum vltima interioram partem nervi optici tenet, fibrisque medullaribus satis conspicuis componitur. Vtriusque autem lateris thalami transversa commissura duobus in locis vniuntur; cum contra in piscibus coniunctio illa nervorum opticorum, quae in quadrupedibus adest, non reperiatur, licet se in omnibus ita decussent, ut nervus, in sinisteriore latere ortus, dextrum et dexterius nervus sinistram oculum adeat. Qua vero parte se decussant, ibi cellulosis nonnullis filis sibi inuicem adhaerent. Alii quoque duo nervi praeter opticum, ciliaris scilicet et muscularis orbitam adeunt. Exterius vero vagina solidiore et pia matre vasculosa obducuntur. Interius laminae medullares complicatae in unum funiculum conunguntur, quam fabricam MALPIGHIVS iam in thynnino vidit. Inferuntur in bulbi latere interiore, loco, satis ab axi longitudinali remoto; quae nervi in

p. 78. *tertio sectione secunda* ab Auctore describitur. Maxima hac in re in diuersis piscibus obseruatur varietas, cum in aliis illa cum quadrupedum, in aliis cum auium fabrica conueniat. In cyprino, mustela, tinca etc. nervus satis crassus, scleroticam penetrans,

*) Vid. *Comment.* Vol. XII. p. 292 seq.

**) Vid. *Element. Phys.* T. IV. p. 592.

primo
choroid
sam en
neruus
proced
omni h
sum in
membra
orta.
pedibu
penetr
gitis c
integra
finis i
ronde).
que pi
egredi
nyem
et ut i
pandu
trutta
accedi
neruu
sed in
brana
tit.
aibu
r u s
Quae
pisciu
Cel. A
plo p
re ad
tionem
ea, q
hac

primo *membranam argenteam*, quae in piscibus loco choroideae est et deinde aliam membranam vasculosam emittit, quae piscibus propria est. Ipse vero nervus cylindricus adhuc per lineae circiter spatium procedit, priusquam in retinam expanditur. In omni hoc transitu et nonnunquam iam ante ingressum in scleroticam, nervum arcte comprehendit *membrana nigrescens (Ruyschiana)* ex pia matre nervi orta. Lamina vero cribrosa, per quam in quadrupedibus fibrae medullares in internum oculi cauum penetrant, in piscibus plane deficit, ita, ut nervo, digitis compresso, medulla non in filamenta diuisa, sed integra, massae sub specie, egrediatur. Nerui vero finis in aliis piscibus circularem scyphum (*coupe ronde*), in aliis semicirculum refert. In cyprino aliisque piscibus ex circulari scypho plurima filamenta egrediuntur, quae versus omnem ambitum in tenuem membranam, quam *arachnoideam* Noster dicit, et ut internam retinae membranam considerat, expanduntur. Ad auium vero fabricam, quae in truttæ, salmonis etc. oculis structura deprehenditur, accedit. Membranae fere eadem, quas diximus, nervum inuestiunt. Ille vero non scyphum format, sed in arcum dilatatur, retinamque per rimam membranae nigrescentis praelongam et ellipticam emittit. Ipsa vero retina appendice simili ei, quae in auibz adest, sustinetur; *peffen* autem (quod PETITUS in auibz descripsit) in piscibus plane deest. Quenam autem diuersitatis huius, in diuersis piscium generibus obseruatae causa sit, se ignorare Cel. Auctor fatetur. Docet tamen, vel ex hoc exemplo patere, non commode per analogiam ex vno genere ad alterius naturam concludi posse. *Tertia se- p. 81.*
ctio de retina disseritur, cuius tunicae structuram, si ea, quae RUYSCHIVS et ALBINVS, summi viri, hac in re praestiterunt, exceperis, satis adhuc obseura

seura est. Suspicati quidem sunt varil, eam in duas
laminas diuidi posse, nemo tamen adhuc id in ho-
mine, ob summam huius tunicae molliem praestare
potuit. In piscium autem oculis recentibus haec re
facillime succedit, si, exterioribus tunicis caute sepa-
ratis, retina cum humore vitreo spiritui vini immittitur.
Post aliquot enim dies retina in duas mem-
branas separari potest, anteriorem scilicet pulpam,
albam, et posteriorem medullarem, quam *arachnoideam* Ill. Auctor dicit, quae pulcherrimo spectacu-
lo in strias fibrasque rectas expansa, vitreo humori in-
cumbit. Facillime hoc in cyprino et tinca detegitur,
atque in vniuersum duplex retinae lamella in
omnibus animalibus adesse videtur, cum in sue, in
gallopauone, anseris et ardea illam Cel. Auctor inue-
nerit. Rubra autem in retina vasa in piscibus nun-
quam vidit. Tegitur vero retina in vniuersum, a
ea, qua reliquas oculi tunicas spectat, superficie, an-
te quodam nigro inorganico, ex *nigra tunica* ex-
surgente, qui veram quasi membranam refert, quo
illorum, qui in choroidea visus organon quaerunt,
sententia, plane refellitur, cum impossibile sit, ut per
eum radii lucis ad illam tunicam penetrare possint.
Anterior retina circa confinia corporis ciliaris
desinit, eique ope circuli, qui vitreo humori agglu-
tatur, adhaeret. Humor autem *vitreus*, de quo *qua-*
p. 84. *ta sectione* Auctor Cel. exponit, parvus est parum-
que conuexus. Carent pisces corona ciliari, ut vasa
immediate corpori vitreo incumbat. Vasa vero hu-
ius humoris duplicia, anteriora et posteriora, facili-
ter deteguntur. In cyprino scilicet et tinca hoc loco et
nigra choroideae lamina taenia aliqua dentata, ex-
pansione retinae tecta, procedit. Huic vas rubrum
inseritur, cuius truncus ad lentem pertinet, ex quo
vero primum rami prodeunt, qui totum humorem
vitreum circuli instar antea ambiunt. Duplex
vero

vero rete vasculosum ibi deprehenditur, venosum atque arteriosum, ex eoque rami oriuntur, qui cum vasis posterioribus, mox describendis, circa omnem convexitatem vitrei humoris pluribus anastomosis iunguntur. Oriuntur haec vasa posteriora ex truncu centrali retinae, uno ramo, qui mox in ramos plures tanquam radios secedit, versus anteriora excurrentes. In salmonibus autem aliisque piscibus, ex eo loco nervi optici, quo ille longior fit et arcum format, arteriolae procedunt, nigro pigmento obductae, quae circa conuexam vitrei humoris partem rete faciunt. Quando vero anteriùs ad vitem accedunt, membrana accessoria ab ea tunica aliisque vasis augentur, sicque membranaceam campanulam formant, maculatam, intus albam, quae in acutum mucronem abit, ex quo plurima fila capsulae lentis adhaerent. Centralis quoque nervi optici truncus ramos in his piscibus humori vitreo dat. Varietas et alias subtiliores descriptiones, sine figuris vix intelligendas, hic omittimus. *Quinta sectio de lente p. 87.* *crystallina piscium agit.* Maxima illa est et multum convexa, atque in cameram oculi anteriorem ita antèrius eminet, ut nulla camera posterior superfit. Non perfecte sphaerica est. Vasa lentis crystallinae Ill. Auctor in aue lacus Lemani, quam *Mergi* speciem fuisse coniicimus, vidit, ex circulo vasculoso retinae orta. In piscibus quoque vasa ad anteriorem usque capsulae partem persecutus est. Posteriora vasa ex centrali retinae oriuntur. *Choroidaea piscium, de qua sexta sectione Auctor Cl. disputat, tri-* p. 89. bus, ut supra iam monuimus, laminis constat, *argentea* scilicet externa, *nigra* (*Ruyschiana*) interna, mucro nigro interius obducta et *vasculosa*, quae his duabus interiacet, de cuius ortu superius diximus. Vasa autem sub ingressu nervi optici orta, postquam scleroticam perforarunt, partem quandam constituunt,

tuunt, nondum pro dignitate rei descriptam, piscibusque propriam; annulum scilicet, ferri equum figuram habentem, gelatinosum et rubellum, qui siccescit, vel spiritui vini immixtus est, carnem quasi refert. Vsum huius organi Cel. Auctor definire non audet. Credit tamen, illud circulo sanguinis inferre et sphincteris lamellosi munere fungi, atque brevior fit, illius ope Ruyschianam tunicam et

- p. 91. tem versus neruum trahi. De *uuea et corpore ciliari septima sectione* disseritur. Iris siue anterior *uuea* lamina facile in piscibus a posteriore separari potest. Pupilla autem luce irritata, in iis non contrahitur. In oculo felis iunioris submersae Cel. Auctor pupillam ab externo calore se contrahere, atque deinde iterum dilatare vidit. Repetitum vero experimentum successu caruit. Corpus ciliare omnino et Cel. Auctoris mente lentem crystallinam retinet, et quae adhaeret, licet plures dissectiones et inter hos beatus ZINNIVS hoc negent. Gluten scilicet nigrum radios corporis ciliaris capsulae vnit, superficiesque eorum interior, eiusdem glutinis ope fuleis coronae ciliaris agglutinatur. In fele et ardea haec adhaesio manifeste adest. Leuior vero putredinis gradus hunc nexum tollit, in quo causa latet, cur eam ZINNIVS aliique in hominibus detegere non potuerunt. *Vltima tandem sectione* docet Auctor Cel. corneam in plurimis piscibus planam fere esse, licet in mustela satis conuexa sit. Humore aqueo pisces non carent, viscosus tamen est. Satis vero fluidus in salmone reperitur. Vitreus autem humor gelatinosam naturam habet.
- p. 94.

- p. 96. 7) *Methodus inueniendi accuratissime motum Veneris vel Mercurii horarium, cum per discum solarem trans-eunt, praescripta a Cl. DE LA LANDE.*

8) *Commentatio de salinis comitatus Burgundiae, P. 102.*

de vitis salium, quae sub forma panis ibi venduntur, (sels en pain) deque methodo ea corrigendi. Auctore Cl. MONTIGNY).* Cum sal culinare, quod in Burgundiae comitatu obtinetur et in usu est, ob deprauatam indolem neque ad saliendoſ caseos, quorum tamen magnum ibi commercium faciunt incolae, neque ad saliendam carnem aptum ſatis repertum fuerit, incolaeque dictae prouinciae iuſtas ob id querelas ad regem detulerint, Noſter pariter ac Cl. HELIOT iuſſu principis experimenta ſollicite inſtituerunt, de quibus, quid detectum fuerit, ſumma quaſi in hac commentatione communicatur. Partes conſtituentes tam fontium ſalinorum, quam ſalinarum memoratae prouinciae praeter ſal marinum ſeu ſal gemmae ſunt gypſus ſeu ſelenites, ſalia compoſita, quae ex acido vitriolico et baſi terrea, vel ex eodem acido et baſi alcalina conſtant, ſalia porro deliqueſcentia, quae ex acido ſalis marini et baſi terrea conſtant, terra inſuper alcalina admodum alba, tandem argilla colorata valde ſubtilis, et nonnullae partes pingues bituminosae fortem odorem petrolei de ſe ſpargentes. Sal, quod paruas cryſtallos praebet, alcali terreo abundat; ex quo colligendum eſt, eiufmodi ſal pro neutro habendum non eſſe. Sal contra, quod magnas cryſtallos dat, pro neutro habendum eſt; magnas autem et puras cryſtallos non niſi per euaporationem admodum lentam obtineri, experientia docet. Sal demum, quod ſub forma panis venditur, omnium maxime impurum eſt, ſiquidem ex cryſtallis paruis et lixiuio, quod e formatis cryſtallis paruis remanet, paratur. Cum autem in lixiuio non ſolum ſal marinum, ſed et ſelenites, ſal mirabile Glauberi, ſal marinum terram pro baſi habens, terra inſuper calcarea et materiae pingues contineantur,

atque

*) Lecta d. 21. April. 1762.

atque praeterea ipsa praeparatio super prunis ardentibus instituitur, sal istud non nisi impurum atque tum ob peregrinas hasce substantias, tum etiam ob ambustionem amarum, empyreumaticum et acre odore posse, Noster colligit. Caeterum nullum vitriolum ferri, cupri, aut zinci, neque ullam substantiam mercurialem, antimoniam aut arsenicalem, neque ullam aliam noxiam substantiam, ut tamen putarunt, isti soli inhaerere, per experimenta euictum est. Ad depurandum ita sal, quod panis formam habet, aquam puram Noster adhibuit, ita nimirum, ut hac ipsa frustra salina irrorata ab adhaerentibus partibus peregrinis per deguttationem liberarentur; postea autem frustra illa adhuc madida non super prunis ardentibus, sed in concamerationibus, singulari modo constructis, ita, ut calor furni intraret, exsiccationi exposuit, sicque frustra salina sicca et pura, a partibus peregrinis liberata, obtinuit.

p. 131. 9) *Examen quæstionis inter Astronomos exortæ de methodo computandi æquationem temporis, institutum a Cl. DE LA LANDE.*

p. 137. 270. 10) *Annotationes in nonnulla phaenomena, quæ ad electricitatem positivam ac negativam probandam adhibentur, suppeditatas a Cl. NOLLET.* Quam Viri Cl. inde ab initio, quo innotuit ac eruditissimis physici maximopere se commendavit, theoriam electricitatis Francklineanam impugnauit, eam, cum ab omnibus controuersis maxime se abhorreere profiteatur, solius veritatis amore tanto lubentius denuo adgrahitur, quo anterioribus examinibus eius theoriæ id obtinuisse certus animaduertit, sectatores FRANKLINI, inter quos eminet WILSONYS, coactos fuisse noua, dum antea capta parum ad id idonea cognouerint, experimenta, ad probandam electricitatem positivam

tiuum
exame
ta, ut
genus
mum
negati
nem a
eos el
obseru
cuspid
oppos
globu
rum s
queat,
teria
declar
docet.
Electric
electri
nomen
vitro
dat; e
alia ra
hypot
poribu
piendo
eius ac
eodem
agitur
versis
hanc v
ductis
phaen
stincti
Ut ver
bilitate
Ton

tiuam ac negatiuam conquirere. Haec nunc sub
examen vocat, ac disquirit, vtrum ita sint compara-
ta, vt per ea extra dubium duplex illud electricitatis
genus constituatur. In antecessum vero monet pri-
mum, se non pugnare contra terminos positivae ac
negativae electricitatis, siue quae fit per condensatio-
nem ac rarefactionem, quamuis non possit diffiteri,
eos esse maxime improprios et obscuros; deinde
obseruat sedulo se non negare, ignes electricos, qui
cupides et puncta lucida appellantur, conspici vulgo
opposita ratione sitos, prout electrificatio fit vel per
globum sulphureum vel vitreum, ita, vt ex situ eo-
rum satis certo, licet globus, quo id fiat, videri ne-
queat, cognosci possit, vtrum conductor vim a ma-
teria resinosa, an vero vitrea accipiat; tandemque
declarat, idque in omnibus suis scriptis se affirmasse
docet, multoties se vidisse, corpora, per vitrum ele-
ctrificata, attracta fuisse a corporibus sulphuris ope
electrificatis. Licet vero terminos novos certis phaenomenis
designandis destinatos, ac ipsa phaenomena
vltro cum aduersariis admittat, veraque esse conce-
dat; ex iis tamen non consequi putat: corpora non
alia ratione electrificari, vt volunt, qui Franklinianam
hypothesin assumunt, quam impertiendo aliis cor-
poribus eam materiam, qua ipsa abundant, vel reci-
piendo eandem ab aliis corporibus, in quibus maior
eius adest copia, adeo vt omnia phaenomena ab vno
eodemque vnus materiae flumine producantur. Non
agitur itaque de terminis ac experimentis contro-
versis, sed eius cardo eo redit, vt propositionem
hanc vel experimentis vel ratiociniis, inde legitime
ductis, probent; cum e contrario Cl. Auctor doceat,
phaenomena electrica produci duobus materiae di-
stinctis fluminibus, cursu opposito in se agentibus.
Vt vero huic suae sententiae magnam conciliet proba-
bilitatem, oppositam Franklinianam dubiam redde-

re conatur examinando parte prima, vtrum aliqua veri specie supponi possit, fluidum electricum in corporibus condensari vel rarefieri; secunda vero parte considerat motus electricae materiae diuersos, ipsosque persequendo in iis ipsis experimentis, quae ad declarandam negatiuam ac positiuam producuntur, satis distincte concipi posse docet, simul et eodem tempore eius materiae duo flumina aduersi oppositique cursus. Quod tanto acumine Auctor tantaeque doctrinae physices solertia exponit, vt nolum sit dubium, ea sectatoribus FRANKLINI et imprimis CL. WILSONO praebitura esse occasionem vberriam theoriam suam vindicandi, eamque multo clariorem reddendi.

P. 161. 11) *Disquisitione de satellite Veneris viso vel presumpto ac de causis breuioris eius apparitionis et longioris occultationis*, auctore CL. DE MAIRAN.

P. 170. 12) *Observatio de eclipsi lunae, die 8 Iunii 1761 observata a CL. MARALDI.*

P. 172. 13) *Commentatio altera de mineralogia territorii Parisini*, auctore CL. GUETTARD*). In prima commentatione**) Noster generalem locorum dedit descriptionem, nunc autem ad particularem corporum, ibi deprehendendorum, considerationem accedit, de quibus in pluribus commentationibus se acturum esse, refert. In altera hac commentatione de filicibus, ibi occurrentibus, agit, quos respectu coloris 1) in filices coerulescentes; et 2) ex gryseo fluorescentes diuidit; respectu figurae autem quinque species enumerat: 1) filices lamellatos; 2) globulos, 3) articulatos, seu qui formam filiquae habent; 4) anthro-

*) Lecta d. 31 Mart. 1769.

**) Vid. Comment. nostr. Vol. XI. P. III. p. 398.

anthropomorphos seu anthropoglyphos et zoomorphos seu zooglyphos; 5) irregulares, qui cum nullo corpore alio comparari possunt. De his, quatenus singulares formas repraesentant, sigillatim nunc agit Noster; ita, vt non solum hi ipsi silices nimis profecto sollicitè describantur, sed et variis iconibus repraesententur. Hi figurati silices, vt Cl. Auctor notat, plerumque a massa lapidum, vbi formantur, separati reperiuntur, interdum autem corpori plano affixi deprehenduntur. Nonnulli eorum in lapidibus formantur, qui ex lamellis quasi constant, quae facile a se inuicem secedunt et, si pluuia irrorantur, in speciem argillae coloratae (*glaise*) fatiscunt. Alii in lapidibus formantur magis compactis magisque duris, qui in aere non in lamellas separantur, sed tractu temporis in eo soluuntur et terrae cuidam albae margaceae ortum praebent. Hi colorem album habent, illi vero colorem ex gryseo viridescentem. Vtrumque genus sub primo strato lapidum gypseorum situm obtinet, lapidesque albi sub lapidibus ex gryseo viridescentibus reperiuntur. Silices autem in interioribus horum lapidum delitescunt, nec facile extra eos cernuntur. Caeterum alii horum silicum cum chalybe non scintillant, alii autem, semper tamen difficilius, quam filex igniarius seu pyromachus, scintillas dant. Priores ad illam lapidum speciem, quae cos vocatur, maxime accedere, Noster autumat. De cotibus autem notat, eos in pluribus locis Galliae et inprimis circa Lutetias Parisiorum occurrere, a natura indolis calcariae esse, in silices mutari, et omnes cotes non nisi respectu coloris differre, sique sint, qui duriore appaerant, id tantum a diuerso gradu maturitatis prouenire. Tandem monet, denominationes corporum naturalium, et inprimis mineralium, quae nostris temporibus vltra modum adaugentur, citra necessitatem accumulandas non esse, nihilque tam ri-

diculum esse, quam enormem illam nomenclaturam, quam scriptores historiae naturalis insigniter augent. Recte autem monet, sufficere omnino, si corpora et inprimis lapides, per characteres constantes, in genera discernantur, simulque annotetur, haec ipsa corpora ex variis accidentalibus insigniter variare. Ultimo de cotibus, in Gallia occurrentibus, tabulas adnectit, in quibus loca, ubi cotes occurrunt, eorum colores, effectus aquae fortis in hos lapides, tandemque formae et colores dentritidum, quibus cotes insigniuntur, annotantur: haec autem tabulas explicatio octo iconum aere incisarum, excipit.

p. 205. 14) *Eclipsis lunae partialis die 8 maii 1761 observata* a Cl. MONNIER.

p. 206. 15) *Commentarius de ossibus et dentibus, magnitudine sua insignibus*, Auctore Cl. DAUBENTON^{*)}. Plura ossa, in terra reperta, sub nomine ossium *Mammali* ex Sibiria allata, atque in museo regio conseruata, Auctor Cl. cum ossibus elephantorum recentibus comparat, docetque omnino ad horum animalium sceleta pertinere. Idem de femoris osse, in Canada reperto, probat. Dens vero insignis eodem fere in loco inuentus, hippepotomi est. Aliud os, quod gigantis dicebant, giraffae s. camelopardalis radium esse, Cl. Auctor, licet nunquam giraffae sceleta viderit, ex sola analogia probat.

p. 230. 16) *Annotatio, concernens causam motus detecti in nodis tertii et quarti satellitis Iouis, conscripta* a Cl. DE LA LANDE.

p. 234. 17) *Commentatio prior de natura soli regni Poloniae et de mineralibus in eo reperiundis*. Auctore Cl.

GUIT.

*) Lecta d. 28 aug. 1762.

GUETTARD *) Regnum Poloniae a Nostro in partem arenosam, margaceam, salinam et metallicam diuiditur. In priore hac commentatione arenosam tantum partem considerat, ad quam Russia al- p. 237. ba versus orientem et pars Lithuaniae, Curlandia, Samogitia versus septentrionem, Pomerellia, Prussia Polonica, maxima pars Poloniae maioris, Mazouia et Podlachia versus occidentem, Podolia et parua pars Volhiniae versus meridiem referuntur. Ostendit autem Cl. Auctor, solum harum regionum arenosarum ex silicibus, quarzo, iaspide aliisque lapidibus vitrescibilibus constare, quibuscum fragmenta lapidum calcareorum mixta sint, saepe corpora marina fossilia continentia, quae tamen interdum separata reperiuntur. Terras praeterea, quae in interioribus massae arenosae strata formant, indolis argillaceae seu margaceae esse, inque arena saepe succinum reperi et praeter ferri mineras, quae non nisi in locis palustribus deprehenduntur, nec vnquam per strata, sed in frustis dispersis occurrunt, ideoque mineram ferri subaquosam seu palustrem praebent, nullas alias in dictis regionibus obtineri, perhibet. Tandem aquas minerales, sed non nisi martiales, atque crebro lacus, raro autem montes, pro monticulis seu collibus potius habendos, ibi detegi, refert.

18) *Observatio declarans, apparentem diametrum p. 258. Veneris in ipso splendentis solis disco visae sensibilibiter non diminui.* Auctore Cl. DE LA LANDE.

19) *Nonnullae phases in eclipsi solari d. 17 Octobris p. 262 1762 observatae.* a Cl. DE FOUCHY.

20) *Solstitia aestiua per lentem obiectiuam, cuius 80 p. 263. pedum focus est, in plano Gnomonis ecclesiae s. SVLPITII constitutam, observata* a Cl. MONNIER.

Gg 3

21) *Dis-*

*) Lecta d. 7 aug. 1762.

p. 267. 21) *Disquisitione concernens rationem conciliandi observationes in templo s. SVLPITII factas cum diminutione obliquitatis ecliptices cognita.* Auctore CL. DE LA LANDE.

p. 269. 22) *Comparatio altitudinum solstitialium superioris solis marginis cum altitudine arcturi anni 1738, 1743 et 1763 instituta a CL. MONNIER.*

p. 270. 23) Vide supra num. 19.

p. 293. 24) *Commentatio posterior de natura regni Polonici et mineralibus in eo reperiundis.* Auctore CL. GUETTARD *). Regionibus arenosis earumque productis perlustratis, ad reliquas regiones accedit Noster, statimque monet, Poloniam non pro regno mere plano habendam esse, sed et montes et admodum altos quidem, in quibus lapides et minerae omnis generis contineantur, in ea reperiri. Secundum ordinem, ab Auctore receptum, pars margacea hic primo consideratur, quae, ut perhibet, tam late, ut metallica, non extenditur, latior tamen est salina. Haec ipsa palatinatum Cracoviensem, Sendomiriensem, Lublinensem, Chelmensem, Belcensem, Leopoliensem, usque ad Volhyniam, immo maximam partem Volhyniae et Podlachiae, forte etiam Kiouiae constituit. Regiones hae, quas margaceas vocat, ex lapidibus calcareis et gypseis constant, quae conchilia immixta habent. Praeter ferrum, quod minerae palustres largiuntur, nullum insuper aliud metallum in dictis regionibus occurrit. Caeterum in iisdem regionibus pauciores lacus paucaeque flumina magna deprehendi, Noster perhibet.

Pergimus

*) Lecta d. 22 dec. 1762.

Pergimus cum Cl. Auctore ad partem salinam p. 307.
Haec secundum eius sententiam ea est, vbi fodinae salis
gemmae fontesque salini deprehenduntur, quorum tri-
ginta octo enumerat. Spatium, vbi fontes salini sunt,
a Sambor vsque ad Kuby viginti sex milliaria germanica
constituit; quod autem ad fodinas salis gemmae atti-
net, alia prope Wieliczka, duo milliaria a Cracouia p. 307.
distantem, aliaque prope Bochniam, duodecim millia-
ria a Wieliczka distantem deprehenditur. Praeterea
in hac regione terra calcarea cum creta mixta repe-
ritur, interdum solum arenosum est, in quo silices
et conchylia reconduntur; tandem etiam minerae
sulphureae et aquae sulphureae, nec non lithanthra-
ces deteguntur. De salinis infra in peculiari com-
mentatione fusius agit.

Metallica demum pars, quam montes sic dicti p. 317.
Carpathici constituunt, inter Hungariam et Mora-
viam nec non Silesiam vsque ad Moldauiam inter
Transylvaniam et Russiam rubram se extendit. In
hisce montibus omnia genera mineralium et fossi-
lium continentur, aliorum auctorum testimoniis suf-
fultus, Noster docet. Inter fodinas, notatu di- p. 321.
gnas, fodinae Olkutzenses eminent, quae saeculo de-
cimo quarto iam exstiterunt, quaeque inprimis ga-
lenam plumbi maxima in copia praebent. Caete-
rum rem metallicam in Polonia ob rationes politi-
cas non adeo attendi et incolarum commercium tan-
tum in frumento, lino, cineribus clauellatis, pice
vulgari consistere, vixque permitti, vt ex scoriis mi-
nerae argenti Olkutzensis argentum extrahatur, No-
ster monet. Sub finem descriptio figurarum ad-
nexa est, vbi in sex tabulis aeneis varia producta
huius terrae et inprimis petrefacta delineata conspi-
ciuntur.

25) Disquisitio declarans, fieri posse, vt Lutetia p. 337.
Parisiorum via facili ac per unicum canalem seu uni-

cum aquae ductum mille aut mille ac ducenti pollicum aquae bonae ad eandem altitudinem deducantur, ad quam aqua ex Arcueil in eundem locum pertingunt.
Auctore Cl. DE PARCIEUX.

P. 402. 26) *Observationes meteorologicae an. 1760, 1761, 1762 Varsoviae factae a Cl. GUETTARD.*

P. 431. 27) *Inuestigationes physico-mechanicae ac analyticalicae, concernentes sonum et tonos tubarum organique pneumaticarum diuersimode confectarum.* Auctore Cl. DAN. BERNOULLI.

P. 486. 28) *Disquisitio de motu solis apparenti et de necessitate adhibendi solummodo observationes praeteritae praesentis saeculi ad deducendum motum nodi Veneris.* Auctore Cl. LE MONNIER.

P. 491. 29) *Annotationes in scriptum quoddam de diametro Veneris, lectum in Academia.* Auctore EODEM.

P. 493. 30) *Commentatio de fodinis salis gemmae prope Wieliczkam in Polonia.* Auctore Cl. GUETTARD.
Fodinae hae salis gemmae ad radicem montis sitae sunt, super quem vrbs Wieliczka exstructa est. In-
trant fustiores hasce fodinas siue per puteos funium
ope; siue per scalas ligneas, siue per scalas, ex late-
ribus coctis vel lapidibus fabrefactas, quae ex qua-
dringentis et septuaginta gradibus constant. Strata
salis gemmae admodum profunde sitae sunt. Pri-
mum ab ingressu stratum ex arena vulgari, in Polo-
nia obuia, formatur; hoc excipiunt varia strata ar-
gillacea diuersi coloris, arena plus minus mixta,
quorum nonnulla varia conchylia immixta habent.
Strata haec argillacea intercipit stratum lapideum la-
mellosum, indolis calcareae. Vltima strata argilla-
cea

cea per speciem lapidis gypsei separata reperiuntur; sub quibus demum strata salina in conspectum veniunt. Latitudo et profunditas horum stratorum nondum definiri potest, cum terminus nondum repertus sit. Substantia huius salis valde dura, eiusque color gryseus vel albus est: sal hoc plerumque opacum, interdum tamen pellucidum reperitur. Nonnunquam medio in sale partes substantiae nigrescentis plus minus magnae reperiuntur, quae ligni petrefacti formam habent, quaeque flamma admota accenduntur, sponteque sese extinguentes odorem olei empyreumatici de se spargunt. Cum strata haec salina ad situm horizontalem inclinent, in excavandis hisce fodinis varia tabulata exstruere coguntur, quae ex cuniculis constant, in quibus columnae salinae ad firmandum fornicem relinquuntur. Nonnulli horum cuniculorum per puteos, qui ab vno tabulato ad alterum progrediuntur, perforati sunt. Per puteos hos ope girgillorum (*trévils*), circa quos funes voluntur, quique ab equis trahuntur, enormes massae salinae extrahuntur. Equi, quoad vivunt, et huic operi pares sunt, in fodinis manent, ipsaeque equilia in fodinis excavata seu exstructa sunt. Aer in hisce fodinis purus et sanus est; maxime puritatis curam ibi habent; vnicum incommodum pulvis excitat, qui ab equis per pedes in solum impactos et ab ipso labore provenit. Non reticendum tamen est incommodum maxime periculosum, quod interdum, sed raro accidit: subita nimirum explo-
 plotio observatur vaporis inflammabilis, qui se in nonnullis locis et quidem in cuniculis vetustis et derelictis accumulatur, quique a candelis ardentibus, quas operarii gerunt, accenditur. In iisdem quoque fodinis facellae reperiuntur, in quibus variae statu-
 a-
 e-
 la-
 cea

missae celebratur. Operarii per octo tantum horas labore occupati sunt, quibus praeterlapsis, alii laborem suscipiunt. Frustra salina ope marrae seu runcinae et cuneorum separantur, inque cylindros efformantur; parua autem frusta in dolia immittuntur, sicque girgillorum ope extrahuntur. Praeterea in iidem fodinis aqua falsa magna in quantitate reperitur, quae a vaporibus humidis terrae prouenit, quippe qui massam penetrant, sal dissoluunt et cauitatibus fodinarum reddunt. Hae aquae omni cura per machinas extrahuntur. Caeterum massas illas salinas ab aquis marinis, quae vel per inundationem particularem, vel per diluuium vniuersale primo sal contentum, posthac diuersas angillae species lapidesque calcareos, tandemque arenam ibi deposuerint, prouenire, Noster coniicit. Sub finem explicatio iconis adnexa est, in qua delineatio fodinarum salis gemmae prope Wieliczka deprehenditur.

p. 517. 31) *Observationes botanico meteorologicae a Cl. DU HAMEL in arce Denainvilliers factae an. 1761.*

p. 543. 32) *Observatio, qua character genericus plantae Marsilea dictae, accuratius definitur.* Auctore Cl. GUETTARD. Planta aquatica est, stagnis inhaerens, radicibus in aquam immixtis, variis ramis in superficie expansis, foliis oppositis, oblongis, simplicibus, superius non nihil concavis, quilibet vero ramus quatuor ad octo foliorum paria habet. Folia haec, lentis ope contemplata, in superiori superficie parvas eminentias mammillares, pilis varie contortis, et versus medium sulcum directos, ornatas habet. Substantia foliorum quasi vesicularis est et in inferiori superficie in plana angulosa diuiditur, ex quibus singulis filamentum producitur. Ex qualibet coniugatione foliorum inferius pediculus exit lineam longus,

longus, cui fasciculus rotundus, ex pluribus capsulis sphaericis compositus, adhaeret. Hae capsulae lineam circiter in diametro habent et aliam quasi capsulam dissepimentis transuersalibus conspicuam intus continent, in qua grana rotunda alba haerent, quae ex filamentis internis ramosis dependent et stamina vera cum suis antheris referunt. Inferius paullo inter alas radice alia capsula solitaria haeret, quae externa facie ferme cum prioribus conuenit, sed grana oblonga, praecedentibus maiora, sed parciore continet, quae ut pistilla et fructus considerari merentur. Illa minora rotunda in ramis varie diuisa haerent, haec oblonga pediculis insident, et ex inferiori capsulae fundo, quasi ex vna basi surgunt. Ex his igitur diuersum situm staminei et pistillati floris declarare, modum impraegnationis describere et contra obiectiones defendere annititur Cl. Auctor, quae vero ex vberiori eius descriptione et icona adiecta melius intelliguntur.

Ad lemmam cum marsilea comparandam postea p. 548. se conuertit Noster, dum foecundationem sub aquis declarat, in his enim et pilularia, materiam antherarum spermaticam instar nubeculae effundi assumit, quae in aquis non protinus dissoluta, pistillis in capsulis apertis se applicant. Quod si vero hic modus locum non habeat, in plantis his non nisi tum, cum stagnis exsiccatis in sicco haerent, admissio pollinis ad apicem pistilli possibilis est. Mitimus reliqua, quae de proportionem staminum ad pistilla proferuntur.

Ampla igitur generis definitione exhibita, alia p. 550. a MICHELIO et LINNAEO tradita, sub examen vocantur, qua in re, reliquis omissis, filamenta, in superficie foliorum posita et superius indicata, stamina dici, differentiam vero capsularum, stamina et pistilla continentium, non attendi monemus. Lemma etiam

et marfilea genera diuersa sunt, etsi a LINNAEO coniungantur; nam praeter diuersam figuram staminum, filamentorum et pistillorum, in lemma quoque stamina et pistilla in vna capsula coniuncta haerent. Planta vero, quae a Nostro in Polonia disquisita est, non tantum in aliis septentrionalibus Europae regionibus deprehenditur, sed etiam in australibus detecta, antea ad lenticulam palustrem et straticem relata est. Nouum saluiniae genus MICHELIVS constituit, LINNAEO autem marfilea foliis oppositis simplicibus appellatur.

P. 557. 33) *Cometae visi mensibus maio et iunio anni 1762 observationes factae in observatorio regio a CL. MARALDI.*

P. 562. 34) *Considerationes cometæ 1762 visi a CL. de LA LANDE.*

P. 570. 35) *Observatio transitus Veneris per discum solis die 6 iunii anni 1761. ac determinatio eius coniunctionis, nec non positionis nodi Veneris, auctore CL. JEAURAT.*

P. 578. 36) *Tertia descriptionum pars, concernens methodum telescopia perficiendi, conficiendi lentes obiectivae, ex pluribus materiis diuersimode refringentibus, auctore CL. CLAIRAUT.*

P. 632. 37) *Commentatio de subere montano, quod ad ingressum et egressum viae, quae ad parochiam Mandagout et ad Vigan in dioecesi Alasensi ducit, reperitur, deque pluribus aliis ad historiam naturalem et chimiam pertinentibus. Auctore CL. MONTET. Minora suberis montani, quae a Nostro describitur, in monte reperitur, qui Moreses seu Lou cap de Moreses*

rifer vocatur. Minera haec raro in Gallia occurrit, inque superficie terrae reperitur. Suber hocce montanum nulli corpori adhaeret, sed terra obdurtum obtinetur, quae non nisi cultri aut aquae ope separari potest. Figura eiusdem diuersa est; alia enim frusta, vix duas tresue lineas crassa, fungo similia sunt; alia vero figuram oblongam habent et valde crassa sunt; alia autem parua et, vt filices, irregularia, plurima tandem aspera deprehenduntur. Si diuersa haec frusta accurate examinantur, in vno partes minus flexiles, quam in alio, reperiuntur, eaeque lignosae apparent; semper autem partes, multa terra incrustatae, durissimae sunt, quae tamen, terra separata, pari ratione flexiles euadunt. Magna frusta suberis ponderosa sunt, parua autem leuia apparent; si tamen magna in plura parua discinduntur et ab omni terra separantur, simili quoque modo leuia euadunt. Si haec frusta per aliquot dies in aqua macerantur, extremae partes emolliuntur, sique partes emollitae separantur, suber ex variis stratis per leuem ochram separatis compositum apparet. Si id ab impuritatibus separatur cumque acidis miscetur, non effervesceat, idemque vel per se vel cum alcali crucibulo commissum, fortique igni per aliquot horas expositum, aliqua ex parte quidem mutatur, minime tamen funditur.

His de subere praemissis, de aliis quoque rebus p. 639. naturalibus mentionem facit Noster, primoque solum, vbi suber reperitur, describit. Solum istud ex terra lutescente, cum pauca ochra mixta, constat; lapides in eo reperiundi speciem talci seu ardesiae rudioris sistunt et magna in copia ibi deprehenduntur, alii autem ad quarzum pertinent. Ardesia duplicis generis est; alia durior deprehenditur, hacque domicilia teguntur, alia friabilis est; vtraque tamen

nec

nec cum acidis efferuescit, nec calcinari se patitur, sed in igne vitrescit. Praeter hosce lapides sarrum quoque simplex reperitur, cui mica se vnit; nec arena etiam in quibusdam locis ab hoc solo aliena est. Ad littora maris sabulumprehenditur, quod, dum mare exaestuatur, eo deponitur: inter alia producta notatu inprimis dignus est lapis sic dictus variolarum, qui copiose ibi reperitur. Ex castaneis, quarum arborum magna ibi copia crescit, vetustioribus succus niger manat, qui pro atramento usurpatur, cuius sapor, vt Noster refert, a sapore atramenti artificialis parum differt. Asserit praeterea, se ex cineribus castaneorum verum tartarum vitriolatum obtinuisse. Obseruauit etiam in itinere in officina vitriaria, salem marinum, in soda contentum, integrum se volatilifasse, sodaeque alcali cum arena mixtum in vitrum se mutasse, salem marinum autem abiisse. Atque haec sunt praecipua, quae decerpere licuit, alia pauca, notatu minus digna, praeterimus.

p. 655.

IX.

Observationes medicae IOANNIS A BONA, Veronensis Patavinae academiae Professoris ad praxin in nosocomio ostendendam anno MDCCLXV. praemissa oratione prima in gymnasio habita et mantissae loco addita historia aliquot curationum mercurio sublimato corroderenti perfectarum, olim edita. Patavii 1766. apud Io. Bapt. Penada. 4. Alph. I. pl. 4.

Aceptum profecto et imitatione dignum singulis fore putamus consilium, quod inierunt Patavinae academiae moderatores, vt nouam docendi rationem instituerent, qua adolescentes ad aegrotos, ali-

quo

quo praemonstrante, accedere possent. Est nimirum schola clinica anno 1765 Patauī instituta, senatusque decreto confirmata, et munus in ea docendi impositum est CL. A B O N A, cuius obseruationes medicas, anni vnius spatio in hoc nosocomio factas, iam indicare animus est. Oratione, ex qua instituti ratio apparet, praemissa, addita est disputatio de ratione pulsus explorandi et de eius differentiis, cui subiunguntur duodecim obseruationes. Tum totidem obseruationes, cum mercurio corrodente atque hydrargyrosi in lue venerea factae, sequuntur, cum de quo recusa historia octo curationum, mercurio corrodenti perfectarum. Tandem leguntur binae epistolae Ill. L. B. GERH. V. SWIETEN ad I O S. BENVENVTVM denuo recusae, quarum mentio iam alibi *) a nobis facta est.

Pulsus explorandi ratio ita proponitur a CL. Au. p. 21.

Sto: brachium nec adeo tensum nec adeo flexum sit, cuius carpo trium digitorum, indicis, medii, annularis summa pars, nunquam pollicis, admouenda est, nec nimium arteriam premendo, sed blande et successiue fortius, attente, diu, quia interdum non nisi quinquagesimus, aut alius quisque vitium prodit, et iterato pulsus mutationes examinandae sunt manu omnino calida. Quo facto, obseruationes ipsae sequuntur, quarum cum de singulis dicere nequeamus, sufficiat, morbos aegrotorum indicasse et speciminis loco aegroti quarti historiam morbi tradidisse. Aegrotus 1) perpeffus est morbum pleurae, pulmonisque inflammationum, 2) apoplexiam sanguineam lethalem, 3) fuit senex 80 annorum, qui apoplexiam passus est. 4) *Senex nonagenarius quarto die morbi in nosocomium delatus est. Febre laborabat, quae illum aggrediebatur hora 22 cum rigore totius corporis, praecordiorum anxietate summa et lethargo, qui quidem* p. 46.

(*) Vid. Comment. nostr. Vol. V. p. 717.

quidem ab initio febris usque ad horam vigesimam dii sequentis durabat. Pulsus omnibus modis inaequales erant. Urina saturate rubra lateritium sedimentum exhibebat. Statim chinam chinae praescripti ad drachmas duas singulis horis. Die sequenti febris renovata est, sed mitior, nec ita lethargicus fuit aegrotans. Tercio liber a febre fuit, pulsus compositi sunt, anxietates omnes euanuerunt et breui e nosocomio summa cum discipulorum admiratione sanus decessit. Sumfit corticis uncias quatuor. In scholio adnexo monet Cl. Auctor, febrem hanc tertianam duplicem fuisse continuam ac simul de febribus eiusmodi perniciosis, statim cortice curandis, varia addit vtilia. Aegrotus 5) passus est febrem continuam subintrantem eique lethalem, 6) pleuritidem notham rheumaticam, seu febrem rheumaticam cum lateris dolore acuto, 7) pleuroperi-pneumoniam septimo die lethalem. 8) febrem rheumaticam, 9) peripneumoniam notham; 10) eundem morbum, qui vero quarto die in legitimam transit peripneumoniam, vndecimo die lethalem. Aegrotus 11) fuit 50 annorum, mania affectus, cui hanc mixturam aceti propinauit: Recipe camphor. vnc. j. (*) sacchar. canar. mucilag. gummi. arab. ad vnc. j. his simul in mortar. vitr. trit. add. acet. calid. vnc. dimid. aqu. flor. sambuc. vnc. vj. syrup. flor. rhoead. vnc. j., quae cochleatim tota sumenda intra biduum et sic pergendum. Aeger sesqui mensis spatio conualuit. 12) Ultimo de aegrota morbo verminoso complicato cum vomica pulmonum et febre

(*) Nos quidem errorem typographicum hic inuenire putamus et drachmam vnam aut dimidiam sufficere, quia non soluitur, et Cl. LOCHERUS, qui commemoratur a Nostro et acetum in mania laudat, ad totidem soluenda drachmam tantum dimidiam camphorae sumit, cuius caeterum formula cum hac plane conuenit v. Commentar. nostr. Vol. XII. p. 32.

bre tertiaa duplici cum diarrhoea biliosa laborante agitur. Vbi Cl. Auctor cum VALLISNERIO vermem latum esse catenam vermium cucurbitinorum arbitrat.

Curationes alias, mercurio corrodeute peractas, quae sequuntur, iam mittamus, prius de historia aliquot curationum, eodem perfectarum, mantissae loco adiecta, quaedam exposituri. Quem ordinem ideo sequi posse confidimus, quia haec ante nouem annos a Cl. BONA conscripta, in lucem edita, octies recusa et ob argumenti affinitatem, emendatior vero, denuo huc traducta est, varias propositiones continens praemissas, quibus illae obseruationes confirmantur. Litteris itaque Ill. VAN SWIETEN lectis, vsus est Auctor Cl. ad mercurium corrosiuum soluendum spiritu vini, quia frumenti spiritus ibi non facile inuenitur et obseruauit, granum vnum melius solvi in duabus spiritus vini vnciis, quam aquae, cui tamen eandem vim mercurii indolem venenatam infringendi et corrigendi tribuit, quam spiritui vini. Atque sic pro sex portionibus dedit, duas nimirum quotidie, mane et vesperi, cum decocto hordei; interdum auxit quoque dosin, ita vt sesquigranum de die aegro propinatum sit. Diebus primis Cl. Auctor vt plurimum alui deiectionem, postea vrinam vel sudorem copiosiore obseruauit. Quod ptyalissimus hac mixtura nunquam vel rarissime oriatur, videtur in parca eius dosi posita esse caussa. CAR-
 THEUSERVM aliosque, qui illud remedium reiecerunt, refutat, eius praestantiam et vtilitatem defendit et ex nouem obseruationibus demonstrat: primis diebus a sumto sublimato, vel dolores nouos variis in locis excitari, vel consuetos exasperari; interdum aluo praegressa liquida, aluum cogi et ita vt stipticum et roborans agere; non desperandum esse de curatione, effectu non statim apparente aut
 Tom. XV. Pars III. Hh morbo

morbo increſcente; coeli et tempeſtatis varietatem non parum poſſe ad effectuum medicamenti mutationem; vim remedii, quae excretionem promouet, pro varia aegroti conſtitutione varie determinari; ſanguinis miſſionem ante curationem inſtitutam iuvare, ut excretionem promptius contingant; ſputum leuius nullius momenti eſſe; febrem, ſitim, dolorem capitis ad medicamenti effectum pertinere, ſi primis diebus minori doſi, non adiecto ſyrupo violarum et omiſſo decocto hordei, datur, quod periculum fecit Cl. BONA, poſtea vero, maiori doſi etiam data, eadem non amplius obſervari; ficcis et calidis corporibus ex aqua liquatum, addendo pauculum ſyrupi violacei, melius conuenire, quam ex vini ſpiritu; valentius vtiliusque eſſe remedium ſublimatum, quam inunctionem, et tandem valere etiam in aliis morbis, uti vir, per omnia membra doloribus rheumaticoarthriticis, a frigore poſt corporis incaleſcentiam ortis, affectus et febre correptus, aliis remediis fruſtra adhibitis, mercurio corroſiuo curatus eſt.

p. 89. Tandem quaedam de nuperrimis Cl. BONAE curationibus, mercurio corroſiuo peractis, exponamus. Priuſquam ille propinatur, magni facit praeparationem aegri per venaeſectionem, balnea emollientia et decocta radicum, addito lacte. Quibus enim praemiſſis, minorem mercurii doſin ad curationem ſufficere, immo nonnullos mercurio, qui ita non curari potuerunt, forſan curatos eſſe, inſtituta praeparatione, opinatur. Ex aegrorum duodecim hitoriis iisque additis ſcholiis confirmatur, miasma venereum per plures annos quandoque latere, donec in motum cieatur, vlcuſcula glandis apparentia et euaneſcentia confirmatae luis ſignum eſſe pathognomonicum; luem venereum nunquam a natura, ſed a ſpecificis remediis curari; recentem morbum cito curari; ſanguinem e vena aegrorum,

lue

lue affectorum, missum, semper crusta plus minusue
 crassa obductum, eamque crustam inter signa certio-
 ra luis esse ponendam, sique sanguis iterum missus
 molliorem tenuioremque crustam non habeat, diffi-
 ciliorem fore curationem, ideoque maiorem subli-
 mati quantitatem requiri. Phlebotomiam ab initio
 semper necessariam putat et in iis, qui ex nervis la-
 borant et quibus maior humorum acrimonia, quam
 visciditas est, quum nervi ab acri remedio, quale
 sublimatus est, laederentur, tutius inunctionem adhi-
 beri aegrotus quintus docet, qua si non penitus sanetur
 aeger, iuuat finire, naturam interim analepticis in-
 staurando, donec morbus curationi opportunior
 euadat. Si aegri, sumta mercurii sublimati quanti-
 tate, melius se non habent, iuuat, in iis rursus bal-
 nea adhibere, quia fortasse lymphae visciditas tanta
 est, ut a balneis et decoctis non satis attenuata, mer-
 curii vi obstare possit. Eadem ex causa etiam ptya-
 lismum interdum oriri fatetur copiosum. Bubones
 cito suppurari diutiusque apertos seruari vult. Ob-
 seruauit porro, modicum salivae fluxum et urinae
 copiam esse media, per quae mercurius, sibi relictus,
 miasma venereum ut plurimum eliminat; sublima-
 tum tuto grauidis propinari; difficilem vero cura-
 tionem praesagiri debere, si miasma venereum mo-
 tum muscularem infirmat, quia signum est, illud
 lympham membranae cellularis nervorum inquinasse,
 ad quam vix medicamenta ex mercurio peruenire pos-
 sunt. Inter diuersas venereis morbis medendi me-
 thodos inunctionem secundum methodum Monspe-
 liensem aliamque VTHENII et mercurio corrosiuo
 peragendam excellere, horum vero auxiliorum aliud
 alii corpori et gradui morbi conuenire putat. De
 praeparationis methodo, de vario decoctorum et la-
 ctis usu nonnulla monet. Porri venerei, qui sunt
 neruearum papillarum productiones, eroso a mias-

mate epithelio, quo firmantur, excreſcunt cum dolore, inflammantur, quandoque indurantur et carcinomatis naturam induunt. Erumpentes luen ad eſſe teſtantur, hinc mercurio curantur. Nonnullis adhuc de curatione venerei morbi in vniuerſum et de actione et uſu mercurii viui in eodem expoſitis, naturam miaſmatis nos latere affirmat Cl. Auctoꝝ, nonnulla de cauſſa ptyaliſmi a mercurio excitati et de periculis, eum conſequentibus, proſert, atque tutiorem methodum in mercurio corroſiuo inueniendam praedicat.

X.

De oſteofteatmate, diſſertatio inauguralis d. X. aprilis 1767 propoſita a M. IO ANNE GOTT-
HELF HERRMANN, Chemnicenſi Miſnico,
Med. Bacc. Lipſiae, ex officina Breickopſii,
4. mai. pl. 7 $\frac{1}{2}$. tab. aen. 5.

Haec diſſertatio de oſteofteatmate, quam nunc indicamus, ob argumenti dignitatem, ob elegantem iconum diligentiam, atque ob ſtudioſam a Cl. Auctore adhibitam operam, commendationem noſtram omnino meretur. Is poſt breuem deſcriptionem fabricae oſſium et geneſis exoſtoſium, peculiare conſiderat tumoris, ad oſſa nati, genus, oſteatoma dictum, quod, inter exoſtoſin veram et ſpuriam medium quaſi locum tenens; praeter ſubſtantiam oſſeam, copioſam quoque continet materiam ſpiſſam, ſebaceam, fibris tendinoſis et cartilaginosis reſertam ac plerumque ad oſſa, ope cartilaginis ligamentosae coniuncta, poſt violentam eorum diductiorem naſcitur. Diuidit vero hanc diſputationem in duas partes, ac in priore diſquirit nexum oſſium ope cartilaginis ligamentosae et geneſin particula-
rum

rum ossæarum huius cartilaginis diiudicat, causasque diductionis ossium examinat ac docet, interdum exostoses benignas ad vertebrae, interdum abscessus gigni, vti ex plurimis observationibus adiectis patet. Sequuntur deinde duæ osteosteatomatis historiae, tandem differentia eius ex plurium exostosis, osteosteatomati similium, comparatione ostenditur. In altera parte examinat Cl. Auctor causas osteosteatomatis, eius symptomata, incrementum, genesis et internam indolem, cariem ossium, induratum, diagnosin, prognosin, indicationes curatorias in principio huius morbi et in eius augmento, tandem addit indicationes symptomaticas. Ex his præcipua tantum enarremus.

Nexus corporum vertebrarum perficitur cartilagine ligamentosa, stratis nimirum fibrarum, quæ varia directione decussantur, in quorum interstitiis haeret gelatina solida quasi et consistens, ac in medio nucleus gelatinoso cartilagineus; ossa pelvis nectuntur et cartilagine, quæ ad ligamenti naturam accedit, et villis quasi ligamentosis ac robustis; os vero pubis commissura cartilaginea vnitur, quæ anulum sistit ligamentosum et spatium intermedium repletur substantia ligamentosa. Haec autem cartilago intervertebralis, quamquam in senibus interdum coalescit, hoc tamen in margine per exostoses exortas, nunquam vero in media parte cartilaginis densioris fit. Litem, vtrum ossa pelvis in graviditate et partu diducantur, nec ne? non componere audeat Cl. Auctor, cum nemo adhuc, blandam extensionem et successivam contractionem ossium pelvis locum habere ostendit. Haec vero ossium diductio interdum efficitur nisu maiore in mouendis corporibus nimis ponderosis. Crustas osseas et exostoses veras benignas interdum in corporibus vertebrarum, ex earum cartilaginibus interosseis diductis, gigni,

- demonstrat Cl. Auctor tribus speciminibus spinarum dorsi senilium, quas ex egregio museo ossium morbosorum Cl. LUDWIGII deprompsit atque hic accurate descripsit. Eandem vero laesionem cartilaginis interosseae vertebrarum interdum, vel in senia hominibus, ob difficilem resorptionem humoris extravasati ac tensionem contextus cellulosi, multoque facilius in cacochymicis, abscessus latentes, cum carie coniunctos, excitare, variis observationibus, hinc inde collectis, ac inprimis historia morbi BREUENII, Celeb. quondam Chirurghi Lipsiensis, qui abscessu habente spinæ dorsi et carie corporum vertebrarum periit, maximopere confirmatur. A simili tandem causa, distensione nimirum violenta ossium, cartilagine ligamentosa iunctorum, interdum osteosteomata procreari posse, duæ historiae morborum abunde docent, quæ, quod rariores sunt, breuiter indicari merentur.
- p. 18.
- p. 22.
- p. 24. Prior enarrat, Gorlicii virum viginti septem annorum conquestum esse de dolore insigni ad saram cruris sinistri, qui sensim totum crus ac femur occupasset ac noctu inprimis molestus fuisset, in inguine vero sinistro sensim eminuisse tumorem durum, renitentem ac lente incrementum, donec in duorum annorum spatio aeger febre lenta confectus sit. Cuius cadaueris abdomine dissecto, apparuisse tumorem enormem, sebaceum, protuberantiis cartilagineis refertum, quo inciso, tres mensuras liquoris ferofi flauī emanasse, neque tamen hinc imminutum fuisse eius volumen. Adhæsisse vero hunc tumorem inprimis corporibus tertiae, quartae, quintae vertebrae lumborum ac tribus superioribus partibus ossis sacri. In media eius parte adfuisse cavitatem, ibique substantiam tumoris magis tendinosam et ad spinam dorsi plane osseam repertam esse, ac pondus totius osteosteatomatis triginta circiter libras aequasse.

Posterior

Pos
seruata
est et
edenda
adiectis
rint.
libris p
regione
durus
lulum
neglig
tumore
externi
tumore
nemo
nies et
lenta
vteri g
quiren
tebra
cum t
cartila
partin
esse, f
erat a
de ost
tomat
colle
sam,
offeru
A
quæ
difter
depra
inqui
tosa.

Posterior historia morbi, a Cl. LUDWIGIO ob-
seruata et communicata, notatu multo magis digna
est et Cl. Auctori occasionem ad hanc dissertationem
edendam suppeditauit, cum, iconibus elegantissimis
adiectis, omnes mutationes ob oculos poni potue-
rint. Accidit Lipsiae, vt vir quadragenarius, cistam, p. 27.
libris plenam, ponderosam mouens, statim dolore ad
regionem ossis sacri afficeretur, ibique sensim tumor
durus enasceretur. Aeger interea incuruato pau-
lulum corpore incedens, negotiis tamen suis vacans,
negligeat consilia medicorum, qui dissuadebant, ne
tumorem discutientibus et emollientibus remediis
externis turbaret, sed his, ex medicastrorum consilio,
tumori applicatis, abscessum inducebat, qui, cum eum
nemo incidere tentaret, sponte rupit, effluxitque fa-
nies et grumosa materia, tandemque aeger febre
lenta periit. Dissecto cadaueris abdomine, tumor
vteri grauidi instar eminebat, ad quem melius dis-
quirendum, soluebantur femora ex acetabulis, et ver-
tebra lumborum tertia simul separata, ossa coxarum
cum tumore integumentis denudabantur, et patuit,
cartilagineum ligamentosum ossis sacri et ilei sinistri
partim tantopere excreuisse, partim callosam factam
esse, striis osseis vbique interspersis. Radix tumoris
erat ad nexum ossis sacri cum osse ileo sinistro. Dein p. 30.
de ostendit Cl. Auctor differentiam horum osteos-
teatomatum ab aliis exostosis similibus, ex auctoribus
collectis, quippe quae membranaceam quasi mas-
sam, variis concretionibus osseis exterius oblitam,
offerunt.

Altera pars disquirat causas osteosteatomatis, p. 33.
quae vel externae sunt, ictus, lapsus, percussio, nimia
distensio, valida pressio, contusio, cet. vel internae,
deprauata humorum indoles, peculiari cacochymia
inquinatorum, v. c. rhachitide, lue venerea, spina ven-
tosa. Hic autem inprimis nifus vehemens aegri, ci-

- stam librorum mouentis, sola caussa enati tumoris
- p. 35. fuit. Symptomata eius praecipue sunt tensio partium vicinarum, dolor sensim increfcens, laesio actionum partium, febris lenta cum corporis macie et tabe,
- p. 37. tandemque mors. Incrementum huius osteosteatomatis inprimis declaratur ex adiecta tabula aenea prima, quae hunc tumorem in situ ac magnitudine naturali, in cauitate peluis haerentem, a parte anteriori exhibet, quippe qui a tertia lumborum vertebra sinistrorsum descendit, totam superficiem anteriorem ossis ilei sinistri, totumque os sacrum obtegit et vsque ad os ileum dextrum productus est. Tabula secunda ostendit huius tumoris faciem posteriorem, ossibus peluis adhaerentem, a tertia enim vertebra lumborum, eminentia permagna subrotunda descendit, in lobos quasi diuisa et variis tuberculis obfita, quae vsque ad os coccygis extenditur et cuius diameter perpendicularis $10\frac{1}{2}$ pollices, transuersalis $8\frac{3}{4}$ pollices aequat; in eius vero media parte aderat foramen, vbi tumor, emollientibus tractatus, sponte ruptus erat et saniem emiserat. Tabula tertia, viuis coloribus illustrata, eius genesin et internam indolem explicat, eiusque figura prima sistit portionem tumoris recentis ab anteriori eius parte in cauitate peluis sita, desumptam, ac ostendit variam materiam, in hoc tumore haerentem, aliam scilicet densam et quasi membranaceam, aliam pinguedini condensatae similem, albam, succulentam, ceu areas sistit, in quarum interstitiis haeret alia mellea, qualis in atheromate esse solet, atque molecule ossae hinc illinc interspersae sunt, quae quidem in eadem portione osteosteatomatis exsiccata, quam figura secunda exhibet, melius ac distinctius conspiciuntur. Ipsam vero caviem ossium peluis cum hoc tumore coniunctam fuisse, manifeste declarat tabula quarta, vtpote quae ostendit, laminam osseam internam sinistri ossis ilei
- p. 42.

ilei superficiei valde esse destructam et diploen variis
excreſcentiis offeis eleuatam, os ileum vero ad finem
cristae maxime depressum ac tenuissimum; os sa-
crum, in cuius nexu cum ileo sinistro hiatus insignis,
diductionem horum ossium prodit, ad mediam fere
partem vna cum osse coccygis destructum est ac va-
riis excreſcentiis offeis refertum. Similes laesiones
ossium peluis deprehendimus in tabula quinta, in
eorum facie posteriori; ibi enim non solum proces-
sus articulares sinistri et spinosus vertebrae vltimae
lumborum, sed posterior etiam pars ossis ilei sinistri,
pars, apophysis spinosae primae vertebrae ossis sacri
et reliquae eius apophyses vna cum osse coccygis
destructae sunt; praeterea in toto osse sacro multae
excreſcentiae osseae irregulares apparent. Omnes
has tabulas ad naturam accuratissime delineauit Cl.
REICHEL, qui, vt aliis pluribus, sic inprimis his
iconibus suam insignem peritiam delineandi prodidit.

Diagnosis osteosteatomatis, profecto vix prius p. 44.
explorata est, quam si hic tumor increſcendo ad in-
tegumenta progreditur, vel alias partes ex naturali
situ depellit, atque tum digitis disquiri potest. Pro p. 46.
gnosis initio huius morbi vix certa habetur, hic ve-
ro tumor, si iam tantopere increuit, vt digitis tangi
possit, vix amplius coërcetur, sed cum ipsius corpo-
ris decremento vltius augetur et tristem progno-
sin habet, quae multo tristior est, si iste tumor par-
tes minus nobiles tangat, cum ita lente crescat, sal-
vis praecipuis actionibus corporis, donec, aucta par-
tium vicinarum compressione, dyscrasia humorum,
sensim euoluta, lentam mortem inducat. In principi p. 48.
pio huius morbi eo inprimis respiciant indicationes
curatoriae, vt praeter aptam diaetam, suadeatur
quies corporis inprimis membri laesi, quod, si fieri
possit, fasciis muniatur et aeger per aliquod tempus
in lecto se detineat; adhibeantur simul medicamenta

- p. 50. roborantia externa et interna, v. c. frictio partis lae-
fae, fomenta et cataplasmata; cortex Peruvianus et
martialia; victus sit tenuis, potus diluens ex lacte
et iusculis cum herbis resoluentibus, animus sit tran-
quillus. In ulteriori progressu morbi varia contra-
indicantia hanc methodum medendi difficiliorem
reddunt. In abscessu quidem pus emollientium vsu
ad partes externas duci solet, in hoc vero tumore
eorum vsus plane est reiiciendus, quippe qui eius
incrementum accelerat; nec magis prosunt medica-
menta discutientia, emollientibus adiuncta, cum caco-
chymiam inducant; nec resoluentia interna, tumori
enim incrementum accelerant, nec aegris modo eu-
cuanctia, modo roborantia medicamenta propinen-
tur, cum partim humores tenues nimis expellant,
partim eorum resolutionem non satis coërceant.
Ipsa vero exstirpatio osteosteatomatis vix vnquam lo-
cum habet, nisi id forte apto loco inhaereat. Sem-
per itaque lethalis exitus huius morbi est timendus,
nec internis, nec externis remediis boni quid effici
poteat. Quamuis vero insanabilis sit hic morbus,
medici tamen est, vt symptomata grauiora interdum
leniat, dolorem scilicet ac tensiones nonnunquam
nimis molestas, quae emollientibus externis, cum pul-
vere herbae hyoscyami mixtis, sopiri solent, vt et
antispasmodicis internis vel medicamentis opiat.
p. 55. Sub finem adiiciuntur iconum explicationes.

XI.

Spicilegia zoologica, quibus nouae inprimis et obscurae animalium species iconibus, descriptionibus atque commentariis illustrantur, cura P. S. PALLAS, Med. Doct. acad. Caes. nat. cur. et societ. reg. angl. sodalis. Berolini apud Gottl. Aug. Lange 1767. fascic. I. pl. 5½. tab. aen. 3. fascic. II. pl. 4. tab. 3. fascic. III. pl. 4½. tab. 4. fascic. IV. pl. 3. tab. 3.

Singuli horum *spicilegiorum* fasciculi, ex Auctoris Cl. consilio in praefatione declarato, continebunt tres vel quatuor tabulas aeneas, totidemque aut plures plagulas scripturae, ex quarum decuria iustum volumen orietur. Inferere vero his fasciculis Auctor, patriae redditus, successiue constituit, plurima ex iis, quae in *miscellaneis zoologicis*, in Belgio ab eo editis, quae superius indicauimus *), continentur, aucta tamen et emendata, aliisque iconibus accuratioribus illustrata. Fatendum tamen est, nonnullas ex figuris, his *spicilegiis* insertis, licet accuratiores sint, tamen minus quoque elegantiores esse iis, quae in *miscellaneis*prehenduntur.

In *fasciculo primo de antilopibus* primo generatim p. 1. exponit Cl. Auctor, eaque, quae de hoc genere in *miscellaneis* **) disputauit, aucta et emendata hic sistit. Hoc inprimis de speciebus *antiloparum* valet, quae p. 6. rum sedecim enumerat, obscuris nonnullis ad finem additis, non sub hoc numero comprehensis. Ex his cornua ad modum caprinorum compressiuscula et versus dorsum arcuata habet species 1) *leucophaea*, seu *capra coerulea* KOLBII, Kob BUFFONII: cornua erecta vncini in modum recuruata 2) *rupicapra*,

*) Vid. volumen hoc Parte II. p. 238.

**) Vid. *miscell. zoolog.* p. 1. et *Comment. l. c.* p. 238 seq.

pra, quam ab ilice differre, contra BVFFONVM docet. Sola haec europaea frigorisque patiens est. Cornua in frontem reduncula gerunt: 3) *dama* (*nanguer* BVFF.) quae dama antiquorum est: 4) *redunca* (*nagor* BVFF.) et 5) *tragocamelus*, paradoxum plane animal, quod PARSON in *Transact. philosoph.* Vol. XLIII descripsit. Cornubus in lyrae antiquae formam tortuosis sunt, 6) *scythica* (*capra tatarica* LINN. *ilex imberbis* GMELINI, *saiga* BVFF.) quae cornubus flavescentibus subdiaphanis instruitur, cum reliquae huius generis species nigra cornua habeant: 7) *pygargus* (*tzeiran* BVFF.) 8) *dorcas* (*gazella* EIVSD.) 9) *kevella* (*kevel* EIVSD.) et 10) *bubalis* (*vache de barbarie*, vulgo *bubale* BVFF. an *capra dorcas* LINN.?) animal formae minus elegantis quam congeneres, mite, capite caudaque longiore instructum, quibus bouinum fere habitum acquirit. Recta et rugosa cornua gerunt 11) *bezoartica* (*pasan* BVFF. *capra gazella* LINN.) cuius varietates *algazel* BVFF. et *capra bezoartica* LINN. ex Nostris mente sunt et 12) *grimmia* (*mbfchus grimmia* L.) quae in *miscellaneous zoologicis* Cl. Auctoris et in hoc ipso *spicilegiorum* fasciculo describitur. Recta et veluti manu torta habent cornua 13) *scripta* (*quib* BVFF.) et 14) *oryx* (*condou* BVFF.): tandemque spiralia 15) *strepficeros* (*condoma* BVFF.) et 16) *ceruicapra* (*capra cervicapra* L. *antilope* BVFF.) cuius vberior descriptio huic quoque fasciculo inserta est.

p. 19. ostendunt. Habitat vero haec vltima species in India et Africa, atque in theriotropheo principis Aurici grex earum asseruatur, quae ibi prolem educunt. Habitus fere *damae* nostratis est. Cornua mas tantum gerit et quidem nigra, paulo supra oculos in vertice erecto diuergentia, subulata, spiraliter tortuosa, apice laeuius, rugis annulata, quas futura longitudinalis interruptit atque connectit. Color secundum

cundum aetatem et sexum variat. Femina e griseo fuluescit aut in collo canescit. Mares primis annis eodem fere colore sunt, aetate vero sensim nigrescunt. Addita est huius quoque animalis anatome. Altera, quae hic describitur *antilopum*, grimp. p. 38. mia est, de qua olim Auctor Cl. iam in *miscellaneis* *) egit.

Secundi fasciculi initium descriptio apri aethiopi p. 1. ci **) facit, de quo iis, quae superius monuimus, tantum addimus, animal hoc coitum cum *scrofa europaea* et *indica* plane recusasse et haec animalia necasse. De dentibus generis suilli, occasione dentium p. 9. huius animalis, differitur, cum dentes primores plane in eo deficiant. Ii vero in diuersis speciebus insigniter numero differunt. Nam in *sue babyrussa* et *taiacu* superius 4 inferius 6: in *apro nostrate* vtrique 6: in *domestico* vero saepius supra 4 infra 8 reperiuntur. Forma vero et situs ad constituendum characterem sufficerent, nisi plenarius eorum defectus in *apro aethiopico* id prohiberet. Alterum animal, cuius p. 16. historia in hoc fasciculo continetur, *cauia* est *capensis*, quam, cum in *miscellaneis* ***) iam de eo animali dictum sit, indicasse tantum sufficiat.

In *tertio fasciculo* primum de *vespertilionibus* in p. 1. vniuersum Cl. PALLAS exponit et differentias dentium in diuersis speciebus fusius explicat ****). Prae p. 24. ter *vespertilionis soricini* descriptionem, quae iam in *miscellaneis* data est, alia species, quam *vespertilionis cephalotae* nomine Noster insignit, ob capitis magnitudinem et formam insolitam, hic fusius delineatur. Paulo minor ea est, quam *vespertilio spasma*: caput p. 10. grande, buccatum, rostrumque crassum, retusum sub-

tus

*) Vid. ibid. p. 12. et Comment. l. c. p. 240.

**) Miscell. p. 16. Comment. l. c.

***) Misc. p. 30. Comment. l. c. p. 241.

****) Vid. Miscell. p. 48. Comment. l. c. p. 242.

tus plano productum habet. Superius labium sulco bipartitur: nares vero distantes, tubulosae et divergentes sunt, tubulis cartilagineis, compressiusculis, posteriore latere incis, incisurae margine interiore inuoluto, ut conchoidei quasi appareant: auriculae minores: cauda brevior et interfemoralis membrana in medio excisa est, tantumque a tarsis incipit, cum ea, quae ab alis oritur, ad digitos usque descendat.

- Quartus fasciculus avium nonnullarum descriptiones continet et primo quidem Auctor Cl. de *psophia crepitante* LINN. seu *grue psophia* disserit, de qua iam in miscellaneis*) exposuit, cuius avis hic elegantior figura exstat. Deinde de *numidis* siue *melongridibus* graecorum exponit, docetque primum, *melongridum* nomen, quod apud veteres auctores occurrat, non uti ex recentioribus KLEINIVS et LINNAEVS fecerunt, *gallopauonum* generi, ex America oriundo, applicari posse, sed ad *numidas* LINN. quae in Africa habitant, pertinere. Deinde duas novae *vulgari* siue *galeata* specie plane diversas describit.
- p. 15. quae in viuariis Belgicis occurrunt, *numidam* scilicet *crisatam* et *mitralem*. Prior *vulgari* minor est, palea nulla habet, sed plica tantum ad angulos oris longitudinali instruitur. Caput nudum: corolla frontis larga e plumis confertis atris, angulusque, plumulis obsitus, a corolla versus narium intervallum procurrit. Posterior staturam *vulgaris* habet, galeaque verticis conica minore instruitur. Vertex totus et ambitus rostri rubri coloris: oris anguli ligula longiuscula, lineari-acuta, apice rubra, utrinque dependentes: sub gula palea longitudinale semiovale, quo ad *melongrides* LINN. siue *gallopauones* accedit: colli superior pars nuda, coerulescens. Addita est huic fasciculo observatio de *gallinis vertice tuberosis*. Ut
- p. 20.

*) Vid. *ibid.* p. 266. et *Comment.* p. 243.

in pluribus auibus domesticis eiusmodi *cristae* siue *tophi plumacei* occurrunt, ita maxime in gallinaceo genere reperiuntur, in quo, inprimis in feminis, generationum successu, morbus ille haereditarius ita augetur, vt cranii tuber tandem foraminulis multis perforatum et carie quasi exesum sit, cuius cauum luxuriantis cerebri productio repleat. Gallinae vero omnes, in quibus hoc deprehenditur, stupidae sunt, nec longaeuae, quod satis morbosum illud esse vitium probat.

De quinto et sexto horum spicilegiorum *fasciculo*, quibus primus tomus eorum completur, quos Cl. Auctor ante iter, iussu Imperatricis Russiae susceptum, ad finem perduxit et qui demum anno huius saeculi sexagesimo nono publicati sunt, alio loco dicemus.

XII.

Philosophical Transactions, giving some Account of the present Undertakings, Studies, and Labours, of the Ingenious, in many considerable Parts of the World. Vol. LVI. For the year 1766. London, printed for L. Davis and C. Reymers, 1767. 4. Alph. 1. plag. 20. tab. aen. 17.

i. e.

Transacciones philosophicae, quae laborum, ab eruditis in variis orbis terrarum partibus nobilissime susceptorum, quandam exhibent notitiam. Vol. LVI. ad annum 1766.

1) *Observationes eclipsis solaris, die 16 aug. 1765 fa. p. 1.*
ctae in obseruatorio Marchionis DE COUR-
TENVAUX, Columbino sito prope Lutetias Pariso-
rum, 5' 13, 8" ab obseruatorio regio versus boream, et
20" $\frac{1}{3}$

20^h $\frac{1}{2}$ temporis versus ortum, a Cl. MESSIER, ex gallico idiomate translatae a Cl. MATTH. MATY.

- p. 4. 2) *Adnotationes ad inscriptionem Teiensem, Patmyrenorum lingua scriptam, in litteris Cl. JOHN SWINTON ad Cl. THOM. BIRCH.*
- p. 10. 3) *Epistola Cl. DAN. PET. LAYARD ad Cl. WILL. HEBERDEN, sistens relationem de aqua Somershamensi in Comitatu Huntingdoniensi, ac referens litteras Cl. MICH. MORRIS ad Cl. LAYARD de eadem re.* Est aqua mineralis, cuius fons ex arena & argilla protruditur, deponit ochram et stagnans obtegitur cuticula varii coloris; frigida est, sapore adstringente atque austero. Ex 24 experimentis chemicis cognouit Cl. Auctor, acidulas has Somershamenses continere martem, pyritem solutum, acidum vitriolicum, terram calcaream, ochram, selenitem, sal muriaticum et alumen, ac sistere aquam martialem, valde impraegnata vitriolo martis et alumine. Calculi humani, ei immissi, dissoluuntur. In yniuersum autem sanguini bene admiscetur et vim diureticam exferit. Litterae Cl. MORRIS sistunt experimenta sex, cum eadem aqua instituta, quibus detexit, hanc aquam continere martem, selenitem, alumen, sal marinum cum paucis alumine et vitriolo, sub forma aquae magistrae aluminis et vitrioli, quae crystallisationem non permittit. Ob alumen itaque, quod ex hac aqua Auctor Cl. obtinuit, ab omnibus aquis mineralibus Britannicis differt. Vim vero medicam tribuit Cl. Auctor imprimis alumini, cuius satis magna copia inesse videtur.
- p. 22.
- p. 27. 4) *Relatio de nummo Imperatricis Crispinae, nondum diuulgato, in litteris Cl. JOHN SWINTON ad Cl. THOM. BIRCH.*

5) Ob

5) *Observatio deliquii solaris die 16 aug. 1765.* p. 30.
Lugduni Batauorum a Cl. LULOFS facta ac perscripta
ad Cl. CAR. MORTON.

6) *Litterae Cl. JAMES PARSONS ad Ill. Co-p.* p. 32.
mitem DE MORTON de cornu rhinocerotis duplici.
 Erat a rhinocrote Africano ex Capite Bonae Spei
 allatum; altitudo perpendicularis cornu anterioris
 aequabat 18 pollices, ambitus baseos $21\frac{1}{2}$ pollices, al-
 titudo perpendicularis posterioris cornu $19\frac{1}{2}$ poll.
 ambitus 18 poll. Longitudo vtriusque baseos ad ossa
 nasi 14 poll. pondus vtriusque cornu 14 libras et vn-
 cias 10 aequabat. Aetas rhinocerotis, vti ex compa-
 ratione cum aliis ossibus rhinocerotis apparet, circi-
 ter 20 annorum fuit. Haec observatio probat, ani-
 malia huius generis duplici cornu instructa, in Africa
 saepius occurrere, neque MARTIALEM poetam
 taxandum esse erroris, quod rhinoceroti geminum
 cornu tribuerit *).

7) *Excerptum duarum epistolarum, die 7 et 12 dec.* p. 35.
1765 scriptarum a Cl. WILLIAM BORLASE, Lud-
guani in Cornubia commorante, ad Cl. E. M. DA CO-
STA. Stannum natium genuinum, ad hunc vsque
 diem a nullo mineralogo visum, Cl. BORLASE, *histo-*
riae naturalis Cornubiae, de qua in supplementis di-
 ximus **), Auctor, nunc demum in Cornubia inuen-
 tum, hic describit. Mense maio anni 1765 in cu-
 mulo

*) De *rhinocrote bicorni* LINN. vide b. KLEIN *qua-*
druped. dispos. p. 29. qui duo eiusmodi cornua descri-
 bit. Conf. Cl. I. P. EBERHARD *Thiergeschicht*,
 Halae 1768. 8. p. 273. et Tab. II. fig. I. et 2.

**) Vide Comment. nostr. Supplem. IV. Dec. I. p. 722. De
 fodina vero stanni prope St. Austle reperiunda Cl.
 BORLASE libro citato p. 163. fusius differit.

mulo medio, fragmentorum minerarum stanni (*stream work*) qui non longe ab vrbe *St. Austle* in *Cor-nubia* reperitur, in profunditate 5 pedum sub terrae superficie, gleba aliqua inuenta est, pondere sex librarum. Haec diffracta, duplicem sistebat incrustationem, quae nucleum circumdabat stanni purissimi, cui substantia quaedam quarzo similis (quam tamen experimenta inferius no. 39 commemoranda, arsenicum esse probant) admixta erat. Exterior crusta $\frac{1}{8}$ pollicis crassitiem aequabat coloremque fuscum stramineum habebat. Interior magis nigrescebat, maculis albescentibus interspersis et $\frac{1}{2}$ pollicis crassa erat. Crustae illae tertiam includebant substantiam, crystallis lamellofis tenuibus compositam, quae ex parte aliqua, stanno liquefacto simili, oriebantur et cellulas formabant, in quibus varia grana stanni purissimi conspiciebantur. In alio fragmento eiusdem glebae, quod Auctor Cl. a Cl. ROSEWARNE, qui in vrbe *Truro* fundendarum minerarum curam gerit, accepit, stannum purum, foliaceum, ex substantia quarzo simili eminebat. Tantam vero copiam stanni in vniuersum haec gleba continebat, vt, nullo fluxu addito, liqueceret et 20 vnciae glebae 12 vncias stanni continerent. In alia eiusmodi coagmentatione minerarum stanni (*stream work*), quae prope *Grampond* est, mense iulio eiusdem anni, gleba pondere 12 librarum inueniebatur, stannum solidum sistens, crusta tenuiore obductum, quae tamen facie a subiecto metallo secedebat. Quamquam vero experimenta, a Cl. DA COSTA subiecta, omnino ostendunt, stannum verum his glebis contineri; rationes tamen variae tum physicae, tum metallurgicae, nos adhuc dubios reddunt, vtrum glebae illae stannum natium, i. e. a sola natura, non igne productum sint. Ipse enim Cl. BORLASE loco citato (p. 163) concedit, in eiusmodi locis, quales fodinae prope *St. Austle* et *Gram-*

et *Grampond* sunt, fragmenta stanni puri nonnunquam reperiri, a Iudaeis, qui fodinas Cornubiae sub initio seculi decimi tertii coluerunt, olim eliquata, aquarum vi in superficie sua quodammodo exesa et crusta rubiginosa tecta. Cum qua crusta substantiam, quae nucleos stanni puri includit, maxime convenire, ab amico, qui has glebas ipse apud Cl. BORLASE et ROSEWARNE anno 1765 mense augusto examinavit, accepimus, ita, ut omnino haec res ulteriori examine digna iudicanda, mineralogique admodum sint, ne glebas has, quae satis manifeste olim ignis vi eliquatae fuerunt, uti Ill. LINNAEUS iam fecit *), stannum nativum esse autumet, prius quam mineralogi meliores iis, quales vulgo in Cornubia reperiuntur, veritatem huius rei magis confirmaverint.

8) *Litterae* Cl. EDWARD WORTLEY MONTAGU ad Cl. WILLIAM WATSON, quae continent relationem itineris sui a Cairo in Aegypto ad montes, scriptos vulgo dictos, deserti Sinai.

9) *De duobus cometis noviter detectis in observatorio marino Parisiensi* a Cl. MESSIER, ex gallico idiomate translatus a Cl. MATTH. MATY.

10) *Litterae* Cl. ALEXAND. BRICE ad Ill. Comitem DE MORTON, quae cometam, ab ipso visum, concernunt.

11) *Relatio, concernens globulos microscopicos, repositae societati a reu. Patre DI TORRE, Neapolitano, donatos, atque ad examinandum Cl. BAKERO traditos.* De quatuor his globulis microscopis, Vol.

li 2

ante-

*) *Syst. nat.* ed. XII. T. IV. p. 236.

antecedente *) memoratis, Cl. BAKER notat, eorum vsum, licet mirifice res, vt dudum notum est, amplificent; iam diu euiluisse. Cum enim focus eiusmodi globuli non nisi quarta parte diametri a superficie distet, admodum ingeniosis artificijs opus est, ad obseruandum per globulum diametri dimidii puncti Parisiensis, a cuius superficie res confidenda non remotius, quam in distantia $\frac{1}{4}$ parte digiti Parisiensis, ponenda: et inuentis illis artificijs quisque eorum, qui per eiusmodi globulos microscopicos obseruauit, fatebitur, obseruationes eiusmodi, ob defectum luminis, nimis molestam oculorum intensionem, ac nimis arctum visionis campum, valde incertas esse et occasionem incautis ac imperitis praebere, coniecturas pro obseruationibus venditare. Hinc etiam in eorum locum lenticulae microscopicae substitutae sunt. Cl. BAKER REU. TORRE quidem laudibus prosequitur dexteritatem in conficiendis eiusmodi globulis, fateri tamen cogitur, se, licet omnem adhibuerit diligentiam, in obiectis ad eas obseruationes accommodatissimis, nihil distincti ac certi potuisse obseruare.

p. 72. 12) *De transitu Veneris per discum solis anno 1761 d. 6. iun.* Auctore Cl. F. MALLET.

p. 92. 13) *De hepatitide cum symptomatibus malignis coniuncta atque curata,* a Cl. ROBERT SMITH, chirurgo Edimburgensi. Mulier 26 annos dolore insigni lateris dextri sub costis spuriiis vna cum febre acuta afficiebatur, sensimque oriebatur tumor hepatis et aegra deiectionibus maxime debilitabatur. Emollito tandem tumore, hunc incidit Cl. Auctor et materia purulenta et glutinosa, albumini oui similis, exiit, tertia vero

*) Vid. Philos. Transact. Vol. LV. p. 246. sqq. Comment. nostr. Vol. XV. p. 71.

nocte aegra in delirium ac tussim enormem incidit, quapropter iniectionibus emollientibus et antiputridis vsus est, interneque corticem Peruvianum exhibuit. Licet vero horum remediorum vsu bonum pus obtineret, nihilominus tamen interdum exiit e vulnere sanies copiosa, partes externas laedens. Post decem tandem hebdomadas, observata pristina medendi methodo, vulnus cicatrice clausum est et aegra vsu pilularum mercurialium plane conualuit.

14) *Experimenta cum cortice Peruviano instituta*, p. 95.

2 Cl. ARTHUR LEE. Describit hic Cl. Auctor 25 experimenta, e quibus praecipua tantum recensemus. Infudit in vncias duas pulueris corticis Peruviani sesquilibrium aquae destillatae, ac post 24 horas filtrauit et destillatione accepit liquorem limpidum colore ingrato flauo. Residuum continebat drachmam vnam resinae et liquor porro euaporatus drachmas tres substantiae gummosae amarissimae; hinc concludit, infusum aquosum continere aromaticam corticis partem, paululum resinae et copiosum gummi. Residuum, spiritu vini extractum, dedit tincturam, quae aqua mixta deposuit drachmas tres et grana 18 resinae; hinc apparet, corticem Peruvianum continere aromaticam partem, ab infuso aquoso calido extrahendam, gummosam aqua inprimis solubilem, et resinofam spiritu vini soluendam. Tinctura ex vncia vna corticis Peruviani et quatuor vnciis spiritus vini facta et filtrata sine pressione, duo grana resinae, filtrata cum pressione, grana sex continebat, quapropter pressionem in filtrandis tincturis commendat. Drachmae duae pulueris laminae externae corticis Peruviani in spiritu vini digestae, suppeditabant grana duo resinae, eadem vero quantitas laminae internae granum vnum semis. E duabus tincturis corticis Peruviani, simili modo paratis, drachma vna illius, quae

quae per duas horas erat digesta in balneo maris, tria continebat grana refinae, drachma autem vna illius, quae per 24 horas in calore digesta erat, granum vnum; hinc commendat balneum maris ad tincturas fortiores reddendas. Drachma semis pulueris corticis Peruuiani, infusa per 24 horas alcali volatili caustico, dedit tincturam, quae cum acidis non effervescebat. Aqua calcis cum puluere corticis Peruuiani digesta, sublimatum corrosiuum in solutione aquosa non praecipitabat. Puluis corticis Peruuiani cum salis communis solutione infusus, colorem purpureum accepit, saporem vero falsum retinuit. Tinctura corticis Peruuiani cum aqua calcis mixta, resinam praecipitabat. Resina corticis Peruuiani ab aqua calcis statim soluebatur et calx reducebatur. Infusa spirituosae vel aquosae, quae 24 tantum horas digeruntur, easdem vires extrahunt, quas infusa, per aliquot dies parata, continent.

p. 105. 15) *Nouorum quorundam in re electrica experimentorum specimen, quod regiae Londinensi societati die 14 ian. 1766 mittebat* Cl. IO. BAPT. BECCARIA.

p. 119. 16) *Methodus proposita metiendi gradus longitudinis in parallelis aequatoris a* Cl. I. MICHELL.

p. 126. 17) *Observationes de ascaridibus et cucurbitinis et potissimum de taenia, tam humana, quam leporina a* Cl. IO. PHILIP. DE LIMBOURG. Cl. Auctor iconem illustrat quatuor extremitates taeniarum, in leporis intestinis repertarum, ac varias partes taeniae humanae, vermes cucurbitinos et ascarides, atque contendit, ascarides singularem sistere speciem vermium; vermes cucurbitinos non veros esse vermes, nec ex his taeniam formari, sed potius sistere annulos taeniae separatos; taeniam saepe inueniri multiplicem, eius

eiusque species multiplices et ex ouis, vna cum cibis vel aqua deglutitis, oriri.

18) *Relatio de hernia permagna, in litteris Cl. p. 133.*

GEORGE CARLISLE ad Ill. episcopum DE CARLISLE. Octogenarius laborabat hernia inguinali lateris dextri, quae sensim scrotum tantopere implebat, ut penis plane obtegeretur, ac interdum vrina eroderet tumorem; obiit tandem aeger. In eius sectione latitudo tumoris erat $17\frac{1}{2}$ poll. longitudo 15 poll. ambitus 34 poll. membrana dartos cartilagineam fere duritiem habebat. Aperto abdomine, apparuit hepar permagnum; ventriculus autem in situ haerebat longitudinali. Cardia nimirum iuxta lobum finistrum hepatis posita erat, pylorus autem, duodenum, ac reliqua intestina in sacco herniae latebant, praeter partem coli lateris finistri. Ductus choledochus, qui ad saccum descendebat, insignem longitudinem habebat et in ambitu aequabat $2\frac{1}{2}$ poll. Vesica in situ naturali erat ac sana. Testiculi maxime varicosi erant; intestina cum sacco herniae coalita; annulus abdominis tantopere extensus, ut manum reciperet, ipseque saccus herniae firmissimus erat.

19) *Tria schediazmata, quae concernunt experim. p. 141.*

menta cum aëre factitio instituta a Cl. HENRY CAVENDISH. Primum notat Cl. Auctor, per aërem factitium hoc loco intelligi in genere certum aëris genus, in aliis corporibus in statu non elastico residentis, atque arte ab iis separati. Fixum vero aërem esse eam peculiarem speciem aëris factitii, quae ex substantiis alcalinis per solutionem in acidis, vel per calcinationem elicitur. Deinde methodos principes ac artificia describit, quibus aër ex corporibus separatur et tandem experimenta ipsa exhibet

et quidem schediafmate 1) ea, quae concetnunt aë-
rem inflammabilem ex zinco, ferro ac stannio per
solutionem in acidis productum: 2) exhibet XVI
experimenta cum aëre fixo instituta; in 3) tandem
occurrunt experimenta cum aëre, per fermentatio-
nem ac putrefactionem producto. Quae omnia cum
satis ingeniose excogitata sint, omnino ulteriorem
physicorum attentionem merentur.

p. 184. 20) *Relatio ulterior de cocco Polonico* *) a Cl.
WOLFE, *Warsouienfi*, communicata a Cl. HENRY
BAKER. Cl. Auctor detexit marem huius insecti,
eumque vna cum foemina, modo ex ouo educta,
ad naturam, eosdemque microscopio adauctos ico-
ne delineat, ac simul depinxit scleranthum peren-
nem, calycibus clausis LINN., ad cuius radices hoc
insectum inprimis mense iunio, iulio et augusto re-
periri solet in Podolia ac Vkrania. Corpus et ca-
put maris maculas purpureas fuscas habet, alae sunt
albae, pellucidae, maculis opacis purpureis; color
foeminae est purpureus fuscus.

p. 186. 21) *Relatio ulterior de iaculatore, pisce, cuius men-
tio facta est in transactionibus philosophicis anni 1764,
art. XIV **)* a Cl. HOMMEL in *Batauia*, vna cum
descriptione alius speciei, a Cl. PALLAS exarata, in li-
teris Cl. I. A. SCHLOSSER ad Cl. PET. COLLIN-
SON. Ad capienda insecta, iaculator caute se ap-
propinquat obiecto, donec ei ex obliquo positus sit,
tum fixis oculis persistens, nec os ex aqua emittens,
guttam aquae eiicit, atque hinc insectum capit. No-
ua species hic delineata dicitur *sciaena iaculatrix*,
quinquemaculata, *pinnis ventralibus adnatis*, *maxilla*
inse-

(*) Vid. Philof. Transact. Vol. LIV. art. 15. p. 91. Commen-
tar. nostr. Vol. XIV. p. 311.

**) Vid. Commentar. nostr. Vol. XIV. p. 310.

inferiore longiore et in India orientali non adeo rara est quam prior.

22) *Relatio de amphibio bipede* a Cl. JOHN EL. p. 189.
 LIS ad societatem regiam. Singulare hoc animal, *fren latertina* ab Ill. LINNAEO vocatur, qui, vti alio loco *) iam monuimus, illud academica dissertatione, Vpsaliae an. 1766 edita, descripsit et cum illud branchias et pulmones simul, pedesque brachiatos vnguiculatos habeat, singularem *amphibiorum* ordinem eius causa constituit **), *meantium* scilicet. Habitat vero illud in Carolinae australioris paludosis et ab incolis *Leguana paludosa* (mud-inguana) vocatur. Duo autem specimina hic delineantur et describuntur, quorum minus 9 pollicum, maius vero 31 pollicum longitudinem habet. Caput anguillae simile est, sed magis compressum, oculi parui, palpebris euidenter instructi. Os paruum est, palatum vero et maxilla inferior multiplici serie dentium satis acutorum instruuntur. Cutis nigra gelatinosa quasi, squamulis tecta. In utroque corporis latere maculae albae reperiuntur, lineaeque laterales albae a pedibus ad caudae extremum excurrunt. Pinna caudalis nullis radiis ossis instruitur, sed caudae anguillae similis est et magis adiposa. Opercula branchiarum dupliciter pennata sunt, quorum tria in quouis latere numerantur et operculis branchiarum laruarum lacertarum similes sunt. Numerus orificiorum branchiarum, operculorum numero respondet. Hoc tamen animal non lacertae alicuius laruam, sed declaratum animal esse, probant: pedum numerus, quorum duo tantum, digitis quatuor vnguiculatis instructi, parui, sub operculis branchiarum siti, numerantur, cum laruae lacertarum

*) Vid. Comment. nostr. Vol. XV. P. II. p. 329.

**) Vid. Syst. nat. Edit. XII. T. I. P. II. in addendis ad finem paginae 395.

certarum quatuor pedes habeant, digitosque multos: deinde vox cantillans: et tandem magnitudo, qua omnes reliquas lacertas, in Carolina reperiundas, insigniter superat.

- P. 193. 23) *Observationes de animalibus, quae ut plurimum ab auctoribus dicuntur amphibia*, auctore CL. PARSONS. Reiicit Cl. Auctor vulgarem notionem amphibiorum, quae et in terra et in aqua simili modo vivere dicuntur, cum potius vel praecipuas functiones vitae in terra faciant et occasione tantum aquam petant, vel inprimis aquam inhabitent et occasione tantum in terram se conferant; hinc aues aquaticae minime huc pertinent, quae tantum alimenta in aqua quaerunt. Classis phocarum victum quidem sibi parat in aqua e piscibus, functiones autem vitales praecipuas, somnum, generationem, educationem pullorum, cet. inprimis in terra exercet. Differentiam essentialem inter amphibia et animalia terrestria potissimum exhibet foramen ouale auricularum cordis, quod in illis nunquam, in his ut plurimum clauditur. Phocas praesertim in terra degere, demonstrat Cl. Auctor ex similitudine earum carniū cum carnibus animalium terrestrium, quae, si diu sub aqua versarentur, nimis relaxatae putrescerent. Cum vero foramen ouale cordis in phocis non clausum sit, quoniam mater pullum statim post partum aquam intrare docet, ad aliquod quidem tempus, dum sub aqua sunt, sanguis circulatur sine ingressu in pulmones, simulac vero in terram redeunt, denuo per pulmones ducitur. Viperae, castores, ratti, ranae, lacertae aquaticae, hippopotamus, testudo, semper praecipuas functiones vitales in terra suscipiunt. Reliqua amphibia, quae aquam inhabitant et modo interdum terram petunt, sunt anguillae et serpentes aquatici, quorum branchiae bene

bene ob
sendunt
stagnet
branchi
bus rel
aquam

24.
rae art
refris,
culiare
gno fer
studine
dit aspe
vsque
vbi oel
ro, arc
ingred
trorfur
cauitat
tur, q
trache
nam, h
tius fu
ad ca
ex ico
modo
Miran
minin
gallo
vsque
ditur
ta, in

*)

bene obtectae sunt, ac muco copioso cutis satis defenduntur, ne arescant, nec circulatio sanguinis stagnet; reliqui vero pisces moriuntur, simulac branchiae arescunt. Phocae autem veris pulmonibus respirant aërem et per aliquot horas extra aquam vivere valent.

24) *Relatio de peculiari commodo structurae asperae arteriae nonnullarum avium, atque testudinis terrestris*, Auctore EODEM. Considerat Cl. Auctor peculiarem structuram ac flexus asperae arteriae in cygno fero, grue, gallo indico, grue numidica atque testudine terrestri. In *cygno fero s. marino* *) descendit aspera arteria sub epiglottide vna cum oesophago usque ad 4 vel 5 pollices ab ultima vertebra colli, ubi oesophagus ad intestina progreditur, trachea vero, arcuatim ducta, iuxta ossa iugalia carinam sterni ingreditur et ad eius finem regreditur, arcum antrosum, sursum et retrorsum format, ac tandem cavitatem pectoris petit et in duo bronchia diuiditur, quae ad pulmones ducunt. Vfus longitudinis tracheae fortasse est longior retentio aëris inspirati, nam, hic cygnus ferox victus quaerendi causa saepe diutius sub aqua retinetur. In *grue* flectitur aspera arteria ad carinam sterni peculiari modo, qui vix describi, ex icone vero adiecta satis intelligi potest, ac simili modo in bronchia mutatur, quam in cygno fero. Mirandum est, in congeneribus avibus, v. c. ciconiis, minime inueniri similem structuram tracheae. In *gallo indico* descendit aspera arteria cum oesophago usque ad medium ossium iugalium, ampliatur, reflectitur, arcum format, tandemque in bronchia mutata, in pulmones transit. Flexio asperae arteriae *gruis numidicae*

*) Apparet ex hac descriptione cygnum ferum non varietatem cygni vulgaris, sed diuersam speciem esse, cum in hoc aspera arteria recte procedat.

humidicae etiam peculiaris est, vt ex icone appareat, eaque vario modo et retrorsum et antrorsum flectitur, donec in brouchia mutatur. In *testudine terrae* descendit aspera arteria, ac mox diuiditur in duos ramos, qui in vtroque latere arcum circula rem formant, ac tandem pulmones ingrediuntur. Vbi eius esse videtur longior retentio aëris inspirati, vt animal ex arbitrio pulmones vel contrahere, vel expandere, atque hinc se in aqua mouere possit.

P. 216. 25) *Litterae* Cl. WILL. MOUNTAGNE ad Ill. Comitem JAMES DE MORTON, quae sunt nonnullas obseruationes variationum acus magneticae, factas in naue annis 1760, 1761 et 1762 a Cl. DAV. ROSS, chirurgo.

P. 224. 26) *Litterae* ad praesidem societatis regiae, quae continent nouam methodum metiendi velocitatem venti, et experimentum cognoscendi, ad quamnam quantitatem aquae nix, modo delapsa, adscendat, a Cl. ALEX. BRICE.

P. 229. 27) *Nonnullae obseruationes de regione fodiniquae metallicis Hispaniae ac Germaniae, cum relatione de formatione smiridis.* Auctore Cl. W. BOWLES, communicatae a Cl. P. COLLINSON. Describit montes Castiliae circa Reynosam, satis altos, ita vt vel Augusto mense niue adhuc tegantur. Summitates horum montium lapide arenario constant, calcareus vero et gypsum in decliuioribus reperitur. Smiris vero oritur, si ferri materia fluida saxo arenario ita iungitur, vt singula grana arenae cum ea quasi crystallisentur. Fontes falsi etiam in satis excelsis locis reperiuntur, vti Cl. Auctor exemplo eorum, qui ad urbem Molinam sunt, probat. Vapores metallici venarum, sub terra reconditarum, fertilitatem soli, iis superimpositi, non destruunt, quod Auctor exemplo varia-

variarum fodinarum Hispanicarum, nec non fodinarum St. Mariae in Alfatia, Clausthalianarum et Ffi-bergenfium probat.

28) *Commentarius de indole electrica turmalini*, p. 236.

auctore Cl. TORBERN BERGMAN. Primum Cl. Auctor turmalinos Ceylanenses ab academia scientiarum Stockholmiensi acceptos, quoad figuram, colores atque polos describit, deinde experimentis, cum iis institutis, hanc legem fundamentalem constituit: cuiusvis turmalini alterum polum dilatatione electricitatem acquirere positivam, contractione negativam; alterum vero contrariam habere indolem, adeo, ut contractione fiat positivus et dilatatione negativus; et ex hac fundamentali propositione omnes, quotquot ipsi innotuerunt, proprietates electricas, turmalino in specie competentes, explicat, docetque, quo modo controuersia, inter Cl. viros WILSONVM et AEPINVM, de turmalini phaenomenis electricis gesta, componenda sit.

29) *Theoria parallaxum altitudinum in hypothesi* p. 244. telluris sphaericae a Cl. F. MALLET, ex gallico in anglicum idioma translata a Cl. M. MATY.

30a) *Catalogus 50 plantarum horti Chelseani*, fo-p. 250. ciitati regiae exhibitarum a societate pharmacopaeorum in annum 1765, secundum institutum Ill. HANS SLOANE, per Cl. WILL. HUDSON.

30 b) *Observationes eclipsis solaris die 5 Aug.* p. 259. 1766, institutae in obseruatorio Marchionis DE COURTENVAUX Columbino, 20° versus occidentem ab obseruatorio regio Parisino et in lat. 48° 55' 28" a Cl. MESSIER, translatae a Cl. M. MATY.

31) Lit-

p. 162. 31) *Litterae* Cel. Principis DE CROY ad Ill. Comitem DE MORTON, quae fiunt observationes eclipsium solarium diei 16 aug. 1765 et 5 aug. 1766 Calefii institutas, una cum nonnullis adnotationibus in primam earum, quas ex gallico idiomate conuertit CL. MATH. MATY.

p. 168. 32) *Observatio deliquii solaris diei 5 aug. 1766 Calefii facta.*

p. 270. 33) *Relatio de extracta parte ossis humeri, magnitudine 3 pollicum et 10 linearum, quae regenerata est materia ossea; cum descriptione machinae, quae inservit ad retinendas partes superiores et inferiores ossis in situ apto, tempore regenerationis, quaeque etiam utilis est in fracturis, ad collum humeri factis, a Cl. LECAT ex gallico idiomate translata a Cl. I.O. JUSTAMOND.* Miles 41 annorum vulnerabatur globulo tormenti, duos pollices sub capite humeri finitri, cum fractura ossis, ac post 7 menses sanatus esse videbatur. Post duros labores sibi deinde attraxit abscessum in humero antea fracto, atque eductis variis fragmentis osseis, tandem vulnus cicatrice claudebatur, relicta debilitate brachii. Paulo post a pleuritide restitutus, denuo abscessus humeri cum carne oriebatur; separavit itaque Cl. Auctor 3 pollices et 10 linearum ossis cariosi, cavitatem implevit linteo carpto et formam brachii retinuit in longitudine naturali machina peculiari, duplici cochlea diversae directionis instructa, cuius icon hic additur, et post 5 menses natura plane restituerat partem resectam, ut usus plenarius brachii recuperaretur.

p. 278. 34) *Litterae* Cl. WARGENTIN ad Cl. MASKELYNE, quae continent tentamen novae methodi determinandi longitudinem locorum, ex observationibus eclipsis satellitum Iouis.

35) *Lit.*

35) *Litterae Cl. JOHN ELLIS ad Ill. Praef. p. 287.*
dem, de Colubre Ceraſte, ſ. vipera cornuta Aegyptiaca.
 Hoc animal Aegyptiacum nondum inuenitur in mu-
 ſeis Europaeis, eiusque morſus maxime venenatus
 eſt. Caput ad cornua valde depreſſum eſt, poſterior
 pars multo craſſior collo, roſtrum breue, ſimum,
 oculi habent pupillam nigram, iris colorem flauo-
 griſeum, orbitas circumdant ſquamulae hemiſphaeri-
 cae, lingua eſt bifurcata, maxilla ſuperior dentibus
 expers, duo oſſa palati decem dentes acutos habent,
 maxilla inferior dentes quatuor. Super orbitas emi-
 nent duo tentacula acuta, quae quartam partem pol-
 licis aequant, ac circulo ſquamularum erectarum
 circumdantur. Corpus verſus collum eſt gracile,
 in media parte diametro pollicis vnus, cauda decre-
 ſcit et in acutam extremitatem terminatur, caput,
 dorſum et ſuperior pars caudae eſt colore ochraceo
 cum maculis irregularibus, reliqua colore albo; lon-
 gitudinem a naſo ad anum ſiſtit $22 \frac{1}{2}$ pollices, caudae $3 \frac{1}{2}$
 poll. venter 145 ſcutis obtegitur, cauda vero
 86 ſquamis.

36) *Excerpta ex diario meteorologicarum obſerua-*
tionum Quebeci obſeruatarum inter I aprilē 1765 at-
que trigeſimum aprilē 1766 a Cl. ALEX. ROSE,
atque communicatarum per Cl. P. MURDOCH.

37) *Deſcriptio duorum nummorum Parthianorum, p. 296.*
nondum diuulgatorum, a Cl. JOHN SWINTON in
litteris ad Cl. CHARL. MORTON.

38) *Relatio de felici operatione hydropis peſtoris p. 302.*
a Cl. WILLIAM MORELAND, communicata a Cl.
WILL. WATSON. Foemina grauida hydrope pe-
ſtoris in latere dextro laborans, ſe ſubiecit operationi
emphyematis et, facta incifione inter ſextam et ſeptimam
coſtam,

costam, effluxerunt 7 librae aquae limpidae et aegra deliquium animi passa est, sed postea nulla sensit incommoda, vulnus intra mensis spatium clausum est et aegra peperit iusto tempore feliciter, beneque deinde se habuit.

P. 305. 39) *Litterae* CLEMEN. MENDES DA COSTA ad Cl. M. MATY, quae continent supplementum ad relationem de detecto stanno nativo Art. VII*) pertinent. Mineram societati regiae missam, verum esse stannum nativum, ex eius nexu cum arsenico demonstratur. Etenim post exactum examen vidit Cl. Auditor, mixturam quarzofam, inter mineram et stannum positam, non esse quarzum, sed potius arsenicum, quod ex odore deterrimo, quem spargebat, si igni adspergebatur, intellexit.

P. 307. 40) *Supplementum ad relationem de amphibia bipede* Cl. JOHN ELLIS, Art. XXII**) *fistens descriptionem anatomicam huius animalis.* auctore Cl. JOHN HUNTER. Lingua est lata, osse instructa, uti in variis auib; in posteriori et laterali parte oris inveniuntur tria foramina, quae rimulis branchiarum piscium similia sunt; ad radicem linguae incipit trachea, ac descendendo in bronchia pulmonum dividitur; pulmones duplices sunt, a corde per totum abdomen descendentes usque ad anum. Cor vnum ventriculum vnamque auriculam habet; sanguis ex vena caua ducitur antrorsum ac sursum in sulcum hepatis, atque in saccum pericardio similem, ex hoc in venam ad sinistram auriculae latus positam, quae sanguinem ex capite, pulmonibus ac bronchiis recipit et in auriculam ducit; aorta arcum format, ac deinde ramos emittit; hepar vnum lobum sistit
cordi

*) Vide paullo superius p. 497 sq.

**) Vide superius p. 505 sq.

cordi adnatum, vesica fellea destituta est ductu hepatico, hepaticocysticus ex eius fundo progreditur, cysticus ex eius posteriori parte exit et intestino inferitur prope pylorum; lien est angustus, sed longus, ac mesenterio adhaeret. Sub intestino recto adest vesica, musculus abdominis adhaerens et in rectum se aperiens; in utroque latere recti inveniuntur duo corpora, quorum posteriores extremitates anteriori fini renum adhaerent, sed non determinare audet Cl. Auctor, utrum sint testiculi, an ovaria?

XIII.

IO. FRIDERICI CARTHEUSER, Med. Doct. et Prof. Publ. Ord. Acad. Reg. Boruss. sodal. et Acad. Elect. Mogunt. scient. util. assess. Fundamenta materiae medicae tam generalis, quam specialis. Tomus I. editio noua, praecedente emendatior ac longe auctior. Francofurti ad Viadrum apud Anton. Godofred. Braun. 1767. 8. Alph. I. pl. 15. et Tomus II. ib. eod. Alph. I. pl. 17.

Priorem huius de materia medica conscripti libri editionem recensentes *) summam rerum contentarum exhibuimus; nouam nunc editionem indicantes, ea tantum, quae mutata sunt, recensebimus. In genere itaque, ut ex prooemio patet, notandum est, pauca, quae Cl. Auctori non amplius placuerunt, ablata, nonnulla in meliorem ordinem redacta, multa emendata et longe adhuc plura addita esse. Accesserunt nimirum quinquaginta fere capita noua, quae selectorum, vel nostra aetate fere vbiuis

tatorum

*) Vid. Comment. nostr. prim. Decad. Supplem. II. p. 291. Tom. XV. Pars III.

tatorum simplicium descriptionem complectuntur. Nomina botanica, vt plurimum ex BAUHINORUM, TOURNEFORTII et LINNAEI scriptis desumere Nostro placuit, loca tamen specialia, ne centies repetita libri eiusdem recensio lectoribus taedium pareret, addita non esse, notat. Seriem sectionum quodammodo mutatam deprehendimus. Sectio enim tertia, quae de insipidis et subdulcibus mucilagineis et gelatinosis agit, in priore editione sectionem decimam quintam constituit et quarta sectio de dulcibus, subdulcibus leniter amaricantibus, astringentibus atque balsamicis, vnguinoso-oleosis et pinguibus agens, in priore editione sectio decima quarta est. Sectio decima, quae sententiam Cl. Auctoris de scribis alterantibus explicat, in priore editione sectionem de dulcibus praecedit, hic autem eam sequitur.

- Quod ad ipsam tractationem attinet, multa capita prorsus noua, alia autem valde mutata deprehendimus. Sic in sectionis secundae capite quinto infusi illius, quod ope aquae ex testis ostrearum et cochlearum calcinatis paratur, quodque a Cl. WHITT
- p. 120. tanquam lithontripticum laudatur, mentio fit. Caput octauum, quod de crystallo montana, lacte lunae et terris figillatis agit, hinc inde mutatum legimus.
- p. 162. Quae in sectione tertia de radicibus salab et orchidea vulgaris, de farina illa, sagu dicta, de vipera de
- p. 192. que stinco marino dicta sunt, noua reperimus. In sectione quarta capite primo multa de natura, principiis, viribus et vsu vnguinoso-oleosorum et capite secundo nonnulla de natura, differentia ac viribus pinguedinum animalium magis enodata sunt, praeterea de seminibus sesami, de oliuis et nucibus been, de cera, atque fructibus cacao plura hic reperiuntur. In sectione septima caput quintum de sale mirabili Glauberiano natiuo eiusdemque speciebus notioribus multo studio in hac noua editione

elaboratum est. In sectione decima nouum caput p. 475.
de cardamindo legimus. In sectione vndecima ra-p. 503.
dicibus amaris radix exotica mungos adnumeratur;
de radicibus porro aristolochiae, scrophulariae,
et de cortice fimarubae, et in sectione duodecima p. 531.
de turpetho vegetabili, de hermodactylis, atque
radice senega capita noua inserta deprehendimus.

In tomo secundo balsamicis et aromaticis ad-
numerantur nardus siue spica Indica et Celtica,
fohoenanthus et malabathrum seu folium Indum,
ruta, botrys ambrosioides, ageratum, leuconium
luteum seu flores cheiri, lignum cedrinum, cor-
tex caryophylloides Amboinensis, seu cortex eu-
lilawan, cortex Winteranus verus, gummi galba-
num, bdellium et opoponax, styrax liquida, ara-
cus aromaticus, vulgo vaniglia dictus, naphtha seu
petroleum, pissasphaltum, asphaltum et mumia mi-
neralis Persica. In sectione decima quinta capita de
radice saponariae, de radice ginseng et ninzin, de
lichene cinereo terrestri, de musco clauato, de vua
vrsi, branca vrsina Germanica, de anagallide et de
millepedibus, nec non lumbricis terrestribus noua
sunt. Tandem nouum quoque caput de natura ac
viribus aquae marinae et caput de aquis soteriis
mineralibus auctum reperimus.

Sed haec in vniuersum de noua hac editione di-
cta sint; quaedam nunc hinc inde decerpere liceat.
Radices salab et orchidis insignem copiam mucilagi-
nis fouere et recentes debilem odorem hircinum
spirare, inque morbis ab humoribus iusto tenuiori-
bus vel acida acrimonia prouenientibus, auxilium
non spernendum praebere, vim vero earundem
aphrodisiacam, adeo olim laudatam, nullam esse, Cl
Auctor asserit.

- p. 184. Gelatinam viperarum sale volatili vrinoso, non explicito tamen, longe magis, quam plerorumque aliorum animalium gelatinas, abundare et substantiam carnis stinci gelatinosam, quae cum viperarum gelatina quoad naturam comparatur, copioso pariter sale volatili vrinoso, itidem implicito turgere, Noster autumat; vis autem stinci aphrodisiaca, ab aliis laudata, ab Eodem in dubium vocatur.
- p. 510. Radicibus amaris indigenis gentianae rubrae, dictamni albi, trifolii fibrini, radix mungos a Cl. Auctore adiungitur, quae intenso amara aegris, febre quadam putrida maligna correptis, opitulari et in hydrophobia pariter ac rabie canina insignes et plane specificas vires exserere dicitur. Radices aristolochiae, longae verae nimirum, rotundae, clematidis vulgaris et fabaceae ex Cl. Auctoris sententia interne parcius et prouide vsurpandae sunt, ne sermone sua, nonnihil erodente, noceant.
- p. 569. Turpethum vegetabile et radicem bryoniae, cum saepe in operando iusto violentiores reperiuntur et vehementia vt plurimum ventris tormina atque affectiones spasmodicas excitent, e selectiorum cathartorum censu relegendas esse, Noster innuit.
- p. 573. Hermodactylis, si praescribantur, alia cathartica, eaque magis actiua, nec minus leniora quaedam aromatica addere, Noster suadet et priora ideo quidem, vt purgandi virtutem paullulum intendant, posteriora autem, vt flatus, quos hermodactyli ob viscositatem suam gignere solent, discutiant.
- p. 576. Radicem senegam, quae ab omnibus botanicis polygalae speciebus adnumeratur, inter laxantia ac leniora emetica referendam esse, vsumque eius ad curationem nephritidis sabuloso-pituitosae, catarrhoe recentioris plurimumque aegritudinum, quae diuretica, diaphoretica ac potentiora remedia dissoluentia ad sui sublationem postulant, cum fructu haud spernendo

nendo transferri posse, Cl. Auctor asserit, atque huic radici Virginianae, ob aliquam naturae ac virium similitudinem radículas et herbam polygalae nostratis, quae a C. BAUHINO polygala maior vocatur, substitui posse, autumat.

Botrys ambrosioides, vt chemicum, a Nostro in- T. II.
stitutum, examen ostendit, ex copioso principio spi- p. 132.
rituoso, aromatico-camphorato, pauco oleo, nec non sale quodam falso et fixa substantia resinoso-gummea constat; hinc eam inter medicamenta satis efficacia carminatiua, anthelmintica, vterina, pectoralia *) et anticachectica pertinere, Noster asserit. Ageratum p. 138.
foliis ferratis C. BAUHINI seu vulgo ita dictum eupatorium MESUAE quoad indolem et virtutem tanacetum analogum esse, Noster ostendit.

Cum santalo flauo propter magnam naturae ana- p. 169.
logiam lignum cedrinum ad eandem medicaminum classem reuocari posse, Cl. Auctor arbitratur. Arbor, quae istud foeneratur, a C. BAUHINO *cedrus conifera foliis laricis* nuncupatur. De vsu medico speciali nihil addidit, cum nondum perfecte exploratum sit, locum tamen inter ordinaria pharmaca mereri, putat.

Corticem culilawan principiis valde actiuis, spi- p. 196.
ritu nimirum, oleo aethereo et substantia fixa resinosa ac gummea instructum esse, inque morbis a crassis, mucido tartareis ac pituitoso putridulis humoribus et nimia insimul partium solidarum humiditate,
Kk 3

*) Cum planta haec a nonnullis in quacunq[ue] phthisi pulmonali laudetur, omnes sane, qui ad eam velut ad sacram anchoram confugiunt, de attendenda huius plantae indole monendi sunt, ne absque disquisita causa in quacunq[ue] phthisi *calidam* hanc plantam commendent, quam paucissimis tantum phthificis paucisque aliis pulmonicis vtilem esse, certum est.

ditate, flacciditate et atonia potissimum oriundis, ab eo auxilium expectandum esse, ostendit.

p. 368. Aracum aromaticum, qui vulgo vaniglia dicitur, principio spirituofo ac resinoso oleoso turgere et ficcum quoque sal volatile oleosum floribus benzoinis analogum, in naturali mixtione continere, hinc virtute calefaciente, discutiente, roborante, stomachica, carminatiua et emmenagoga pollere, Noster autumat.

p. 383. Discrimen, quod auctorum nonnulli inter naphtham, petroleum et oleum terrae faciunt, essenziale non esse, Autor monet. Differentiam enim, quae in consistentia, puritate, colore, odore caeterisque proprietatibus, sensibus obuiis, occurrit, accidentalem tantum esse, ostendit. Ceterum petroleum medium naturae admodum calidae et magnae activitatis esse, atque caute tam interne, quam externe vsurpandum, dictumque oleum sub tempestiuo ac congruo vsu interno morbis multis ac variis egrotantibus mederi, sub intempestiuo autem et incongruo magna aegrotantibus incommoda ac detrimenta inferre posse, asserit.

p. 403. Mumia mineralis Persica, quae nobilior, spissior ac sensim paulo indurefcens, pissasphaltis species Nostro esse videtur, secundum eiusdem sententiam inter efficacissima medicamenta referenda est. Si enim aliqua eius portio cum sufficiente butyri quantitate liquata, interne ad quatuor circiter, quinque aut sex grana vna vice adfumatur, sanguinem, post contusiones aut casum ab alto extrausatum ac coagulatum, potenter resolui et mirifice pariter vlcenum apostematibus, vlcenibus et rupturis internis mederi, asserit. Parem, immo longe adhuc maiorem ac plane mirandam efficaciam in luxationibus membrorum et ossium fracturis monstrare, quando vsus externus interno iungitur et vnguentum

tum ex mumia cum butyro liquefacto, aut, secundum HASSELQUISTII relationem, cum oleo olivarum paratum, parua saltem quantitate membro luxato aut ossi fracto post reductionem decentem applicatur, Noster perhibet. Radicem Iaponariae virtute radicem sarsaparillae multum superare et loco eiusdem in adfectibus venereis, scabiosis, scorbuticis aliisque morbis cum fructu haud spernendo usurpari posse, Noster arbitratur. Radices ginseng et ninzin, quas incolae Chinae, Iaponiae plurimaeque Asiae regionum tanti aestimant, multoque pretio vendunt, radici petroselini nostratis Cl. Auctor vix praefert.

Lichenem cinereum terrestrem RAII, quem

TOURNEFORTIUS lichenem pulmonarium saxatilem, digitatum, maiorem, cinereum appellat, copiosas partes terreas, vaporosum porro quoddam elementum putridulo mucidum, atque fixa etiam principia resinosa ac gummea continere: vaporosum autem istud principium in ipsa planta non generari, sed humori aqueo ex terra humida, cui lichen spongiosus adnascitur, copiose intranti et putredinosa corruptela nonnihil deprauato, genesis praecipue debere, Noster ostendit. Quod autem ad virtutem illam specificam, licheni contra rabiem caninam adscriptam attinet, eum ob principium acre, substantiae gummeae inhaerens et ob satis validam proinde virtutem diureticam demorsis nonnihil opitulari, suamque symbolam, si tempestive adhibeatur, ad hydrophobiam auertendam conferre posse, autumat. Medicamenta enim subtili ac penetrante acredine donata actiua diuretica esse, haecque inter praestantiora hydrophobiae virulentae tum auertendae post morsum, tum curandae, remedia referri posse credit.

Pulverem anagallidis, aduersus hydrophobiam laudatae et quidem integrae plantae ficcatae singu-

lis praeparatis reliquis palmam praeripere et bis quotidie ad drachmam dimidiam in aqua sua destillata, aut proprio decocto aquoso adsumi posse, Noster contendit.

p. 557. Millepedibus nullas vires adscribit Cl. Auctor,

p. 597. quod in eorum principiis constitutivis nullam singularem virtutem inuenit. Aquam marinam, praeter sal falsum vulgare, singulare quoque sal neutrum amarum, nec non tenerius quoddam nitrosum, et subtilem substantiam vnguinoso-bituminosam, quae corpusculis salinis tenacius adhaerescat, in poris suis recondita fouere, hinc ad dissoluendas quaecunque impuritates mucidas, viscidas, tenaces in ventriculo, intestinis aliisque cauitatibus et amplioribus non minus, quam angustioribus canalibus delitescetes, vtilem esse, atque ideo ad curationem variarum aegritudinum chronicarum valere, Cl. Auctor ostendit; peculiarem autem effectum ab immersione maniarum et hydrophoborum in aqua marina non expectat et dulcem aquam frigidam fontanam ac fluuialem marinae hac in re minime cedere, immo, cum salutarium effectuum causam in memoratis morborum speciebus magis ad frigus, quam ad caliditatem eius et eminentiorem grauitatem specificam redire putet, fontanam ideo ob maiorem plerumque frigiditatem suam, ista nonnunquam praestantior esse, arbitratur.

XIV.

Nosocomii ciuici Pazmanniani annus medicus
tertius siue obseruationum circa morbos acu-
tos et chronicos ab HENRICO IOSEPHO
COLLIN, Medico Viennensi et eiusdem noso-
comii physico factarum, pars prima. Vindo-
bonae typis I. T. de Trattner 1764. 8. pl. 17½.

Expletam nunc videmus spem, quam fecerat Ill.
STOERK, vt iam Lectoribus alio loco indicaui-
mus *), futurum esse, vt, si ipse non amplius ob-
munus aulicum praeesse nosocomio ciuico Viennensi
Pazmanniano, obseruationesque annuas nobiscum
communicare potuerit, Cl. COLLIN veluti in munere,
ita et in hoc labore ipsi succedat. Continet vero pri-
mum hoc volumen morborum acutorum historias,
in dicto nosocomio a mense iulio 1760 ad eundem
mensem a. 1761 obseruatas, quo anno 590 aegri
morbis acutis ibidem laborarunt, ex quibus 47 mor-
tui sunt. His additae sunt de febribus intermitten-
tibus obseruationes et experimenta cum cicuta per
tres et vltra annos facta.

Quod itaque primum ad morbos acutos attinet, P. I.
obseruatum est, eos, qui *mensē iulio* 1760 febre acuta
simplici in hoc nosocomio decubuerunt, omnes facile
morbum superasse, duabus foeminis exceptis, quae
petechiis et purpura affectae perierunt. *Augusto* p. 7.
mensē inflammatorii morbi satis frequentes erant.
Inprimis autem multi pleuritide afficiebantur, quam
sudor, quinto vel septimo die accedens, vt plurimum
leuabat. Nonnullis aegris, qui quinto morbi die
non sudauerant, vesicatoria egregio cum effectu do-
lente in loco applicabantur. In cadauere autem
Kk 5 aegri

*) Vid. Nosocomii Pazmann. ann. med. II. et Comment.
nostr. Vol. X. p. 281.

aegri, septimo die mortui, pars pleurae in loco dolente ad imperialis fere magnitudinem gangraenosa, pulmoque pleurae filamentis hinc inde accretus et sanguine infarctus reperiabatur. Qui primo vel secundo die sputa facile reiiciebant, copiosa venae sectione non indigebant, ita ut illa, symptomatibus remittentibus, repetita, detrimentum iis attulisset. Atque in uniuersum Cl. Auctor sententiae eorum minime accedit, qui solis venae sectionibus omnem dolorem pulsusque duritiem auferre cupiunt, cum exinde haud raro ita aegri debilitentur, ut pereant, vel difficile admodum pristinam sanitatem recuperent. Hinc potius si post primam venae sectionem dolor aliquo modo mitior sit, nec amplius respiratio et tussis adeo molestae sunt, licet pulsus adhuc duridulus sit, solo potu copioso remediisque resoluentibus antiphlogisticis, nec non cataplasmatibus reliqua curam absolueret. Si dolor vero recrucescit, etiam venae sectionem repetit. Aegris quibus post quinto vel septimo tantum die prodierunt, kermes minerale exhibuit. Solis tamen sputis nulli curae sunt, sed semper septimo vel nono die diarrhoea critica accessit. In aegra, pleuritide laborante, purpura alba nono morbi die accessit, quae tamen curae non fuit.

P. 27. *Mense septembri* fere omnes, qui acute decumbebant, febre continua remittente laborabant, quae cum statim in initio exigebat. In iis vero, in quibus hoc salutare remedium negligebatur, secundo vel tertio die diarrhoea foetida, aegrum insigniter debilitans, accedebat. Vomitorium tunc datum nullam emesin excitabat, sed purgantis vires exerebat. Cum vero Cl. COLLIN suafu Cel. STOERKII variis aegris tertiana simplici nullo alio symptomate stipata laborantibus, aliquot ante paroxysmi accessum horum drachmam semis spiritus sulphuris per campanam cum aquae destillatae unciiis duabus et drachmis sex

syrupi

Syrupi diacodii exhibuisset insigni cum fructu, idem
 hoc remedium in febre continua remittente nonnul-
 lis aegris propinauit. Tussi tamen molesta sub par-
 oxysmo afficiebantur et sequentibus paroxysmis ita
 debilitabantur, ut corticis usu febris mitiganda esset.
Mense octobri et nouembri multi aegri febre conti- p. 39.
 nua remittente afficiebantur. Qui ex his singulis p. 50.
 diebus exacerbationes patiebantur, in iis febris haec
 inflammatoria fere similis erat, similemque exigebat
 medendi methodum, quo non obstante tamen in
 nonnullis miliaria alba erupuerunt. Quae vero ter-
 tianae magis typum seruabat febris, vomitorio et cor-
 tice Peruuiano fugabatur. *Vltimo anni 1760 mense* p. 51.
 pauci tantum acutis morbis afficiebantur, inter quos
 tamen etiam exanthemata reperiiebantur. *Ianuario* p. 63.
 pleuritides inprimis occurrebant, in quibus nonnun-
 quam loco vesicatoriorum sinapismos tantum Cl. Au-
 ctor loco dolenti applicabat. *Februario mense* bi- p. 69.
 nos tantum pleuriticos in nosocomio suo Cl. Auctor
 habuit, octo vero alii aegri catarrhali febre cum
 tussi molesta laborabant, qua tamen spumescentem
 tantum liquorem reiciebant. Alius tarda erat et
 ex alimentorum usu, licet appetitus vigeret, semper
 febris intendebatur. Hinc purgans iis Cl. Auctor
 dedit, quod magnam viscidam copiam eduxit. *Mense* p. 78.
martio in morbis acutis nil peculiare annotatum est.
 In foemina, quae febre antea acuta laborauerat, atque
 ut maniaca ad nosocomium deferrebat, pulsus ple-
 nus, minime celer aderat. Venaesectione vero admi-
 nistrata, aegra mentis compos iterum facta febrisque
 iterum excitata est, qua curata, perfecte sana euasit.
Mense aprili multi febribus acutis afficiebantur. Pul- p. 87.
 sus in iis erat minime durus, calor magnus, summa-
 que prostratio virium atque totum fere corpus dole-
 bat. Accedebat tussicula sicca, qua post aliquod
 tempus viscidum tandem glutinosum reiciebatur.
 Demul-

Demulcentibus et inuoluentibus Cl. Auctor in curatione harum febrium utebatur. Nonnullis, qui frequentiori nausea afficiebantur, vomitorium et purgans dedit optimo cum effectu. Prodiierunt etiam in his nonnunquam miliaria alba. *Maio et iunio* continuas remittentes cum exanthematis, alterno die recurrentibus, inprimis grassabatur. Varii etiam inflammatorii morbi corripiti sunt. Praeterea tres foeminae allatae sunt, quae dolore et siti ingenti cruciabantur cum, validissima cordis palpitatione, quae venae sectionibus non cessabat. Hinc Cl. Auctor vesicatorium sub mamma sinistra optimo cum effectu applicari iussit. Ex omnibus vero observationibus, a Cl. Auctore singulis mensibus descriptis et hic communicatis, patet, illis omnibus mensibus optima medendi methodo, nimirum calefaciente, adhibita, tamen inter aegros, cuius suae demandatos, habuisse nonnullos, exanthematibus miliaribus et petechiis laborantes, ita, ut vel ex his historiis pateat, exanthemata illa non semper, ut Ill. DE HAEN asseruit, calidioris regiminis effectus esse, sed sponte ex miasmate peculiari oriri.

P. 107. Ex capite secundo, quo Cl. Auctor nonnullas febribus intermittentibus monet, notamus, quatenus ab eo aegros mixtura, cum spiritu sulphuris, methodo supra descripta parata, curatos esse. Debeat vero aegri, quibus hoc remedium dare cupimus, habere corpus purum, ab omni obstructione liberum, pulmonesque sanos, cum alias sub paroxysmo tantum molesta oriatur febrisque augeatur. In quantum decoctum ex radicibus leniter resoluentibus paratum, addito sale polychresto, spiritu nitri dulcis syrupo fumariae adhibuit. Iis vero, quibus repetitio extra paroxysmum quoque difficilis erat, quatuor duo kermes mineralis quater de die exhibuit. Vis quoque est infuso stipitum dulcamarae, quo etiam bene

breu intermittenem rebellem in grauida octo men-
fuit feliciter sanauit.

Tertium caput, quod de miranda cicutae efficacip. 105.

in difficillimis ac multis olim pro incurabilibus habitis
morbis, inscribitur, 41 morborum historias continet,
in quibus hoc remedium egregium effectum prae-
stitit. Pertinent vero obseruationes potissimum ad
tumores viscerum scirrhosos: tumores glandularum et ge-
num: tinea: luem veneream: ulcera venerea: vo-
mitum pertinacem cum tumore in epigastrio: ulcera
phagadaenica et scorbutica, nec non scorbutum ipsum:
serotum induratum: mammas scirrhasas et carcinoma-
ticas: cancerum linguae et faciei etc. In genuum tu- p. 115.

more lymphatico, incisione facta, fomenta ex cicuta
etiam egregium effectum praestiterunt. Aegrae, quae p. 131.

pluribus annis nocturnis artuum doloribus, tophis
et fluore albo ex lue venerea afficiebatur et in qua
mercurius sublimatus tussim excitabat, cicutam, ad-
iunctis nonnunquam decoctis, eo cum effectum pro-
pinauit, vt longa curatione feliciter ad finem perdu-
cta, fragmenta ossea plura in cranio separarentur,
aegraque tandem sanissima e nosocomio egredere-
tur. In vomitu pertinaci cum tumore, duos pollices p. 155.

infra cartilaginem xyphoideam sito, extractum cicu-
tae in aqua solutum cum laudano dedit. Aliquoties
expertus est ex vsu cicutae, gangraena nata, integra
frusta carcinomatici tumoris excidisse, vlceraque pu-
ra facta esse, quod in primis in foemina octogenaria, p. 185.

cancro mammae aperto post scirrhum triginta anno-
rum laborante, obseruatum est. In iis vero, qui,
cancro mammae post cicutae vsum fere perfecte sa-
nato, tabidi tandem perierunt, fere semper pulmo
in latere affecto scirrhusus deprehensus est. Foe- p. 256.

mina 31 annorum ex menstruis, per sex menses iam
suppressis, dolores in pelui patiebatur, cum hypo-
gastrii tumore ad trium pollicum altitudinem extra
peluim

peluim prominente, transuersim oblongo, et
multum dolente et acris materiae e pueris
ru. Accedebat tandem dysuria. Variis
frustra adhibitis, Cl. Auctor tandem ad cicutam
cum effectu confugit, vt intra duos menses
p. 296. tur, menstruaque iterum prodirent. Addit
Cl. Auctor huic capiti vndecim corollaria, quae
cum summa quasi sint obseruationum, ab eo
rum, hic enarrare operae pretium esse putamus.
Docet vero 1) cicutam in obstructionibus internis
et viscerum indurationibus egregio cum effectu
hiberi posse et secure, modo medicus ad menses
nes, huius remedia vsum sequentes, attentus sit
si signa metuendae suppurationis internae se
dunt, illam, sopita febre, interrupto cicutae vsum
impediat. 2) Formicationis et leuioris doloris
tumore, antea indolente, sensus medicamenti ingre
sum et actionem in illum indicat. Si dolor inter
tur, suppuratio accedit, vel scirrhusa pars a san
graena separatur, quod vtrumque in tumoribus
ternis minime impediri debet. 3) Attamen
etiam scirrhi recentes alique tumores duritie
tione curantur, quo in casu subinde datum purga
nisi ipsa cicuta aluum leniter subducatur, prodest.
mercurius sublimatus ob nimium a lue venerea
beaetata viscera exhiberi nequit, vel aegri cum
ferunt, cicuta adhiberi potest. Haec enim dolor
lenit, vlcera sanat et corpus a teterrimo hoc
liberat. 5) In primo quoque, secundo et tertio
scorbuti gradu vtilissima est cicuta, vlceraque san
butica sanat. 6) Cicuta liberio rem et aequaliorem
circulationem reddit, viscidum resoluit et ob
etiones referit, nec tamen sanguinem aggreditur
qui sub vfu eius etiam diu continuato, pristinas
qualitates seruat. 7) In omni cancro cicutae
salubris est: si enim ob viscerum labem vel corpus

diuturno morbo exhaustum salutem adferre nequit, dolores tamen lenit, saniam rodentem saepe in pus admodum blandum conuertit, et sic reliquos vitae dies magis tranquillos reddit. 8) Gangraena scirrhum et cancrum in iunioribus vel robustis corporibus a sanis partibus separat. 9) Sub usu cicutae omnia alimenta sumi possunt. Nocent tamen valde acres et tenaces cibi copiose sumti. 10) Vinum bonum moderate sumtum prodest. Nimia vero copia haustum omnia perturbat, dolores auget, suppurationem supprimit et vlcus exsiccat. 11) In lue venerea, scorbuto et vlceribus venereis et scorbuticis, nec non in scirrho et cancro folia cicutae vase clauso per semihoram decocta, aequae secure ac extractum et eadem cum efficacia exhiberi possunt.

Satis haec esse posse speramus, vt intelligant Lectores, quae sit huius libri vtilitas. Quare etiam haud dubie nobiscum optabunt, vt mox eueniat, quod in praefatione huius voluminis pollicitus est Cl. Auctor, illeque observationes, de morbis acutis sequentibus annis factas, nec non experimenta cum colchico, hyoscyamo et aconito instituta, proxime in lucem prodire iubeat; quod tamen dolemus, ad hunc vsque diem nondum euenisse.

XV.

ALBERTI V. HALLER operum anatomici argumenti minorum tomus secundus. Pars prima et secunda ad generationem. Lausannae, sumtibus Francisci Grassi et sociorum. 4. 3 alph. 7 pl. tab. aen. 5.

Praecipuam quemadmodum merentur attentionem, quaecunque ab Ill. HALLERO proficiuntur, ita etiam secundum hoc volumen opusculorum

rum anatomicorum *) eiusdem, licet maxima pars libellorum, quos comprehendit, iam antea et plus semel edita sit, illam sibi iure postulat, inprimis cum nota sit Auctoris Cel. consuetudo, qua novis editionibus librorum suorum, semper aliquid addit, pluraque emendat.

Pars autem prima secundi huius voluminis continet primum:

- P. 1. XXV. *Observationes de vasis seminalibus*. Programma hoc Gottingae editum a. 1745 ad dissertationem inauguralem Cl. WINKLERI de situ uteri obliquo pertinet, atque deinde *transactionibus philosophicis* n. 494 et tomo V. *dissertationum anatomico-physiologicarum selectarum*, quas Ill. HALERUS collegit, insertum est (p. 13). Fatetur nunc Cel. Auctor se suspicari, rete illud, albugineae adhaerens, (vid. tab. I. fig. I. g) quod in testis intervallum occupat, quo epididymis libera est, medium inter caput, inferioremque huius partis adhaesionem, non vasculosum, sed cellulosae telae genus esse, in quod semen a ductibus rectis effundatur et ex quo per vasa absorbentia serpentina conorum epididymidis efferatur.
- P. 9. XXVI. *Num dentur hermaphroditi*, commentarius lectus d. 23 apr. 1751 in primo conventu societatis regiae Gottingensis, qui etiam in tomo primo *commentariorum huius societatis* p. 9 reperitur **).
- P. 31. XXVII. *Vteri humani icones duae sumtae sunt ex iconum anatomicarum fasciculo secundo* p. 39.
- P. 41. XXVIII. *Historia nuperae dissectionis foeminae gravidae*. Est dissertatio inauguralis Gottingae a. 1739 respondente I. L. C. MEYER defensa, quae etiam in tomo quinto *dissertationum anatomico-physiologicarum* p. 283 existat.

*) Primum indicavimus vol. XIII. p. 94. *Comment. nostr.*

**) Vid. *Comment. nostr.* vol. II. p. 5.

XXIX. *De membrana foetus media, five allantoï-* p. 50.
de. Programma est Goettingae eodem anno 1739
editum.

XXX. *Commentarius de formatione cordis in ouo* p. 54.
incubato primus, *sive historia phaenomenorum*, ad Goet-
tingensem primum societatem missus est a. 1756,
atque deinde in gallicam linguam translatus, prodiit
Lausannae in duodecimo sub titulo: *sur la formation*
du coeur dans le poulet, premier memoire *): nunc ve-
ro ab Ill. Auctore auctus et recusatus est a. 1765.
Continet noua haec editio experimenta, a. 1763,
1764 et 1765 in ouis incubatis instituta, ita, vt
loco experimentorum 274, quae prior editio conti-
nebat, experimentorum numerus nunc ad 450 ad-
scendat. Monet etiam Ill. Auctor HIPPOCRATEM, p. 55.
vt ex loco, qui in libro eius *de natura puerorum* reperi-
tur, patet, iam experimenta cum ouis incubatis insti-
tuisse, quo successiuas pulli mutationes cognosceret.

Initium secundae partis huius voluminis facit:

XXXI. *Commentarius de formatione cordis in pullo* p. 312.
alter, sive compendium visorum et corollaria ex parte
historica deducta. Missus hic est primum ad socie-
tatem Goettingensem d. 9 Dec. 1757, galliceque cum
priori eodem anno (vti titulus indicat, non vero a.
1760, quod in indice huius voluminis p. 603 asse-
ritur) prodiit **) nunc vero auctus et recusatus est d.
16 Oct. a. 1765. Plura noua huic editioni adiecta
sunt, omni lectorum attentione digna, quorum ma-
xima pars ad subtiliorem descriptionem oui incubati
anatomicam pertinet, quam Ill. Auctor recentiori p. 317.
bus suis obseruationibus multum auxit, ita, vt vnum
hoc dolendum sit, totam hanc rem nullis iconibus
illustra-

*) Vid. Comment. nostr. vol. VII. p. 234.

**) Vid. Comment. I. c.

- illustratam esse, neque laborem, a CASSEBOHMIO, STAEHELINO, Cl. Viris, olim post figuras FABRICII AB AQUAPENDENTE, MALPIGHII, etc. tentatum, ab Ill. HALLERO, qui ad hanc rem tractandam aptissimus est, susceptum esse. Ex defectu enim figurarum Lectores, in anatome oui parum exercitati, perexiguam inde vtilitatem capere posse videntur. Spectant vero ea, quae in noua hac editione addita sunt, potissimum ad *nidum pulli*, membranam scilicet vitelli membranula tenera tectam, cuius figura a primis incubationis temporibus vario modo mutatur, ad diem tertium vsque, quo sensim minus distinguitur et obscuratur. *Amnii* quoque descriptio multum aucta et emendata, totumque *de membrana umbilicali* caput nouiter elaboratum, atque ad repetita experimenta emendatum est. Elegantissima in hac membrana est vasorum fabrica, in quibus microscopio adhibito, facile conspici potest motus sanguinis, qui ruber in arteriis, violaceus in venis ad-
- p. 321. paret, licet nulla pulmonum sit functio. *Vrachus*
- p. 332. quoque et *figuram* sic dictam *venosam* accuratius describit et ad varias obiectiones, quas Cl. WOLFFIUS in *theoria generationis* *) protulit, respondet.
- p. 348. Vndecimum prioris editionis caput, quod de *vitello*
- p. 354. inscribitur, hic septimum est. Vberius quoque *fe-*
- p. 369. *tus* primordia eiusque *vagina* describuntur. Cordis initia Ill. Auctor iam hora 38 ab incubatione vidit.
- p. 399. Aucta quoque est *oculi* descriptio et *zonae ciliaris*, quae etiam, adiecta tabula aenea, illustratur. Caput
- p. 404. decimum quartum varia proponit, quae in primis ad vasorum et muscutorum historiam in pullo oui incubati pertinent. Quae vero in ossibus horum animalculorum obseruauit, alio loco, inferius exci-
- p. 406. tando, profert. Ex *corollariis* patet, Cl. Auctori, vi iam omnibus notum esse arbitramur, evolutionis theoriam

*) Vid. Comment. nostr. vol. X. p. 217.

theoriam in explicando generationis negotio inprimis arridere, illumque putare, foetum omni tempore iam in ovo existere, quae tamen omnia, cum in tomo octauo *elementorum physiologiae* *) fusius explicata sint, hic omittimus.

XXXII. *De quadrupedum utero, conceptu et foetu.* p. 422.

In hoc libello, qui primum nunc prodit, Ill. HAL-
LERUS iis, quae Cl. KUHLEMANNUS in disserta-
tione inaugurali, *observationes, circa negotium genera-*
tionis in ouibus factas, sistens, quae Gottingae 1753
prodiit **), habet, ut suis utitur, cum omnes incisio-
nes sua manu perfecit et in aduersaria retulerit.

Noua tamen sunt experimenta, in *capris, vaccis, cu-* p. 443.
niculis, talpa, suibus, canibus et felibus instituta. Occa-

sione placentae vitulinae, quam accuratius examina-
vit, monet, globulos forte arteriosos solitarios ex
matre in fetum transire, in truncis vero vasorum
placentae iterum colligi, ut rubeant. Experimenta, p. 450.

in canibus instituta, pertinent ad specimen inaugu-
rale, quod olim b. ITHIUS, medicus Bernensis, mo-
liebatur, ad quod etiam icones parauerat, quae cum
eo interierunt. His omnibus addita sunt corolla-
ria: saepe animalia frustra venerem pati: vesiculas p. 456.

omni tempore in ouariis esse etiam virginum: cor-
pus vero luteum in animali virgine nullum esse, sed
per conceptum nasci et sensim occalescere, ratio-
nemque certam ad fetuum numerum habere: vesi-
cularum aliquas in formandis corporibus luteis con-
sumi et nouas certe in multiparis subnasci: tubas
a venere ovarium amplecti, ut ouum in tubam illabi
necesse sit: viuendum tubarum esse motum peristal-
ticum: fetum multis diebus a foecundo coitu nus-
quam adparere, sed mucum albidum et paulatim
magis coloratum, qui primum in tenerae membra-

Ll 2

nao

*) Vid. Comment. nostr. vol. XIV. p. 255 seqq.

**) Vid. Comment. nost. vol. III. p. 629.

nae speciem consistat circa diem a venere in can-
voro animale decimum tertium, in herbivoro deci-
mum septimum, in omniuro post decimum ter-
tium: primum apparere membranam allantoideam
praelongam: prima foetus initia tenerrima esse, mu-
cilaginosa, pene informia, adeo magna, ut sola pellu-
ciditas impediatur, quo minus conspiciantur: pulmo-
nes sero subnasci: os constanter in foetu apertum
esse: aquam amnii raro, aliquando tamen ab alco-
hole cogi: semen in utero non visum esse, cum de
cervice uteri unica et dubia adhuc observatio existat.

P. 460. XXXIII. *Experimentorum de ossium formatione*

P. 479. *pars prima et secunda.* Gallice hic libellus Lausannae
primum editus est a. 1758. in duodecimo, sub titulo:
deux mémoires sur la formation de os, fondés sur des
*expériences, par Mr. DE HALLER *).* Primae

P. 478. parti, quae CL. DETHLEFFII experimenta in ani-
malibus, rubia tinctorum pastis, continet, adiecit Ill.
HALLERUS aliquas adnotationes, in quibus ad ob-
iectiones respondet, quae CL. FOUGEROUX **),
qui Cel. DU HAMELII sententiam, de osse ex peri-
osteo nascente, defendit, contra Dethleffiana expe-
rimenta protulit. Ostendit itaque DETHLEFFII
experimenta omnino probare, succum ex fracto osse
effusum paulatim in gelu, deinde in cartilagineum,
tandemque in os confirmari, neque evanescere.

P. 479. Secunda pars experimentorum de ossium confor-
matione continet experimenta, in pullis, in ovo incu-

P. 480. bato nascentibus, capta, quibus tabulae duae additae
sunt, in quarum prima incubationum series, in al-
tera vero horae, in quibus experimenta facta sunt,

P. 553. recensentur. Adiectae quoque sunt descriptiones
structurae ossium gallinae adultae, cuniculi, felis mu-
per natae et dentis elephantis a glande ferrea sa-
ciati.

*) Vid. Comment. nostr. vol. VII. p. 516.

**) Vid. Comment. nostr. vol. IX. p. 610.

ciati. Natus est in eo tumor glandi circumdatus, lamellis constans absque ullo periosteo, ex succo post vulnus de integro osse effuso circa glandem ferream et in laminas sensim ex ordine condensato, Sectio secunda compendium adnotationum et corol. P. 556. laria continet, in quibus de cartilagine, corpore ossis, tubo medullari, laminis, alveolis, membranis ossium, medulla, epiphysium genesi, vasisque ossium agitur. Epochae deinde evolutionum recensentur, formatio ossium planorum exponitur, tandemque periosteum non esse ossis modulum demonstratur. Ultimo tandem capite varia corollaria ex fabrica ossium eorumque incremento nata propohuntur, in quibus Cel. Auctoris de fabrica ossium sententia, eam scilicet ab arteriosi sanguine impulsu solo pendere, confirmatur.

XVI.

IOANNIS ANDREAE MURRAY historia infectionis variolarum in Suecia ad nouissimum tempus protracta. Goettingae impens. viduae b. Abraham. Vandenhoeck 1767. 8. 13 pl. c. prooemio.

Inter alia a CL. MURRAY edita et a nobis commemorata scripta, non minorem meretur assensum id, quod nunc indicamus, dum magnam librorum, qui hac de re scripti sunt, legendorum prodit assiduitatem. Proponit enim hic CL. Auctor criticam historiam variolarum in Suecia, quae breuius iam ante aliquot annos in academico quodam libello *) ab Eodem

Ll 3 dem

*) Dissertatio inauguralis de fatis variolarum infectionis in Suecia. Auctore IOANNE ANDREA MURRAY. Gottingae 1763. 4. Comment. nostr. vol. XM. P. 94.

dem considerata est. Tota haec tractatio duabus constat partibus, quarum una delineationem variolarum, sponte in Suecia grassantium, continet; altera originem, progressum et hodiernam infectionis variolarum in Suecia spectat conditionem. Finem tandem facit recensio viginti scriptorum, quae de infectione variolarum in Suecia prodierunt.

P.I. p.2. BENEDICTI OLAI, qui primum in Suecia sub nomine morbillorum, (*Måssling*) de variolis scripsit, mentione facta, variolas, sponte in Suecia grassantes, considerat Noster et asserit, multos senes adhuc in Finniae prouinciis, Souolaxia et Carelia variolis nondum laborasse. In populosioribus urbibus nunquam fere desinunt grassari, sed epidemia eius nullum obseruat tempus, quoniam varia variolosum fouendi miasma est ratio, vt, per itinera, per litteras. Iniecit quoque Noster infantis variolis nati mentionem, quum mater circa finem grauiditatis cum alio liberorum suorum, variolis laborante, versata sit. Pari modo autem quinquegenarii et octogenarii senis variolis correptorum, exemplum commemorat. Nunquam in Suecia bis vel pluries quis variolis correptus fuit, monetque saepe ab iis, qui hoc defendunt, veras cum spuriis confundi; an vero quis plane a variolis liber esse possit, dubitat Noster, largitur autem febrim variolosam adesse posse sine exanthemate. Nec minus febres intermittentes variolarum interuentu vel omnino, vel ad tempus esse sublatas, et febrim suppuratoriam sub specie intermittens venisse, imo febrim variolosam et intermittentem sese coniunxisse.

p. 23. Quod attinet ad indolem variolarum, ibi grassantium, demonstrat Noster partim ex indicibus mortuorum, partim ex iis, quae variolas sequuta sunt, symptomatibus, cum multi sensuum et membrorum vsu sint priuati, eam esse potius malignam, quam benignam.

benignam. Cuius rei in causas inquirens Noster, aeris vitium ac quidem nobis occultum, malam corporum constitutionem, remediorum neglectum, vitia diaetae et peruersam medendi methodum inter praecipuas esse referenda arbitratur. Cum vero nullum, nec infusum picis liquidae, nec pilulae praeservantes Ill. a ROSENSTEIN, nec moschus, nec cortex Peruvianus, nec externa, ut sinapismi, contra variolas remedium antidotum inueniri potuerit, ad solam inoculationem confugit Noster, optimumque remedium antivariolosum eam esse et fuisse, iam in parte secunda huius tractationis ulterius demonstrat.

Haec incepta primum est anno 1754 Aboae in P. II. Suecia feliciter et iam duce Cl. SCHULZIO opti- p. 52. mo cum successu continuatur, id quod apparet ex tabula addita, insitores, loca, annos, infantesque, variolas insititias passos, continente. Quod ad praeparationem attinet, - potissimum sequuntur Cl. ROSENSTEIN, et ratione temporis, praeter verum et autumnale, alia anni tempora eligunt et semper res feliciter successit. Nec epidemia variolosa arcet insitionem, quoniam vtriusque contagii connubium nihil malorum affert, modo aegri consentiant et fama inoculationis, euentu forsan minus prospero succedente, non obscuretur. In grauioribus quamquam morbis timent medici inoculationem, leuiora tamen e. g. ophthalmias, vlcera aurium, tineam, scabiem, visus debilitatem, diarrhoeam, rachitidem, ozaenam, scorbutum aliaque plane non attendunt.

Quibus praemissis, variolarum insitionem varia- p. 96. que eius genera Cl. Auctor proponit. Maxime vulgaris est incisio in brachio, ad quam eo melius faciendam duo a Cl. SCHULZIO inuenta sunt instrumenta. Inter reliqua, lanceolae ope, qua varioloso aegro vena est secta, contagium fuisse communicatum, reperimus; quippe quod Nostro maxime arri-

det, ideoque suadet tentare, annon sanguine varioloso imbuta fila, eadem praestare possint, quae pure laturata; praesertim cum saepe paucae vel plures pustulae interdum adsint pustulae variolosae et solutum febris variolosa. Quod porro ad fila seruanda et cum aliis communicanda attinet, varia hic proponuntur. Pus ex artificialibus variolis naturali minus efficax est; aliquando pus ex confluentibus variolis feliciter adhibitum est. Tardius quidem excitant morbum, fila diu iam pure imbuta, eadem tamen, qua solet, febris vehementia. Reiterata variolarum translatio interdum efficax, interdum inefficax fuit. Quae retardatio ne filis tribui queat, CL. SCHVLZIUS filis, diuerso varioloso pure infectis simul vtitur. Narratur enim exemplum, vbi inoculatione bis infelicitur successa, fortuito casu variolis correpta est puella. Febris variolosae non certa est dies, interuallum autem febris et eruptionis semper idem fuit. Interdum febris sola sine variolis est obseruata.

p. 116. Copia variolarum aequae ac symptomata quam fere semper modum tenuerunt, nec vitra 400 apparuerunt, excepto scabioso, tamen silentio non praeterit. Noster exempla variolarum nigricantium, confluentium, grauiorem febrem, conuulsionem, aliaque mala symptomata habentium, illaesa tamen inoculationis dignitate, quoniam aliae causae hoc effecerunt, nec vlllo mortuo. Nemo porro eorum auctorum, quos Noster perlegit, vna cum variolis alium quendam morbum fuisse communicatum obseruauit, alia vero mala, vt dentitio, miliares, petechiae accessere. Rarius variolae naturales et morbilli simul, sed potius successiue, vti CL. BERGIVS morbillos variolis et variolas morbillis praeuenisse obseruauit, contra DAVISIUM, qui morbillos tantummodo secutos fuisse variolas asserit, nec no-

cuisse

cuisse timorem satis magnum ante insitionem, nobilem quandam percellentem, nec quidquam omnino mali reliquisse insitionem, imo chronicos morbos ut phthysicam labem ultra annum leuasse et ophthalmiam, adhibitis simul mercurialibus et purgantibus ad praeparandum aegrum, vulnereque sub genu facto, fluxum aurium curasse, exemplis illustratur.

Tandem Cl. Auctor variolarum, arte excitatarum, p. 137. dignitatem demonstrat refutando eos, qui asserunt, aegros, variolis arte victis, non tutos esse a naturalibus et affirmat, plane non posse hoc fieri, nisi ex errore spuriarum et verarum variolarum, aut ex negligenti praeparatione et nimis incauta insitione. Id quod quoque exemplis corroborat et reditum naturalium post artificiales variolas sine omni omnino dubitatione negat. Simili modo sentit Noster de epidemia variolarum, quae per insitionem oriri posset, ad quam excitandam aeris contagium necessario requiritur, dicitque hanc ob rem contra Ill. HARNIUM, qui huic sententiae, uti constat, fauet, nec unquam epidemiam variolarum, per insitionem propagatam, oriri posse autumat. Propagationem autem ex negligenti filorum cura, seu ex nimis arcto commercio cum aegris variolosis, seu neglectis aliis, vitandi contagii modis, in quibus potissimum multus fuit ROSENSTEINIUS, fieri, infectionemque oriri posse, nunquam autem epidemiam, lubenter largitur Noster et exemplis confirmat.

XVII.

Varias cataractam extrahendi methodos succincte exponit et ad orationem, qua munus professoris medicinae extraordinarii clementissime sibi demandatum d. 8. octobr. 1766 acturus est, inuitat D. AUGUSTUS GOTTLIEB RICHTER. Goettingae literis Schulzii. 4. pl. 3. tab. aen. I.

Insigne specimen comparatae multa diligentia, et aetaeque in itineribus Cl. Auctoris, scientiae, hoc est, quod indicauimus, quamquam breue, de cataractae extractione scriptum academicum. Describit vero primum varias post DAVIELIUM, (quem nunc pro inuentore huius operationis habet, licet, ut alii taceamus, ex Auctoris Cl. obseruatione, etiam LAVNIERUS*) et MERY iam similem fere proposuerint,) inuentas methodos, Cl. viro-
rum THARANT, cuius tamen methodus a DAVIELII parum differt, DE LA FAYE, POYETI, SHARPII, SIGWARTI, BERANGERII, GERARDI TEN HAF, WARNERI et PALLUCCII, singularumque commodas et incommodas multo iudicio indicat et inter se comparat. Addit deinde duas alias methodos, quas praeter omnibus aliis commodas, faciles et tutas expertus est. Earum prima est methodus ex DAVIELII et DE LA FAYE composita, cuius auctor Cl. GRANDJEAN esse videtur. Altera WENZELII est, in qua minister, a tergo aegri positus, caput aegri ad pedus reclinans, digito medio et indice palpebram superiorem eleuat. Cultellus laminam duos pollices longam, in utroque latere leuiter conuexam, ancipitem in cuspide, obtusam in dorso rectamque habet.

Operator

*) In libro, qui inscribitur: *Recherches sur l'orig. & progr. de la chir.* p. 204.

Operator vero in sectione cunctatur, donec oculus
 ponte quiescat, vbi tunc subito cuspidem cultelli
 corneae a latere impellit, cuius acie ab iride auersa,
 cameram anteriorem oculi transit, sique in opposito
 latere e cornea exit, illa dimidia sua parte iam soluta
 est. Quo facto et facie aegri a luce remota, reli-
 quum operationis ope cystitomi DE LA FAYE et
 leuioris pressionis peragitur. His praemissis, Cl. Au-
 ctor ad singulas difficultates progreditur, quae in
 extractione lentis obueniunt. Et quod primum ad
 oculi commotionem attinet, instrumenta omnia, quae
 ad illam compescendam excogitata sunt, (inter quae
 instrumentum BAMARTI est, quod hastae formam
 habet et hic delineatur, nec non forceps, Heluetia-
 nae similis, qua Cl. LE CAT utebatur etc.) reiecit,
 nec digiti applicationem probat, cum oculus irritari,
 conuulsio excitari et humor vitreus prorumpere
 possit. Hinc cum WENZELIO potius quietem
 oculi expectat et tantum in ius hamulo BERENGA-
 RII vel similibus instrumentis vtitur, qui oculum fir-
 miter tenere nequeunt, v.c. in infantibus vel coecis
 a natiuitate, sub quorum tamen usu semper humoris
 vitrei effluxus metuendus est. Minime cauetur hic
 effluxus, aegro in dorsum procumbente. Interim vel
 tertia eius parte elapsa tamen parua noxa inde ori-
 tur. Agit deinde de humoris aquei effluxu, qui, si
 ante corneae sectionem finitam accidit, iridis laesio-
 ni ansam suppeditare potest. Quod incommodum
 nonnulli crassitie cultelli sensim aucta remouere ten-
 tarunt. Monet tamen Auctor Cl. non in forma
 cultelli, sed in vno moderamine irritationis auxilium
 quaerendum esse. Interim vel ipsa laesio iridis, quae
 non semper euitari potest, non tantum noxae habet
 vt plerumque putant. Vidit enim Auctor, parua
 iridis vulnuscula facile iterum coiuisse et DAVIE-
 LIUS nonnullique alii ipsam vueam incidere iu-
 bent.

- p. 16. bent. Atque cum choroidea in depressione cataractae impune plerumque pertundatur, cur non idem in iride, quae choroideae propago est, fiat, si vult paruum tantum sit. Capsula optime cystitome a LA FAYE aperitur. Monet tamen Auctor Cl. ratis vicibus eam incidendam esse, ut tota destruat et cum lente exeat, cum flocculi illius inflammopaci fiant, visumque obscurant. Praeternaturalis pupillae forma, post operationem relicta, nisi a naturali recedat, visum non turbat. Sectione pupillam ad lentis maioris extractionem amplius reddere, minime convenit, sed pupilla potius estanda est. Oculum post operationem compressoquo concava humoris vitrei pars convexa et clausa fiat, nec tutum, nec necessarium esse videtur. p. 19. incisione corneae aegri ut plurimum pruritum gratum sentiunt. Vitris convexis aegri opus habent, si humor aqueus, quod plerumque post cataractae extractionem accidit, sedem lentis occupat, quibus contra non egent, si humor vitreus illam replet, quod post depressionem plerumque fit. Omittimus, quod Cl. Auctor de cura oculi post operationem et de cataracta membranacea huiusque methodi praestantia prae depressione habet, cum ex iis, quae hic adduximus, iam satis pateat, quanta copia utilium observationum dissertatio haec contineat. In tabula adiecta instrumenta Cl. virorum B. AMARTI, BERANGIERI, WENZELII et TELLON delineantur.

XVIII

Observations on vapor-bathing and its effects:
with some particular cases, in which it was
used with success. By JOHN SYMONS,
surgeon. Bristol printed by Farley and sold by
Millar and White London, 1766. 8. pl. 7.

i.e.

Observationes circa balneum vaporis, eiusque
effectus, cum aliquot singularibus morborum
historiis, in quibus illud cum fructu adhibi-
tum est. Auctore IOANNE SYMONS, chi-
rurgo.

Remedia, quae mechanica arte ad corpus huma-
num infirmum adplicantur, temporibus, proxi-
me ante nostra elapsis, neglecta nimis fuisse constat.
Eorum tamen effectus faciles et manifestos esse, no-
runt omnes, qui in arte salutari exercitati sunt. Va-
poris balnea magni inter caetera esse momenti et
morbos nepe nulla arte sanabiles et diuturnos tolle-
re, cum alii plures iam docuere, tum Noster sua
experientia probe confirmat. Paucos enim morbos
esse putat, in quibus non sint adiuuantia, nonnul-
los, in quibus unum hoc remedium habeat locum.
Inter morbos, in quibus hoc auxilium praecipue sa-
lutare se inuenisse asserit Cl. Auctor, primus est fe-
bris inflammatoria, de qua capite primo ita differit,
ut primum auctorum celeberrimorum, qui hoc re-
medium in illo malo commendarunt, scripta laudet,
hisque addat observationes suas, in quibus omnem
morbi historiam, omniaque, quae adhibuit, auxilia
recenset: quam quidem rationem sequitur etiam in
reliquis capitibus, in quibus de aliis morbis differit. In
universum autem de balnei vaporis in febre inflamma-
toria

- toria vsu monet, eius ope fibras relaxari, materiae
que, vasis obstructis inhaerentem, fluidiorem reddi
ficque reliquorum etiam remediorum actionem
p. 18. signiter adiuuari. Secundo capite de febribus
vosis differit, in quibus, vehementibus deliriis
tis, etiam auxilium hoc vtilissimum deprehendi
p. 25. Tertius morbus febres sunt, quibus peripneumoniae
p. 33. symptomata accedunt, quartus angina inflammatoria,
p. 38. et quintus morbus articularis est, cuius paroxysmos adeo violentos, ut aeger inde deliraret,
p. 42. remedium feliciter profligavit. Sequitur colica
contra quam non minus, quam contra paralyticam
quae post vehementiores colicas, v. c. saturninam
et similes oboriuntur, remedium hoc plurimum
p. 46. let. Idem quoque de obstructionibus catameniorum
Noster asserit, quae multis remediis, frustra adhibitis,
balneorum vsu solo saepe perfecte curantur. Prae
bat hoc Cl. Auctor exemplo puellae viginti annorum
scorbuticae, quanquam bonae admodum virtutis
speciem praese ferebat, cui, mensium fluxus ob
hibito, genu tumebat. Variis remediis frustra ad
hibitis; tumoreque tandem aperto, fluidoque, quod
articulum occupauerat, emissio, synovia per quatuor
menses tanta copia effluxit, ut aegra plane emacina
ta, femoris amputatio necessaria esset: qua facta, co
gnoscebatur, carie inferiorem ossis femoris partem
patellam et superiorem tibiā fibulamque exstiterat
fuisse. Vulnere autem fere clauso, vlcus subito nesciebat
fuisse, nullaque consolidatio vulneris fieri poterat
usque dum semicupium Noster adhiberet, in quo
quinta vice facto, aegrae menses per tam longum
tempus suppressae fluebant, illaque paullo post per
fecte sanabatur. In alio casu balnei vsus, licet menses
non proliceret, tamen symptomata, ex suppressione
p. 62. eorum orta, leuabat. Nec minorem utilitatem
in fluore albo hoc auxilium praestat. Puella hoc morbo

morbo d
men leua
xilium e
vnguentu
fluentis
vini spiri
ad imam
de lumb
rior erat
dus, vri
ferebat.
tam con
ciei colo
fiebat, q
menses
nitus re
ta pror
la ex re
laboraba
lumbagi
neum v
nam vte
in ante
dies ad
sim ren
contin
quam c
verunt.
calidos
dolebat
ris virt
tumore
venere
Bathor
dio inf
ceteru

morbo defatigata, balneo marino utebatur, nihil tamen leuata, iam pessime sese habens, Auctoris Cl. auxilium expetebat. Hic fomenta emollientia et vnguentum refrigerans ob acrimoniam ichoris profluentis suasit et iussit praeterea, ut ante cubitum, vini spiritum incensum tubi ope per horae dimidium ad imam dorsi partem admitteret. Mitigabatur inde lumbago; sequente vero die mane fluor copiosior erat; aspectus antea sanus pallidus iam et luridus, vrinaque nocturna gelatinam satis spissam referebat. Quamquam vero aegra medelam propositam continuare recusans eam negligebat, tamen faciei color roseus et floridus magis ab hoc tempore fiebat, quam antea fuerat, fluxuque, qui per aliquot menses aegram defatigauerat, cohibito, lumbago penitus remisit, quinque ultimis noctibus vrina excreta prorsus putridum redolente. Alia quoque puella ex repetitis gonorrhoeis vehementi albo fluore laborabat et, adhibitis variis medicamentis, tamen lumbagine cruciabatur. Admittebat tandem balneum vaporis e decocto capitum rosarum ad vaginam vteri et incensum vini spiritum ad dorsum, uti in antecedente historia. His remediis per duos dies adhibitis, lumbago mitior fiebat dolor sensim remittebat et medela illa per tres hebdomadas continuata, fluxus vterinus iam fere totus cessabat, quam curationem balnea deinde frigida plane absoluerunt. Vrina vero toto eo tempore, quo vapores calidos adhibebat aegra, uti in priore putridum redolebat. Nono capite et sequentibus balnei vapo- p. 66.
ris virtutes in membrorum debilitate, rheumatismo, tumore et vacillatione articulorum, anchylosi et lue venerea enumerantur. Valde dolet de nondum in p. 74.
Bathoniensibus thermis institutis machinis, stillicidio inferuentibus, et nos miramur, Auctorem satis ceterum in excogitandis machinis ingeniosum, nunquam

quam ad balnea vaporis aeolipilam adhibuisse, cuius effectus singulares in doloribus exquisitis et morbis, quibus nulla alia medela videbatur sufficere, se expertum esse auctor nobis fuit Vir in arte medica facienda longo usu exercitatus.

XIX.

THEODORI GERHARDI TIMMERMANN,
Med. Doct. et Prof. prim. Periculum medicum Belladonnae, prolus. acad. Rintelii 1765.
4. pl. 4 $\frac{1}{2}$.

- Q**uemadmodum experimentorum cum belladonnae infuso aduersus cancrum, praesertim occultum, captorum pluries iam in commentariis nostris facta est mentio; sic et in hac prolusione, cuius nunc suscipimus recensionem, varia testimonia atque obseruationes, quibus vel efficacia vel inutilitas huius remedii euincitur, a Cl. Auctore publici iuris factae sunt. Cl. DEGENERVS inprimis, apud Neomageneses medicinam olim faciens, salutes eius effectus litteris, ad patrem Nostri datis, aliquoties laudauit. Anno scilicet 1727 scirrhum mammae malignum in duabus puellis belladonnae usu decreuisse, doloris plane expertem redditum, eiusque exacerationem inhibitam fuisse asseruit. Sequenti anno
- p. 6. haec perscripsit: *Quod belladonnam attinet, in cancro occulto et scirrhis induratis dolentibus apud plures aegras certo valde bonos eius effectus expertus sum. Non enim tantum mitigat dolores blande et tuto. sed resoluit etiam aliquatenus tumorem, quamuis pedetentim et lente. Id ad minimum facit, ut mali augmentum reprimat.* Anno denique 1738 his verbis usus est:
- p. 14. *ultra viginti aegras recensere possem, quae per belladonnam sanatae sunt, absque eo, ut effectum quendam aduersum*

aduersum obseruauerim, excepta modo virgine, quae post primam dosin tam anxia tamque animo confusa fiebat, ut morituram se crederet, quod tamen incommo-
dum, elapsis duabus horis, cessauit. Cl. JUNCCKERUS P. 22.

quoque obseruationem cum Cl. Auctore communi-
 cavit notatu dignam: foemina nempe, mediae
 aetatis, cancro occulto, instar pugni magno, valde-
 que dolente laborans, post vsurpatum per aliquot
 septimanas belladonnae infusum coeca est facta. Se-
 posito eius vsu et temperantibus adhibitis, octiduo
 post visus rediit. Tunc remedio isto repetito, coe-
 citas denuo accessit, qua tamen rursus dissipata, tu-
 mor scirrhusus penitus euanuit. Ipse Cl. Auctor P. 24.

tentamen cum belladonna in aegra quadam, 36. an-
 nos nata, instituit, quae cancrum, valde dolentem et
 fungosum, in dextra mamma gerebat. Huic per
 septuaginta quinque dies quouis mane infusum ex
 duobus in principio, postea vero ex totidem granis
 cum dimidio foliorum belladonnae, recens ficcato-
 rum et aqua feruida factum dedit, ita, vt summatim
 drachmae tres consumerentur. Paulo post huius
 infusi vsu, hora circiter dimidia elapsa, non solum
 in gena sinistra rubor, in brachium manumque fini-
 stram se diffundens, totamque interdum faciem oc-
 cupans, per duas plerumque, rarius tres horas du-
 rans et cum fornicationis sensu euanescens, sed et
 somnolentia atque nebula oculis obuersans infecuta
 sunt, fungus vero mammae cancrusus, incredibilem
 quotidie ichoris copiam fundens, ad duos pugnos in-
 creuit. Qua re factum est, vt, omisso belladonnae
 vsu, phthisis cancrofa accedens, aegrotae vitam breui
 post eriperet. Haud feliciorem etiam successum
 Cll. GATAKER et BROMFIELD in Anglia experti
 sunt. Non minus hoc remedium in Belgio spem
 medentium scellit, vti Noster testimoniis Cll. virorum

VAN DER HAAR et VAN DOEVEREN confir-
 mat;

mat; sed in Gallia Cl. DARLUC scirrhusas intestini coli indurationes, Cl. AMOREUX vlcus mammae cancrosum, Cl. MARTEAU et VAN DER BLOCK cancrum occultum belladonnae ope sanauerunt. Ex his obseruationibus, inter se collatis, constare arbitratur Cl. Auctor, eadem scirrhusos quidem resolui, cancrum vero apertum vel exulceratum non domari posse et damna, quae interdum secuta sunt, non remedio, sed ipsius dosi aut morbo tribuenda esse.

XX.

Noua physico-medica.

Regium collegium medicorum Holmiae *) constitutum, quod septem assessoribus constabat, iam auctum est his sociis:

Praefes:

ABRAHAMUS BAECK, Medicinae Doctor et regius archiater.

Assessores:

GVILIELMUS KAMMECKER, Medicinae Doctor.

ZACHARIAS STRANDTBERG, Medicinae Doctor.

IOANNES BERGSTRAL, Medicinae Doctor.

IOANNES DARELIUS, Medicinae Doctor et magni nosocomii regii Holmiensis medicus.

IOANNES LINDHULT, Medicinae Doctor et ciuitatis Holmiensis Vicarius Physicus.

IOANNES BÖCKMAN, Medicinae Doctor, regius archiater et ciuitatis Holmiensis Physicus.

ROLAND MARTIN, Medicinae Doctor, anatomiae et chirurgiae Professor Holmiensis.

DAVIDES SCHULTZ, Medicinae Doctor, artis obstetriciae Professor Holmiensis et Director.

PETRUS IONAS BERGIUS, Medicinae Doctor, historiae naturalis et pharmaceutices Professor Holmiensis.

Syndicus:

*) Vid. Commentar. nostr. Vol. XII. p. 171.

Syndicus:

ANTONIUS HOFFMANN, Medicinae Doctor.

Actuarius:

ISRAEL LANNER.

Regia, quae Berolini floret, scientiarum ac elegantiorum literarum Academia in conuentu publico, die 1 iunii 1769 habito, praemium classis philosophico experimentalis commentarii: *de ratione combinandi physicam cum oeconomia rurali* etc. *) Auctori IOANNI IACOBI MEGEN, philosophiae magistro et ecclesiae Goblicensis in Pomerania Pastori exhibuit.

Eodem die e classe philosophico theoretica ad praemium anni 1771 reportandum hoc est propositum problema: *Possuntne homines, naturae suae relictis, inuenire linguam et quo modo hoc fieri possit? En supposant les hommes abandonnés à leurs facultés naturelles, sont-ils en état d'inventer le langage? Et par quels moiens parviendront-ils d'eux mêmes à celle invention?* Expectatur ab Academia hypothesis, quae rem propositam absque omni dubitatione declarat.

Omnes, exceptis Academiae sociis, hanc soluere possunt quaestionem, ita tamen, ut ante diem 1. ianuarii 1771 commentarios, hac de re scriptos, ad Cl. FORMAY Academiae perpetuum secretarium mittant. Serius enim eos sine graui retardationis causa non accipiet. Porro rogantur quoque Auctores, ut nomina sua reticeant et solummodo cum dicto quodam schedulam obsignatam, quae nomen, sententiam, qua commentarius inscriptus est, et domicilium eorum continent, addant. Praemium monetae aureae quinquaginta numorum Hollandicorum distribuetur die 31 maii 1771.

Mm 2

Caesareo

*) Vid. Comment. nostr. hoc Vol. p. 169.

Caesareo-regia agriculturae et scientiarum Societas, quae *Clagenfurti* in Carinthia conuenire solet, perlustratis elaborationibus quaestionis 1768 propositae: *utrum cibare pecora in stabulis, an pascere lucrosius sit, tum quoad fimum, cum quoad usum reliquum, qui ex pecoribus prouenit* *), praemium adiudicauit germanico commentario, qui hac inscriptus est sententia: *Te quoque magna Pales et Te memorande canemus Pastor ab Amphrysto*, et a IOANNE FRIDERICO MAYERO, verbi diuini ministro Kupfercellae in principatu Waldenburgico, (idem bis iam 1767 et 1768 accessit a Societate acceperat), concinnatus erat. Pari modo gallica eiusdem quaestionis explicatio, cuius sententia haec: *Experto crede Ruperto*, et auctor erat excellentissimus BALIUD BOURGEOIS, accessit est ornata.

Hoc autem 1769 anno quaeritur ab Eadem Societate: *Num et quo modo ager possit adaptari, quo cum fructu feri queat triticum*. Annuum praemium, huic quaestioni dicatum, est moneta aurea, triginta sex aureorum pondere.

Regia scientiarum Societas *Hafniensis* cum die 30 maii 1769 ad missas quaestionum ex physica, mathesi et historia depromptarum, elaborationes diiudicandas et praemiis ornandas conueniret, inter physicas: *Factis scilicet iamiam nonnullis tentaminibus declinationem acus magneticae, eiusque variationem a priori computandi desideratur optima huius calculi methodus, selectissimis obseruationibus superstructa et exemplis locorum australium aequinoctialium et borealium in utroque hemisphaerio comprobata* **) ea, quae inscripta erat: *Hic secundus ventus nunc est, cape modo versoriam*,

*) Vid. Comment. nostr. Vol. XIV. p. 696.

**) Ibid. p. 698.

riam, etiamfi hypothesis, qua auctor vsus est, minime placuerit Academiae, praemio est condecorata.

Nunc ab *Eadem* quinque iterum hoc 1769 anno viris eruditis proposita esse problemata intelleximus, quorum quatuor, ex historia atque mathesi petita, ideoque a nostro instituto aliena, relinquimus; id vero, quod physicam spectat, hic repetimus: *Invenire optimam antliarum incendiis compescendis aptarum structuram, ita quidem, ut cylindri, emboli, communicantes tubi, valvulae, vasa, si quae adfuerint, comprimendo aëri destinata, epistomia, consuti e corio serpentes, iisdemque annexae cochleae et tubi eiectionis etc. non iustum tantum robur, sed et proportionem legibus hydraulicis convenientissimam sortiantur, ut vestes, suis fultis hypomochliis et sustentaculis ita aptentur ponderibus et potentiis, ut integra machina aquis hauriendis eiicendisque inuenta simplex sit et reparationis minus indiga, ut commode moveri, per angustiores plateas facile transferri et ad incendia quaevis feliciter restringenda cum successu possit adhiberi.*

In exponenda hac re exteris pariter ac indigenis, exceptis Societatis sodalibus, lingua vel latina, vel gallica, vel teutonica, vel danica vti licet. Tractatus vero ante initium iunii 1770 ad Ill. virum HELMSTIERNA, potentissimo Danorum regi a consiliis sanctioribus, qui Societati ab epistolis est, solutis impensis, sunt mittendi. Praemium monetae aureae centum thalerorum Danicorum, finito eiusdem anni mense iunio, distribuetur. Reliqua, quae ad celanda auctorum nomina et notandos commentarios pertinent, cum legibus aliarum Academiæ plane conveniunt.

Retulimus nuper *) ad Lectores, a Societate scientiarum *Harlemensi* scriptioni de quaestione: *Num de*
Mm 3 *historia*

*) Vid. Comment. nostr. Vol. hoc p. 356.

historia naturali patriae huc usque scriptum sit? quae in ea desiderentur et quaenam sit optima eiusmodi historiae conscribendae methodus? hoc dicto insignitae: Nil scribitur totum - Quis hoc mare effundet? argenteam destinatam fuisse monetam, ac iam accepimus auctorem esse IOANNEM FLORENTEM MARTINET, artium magistrum ac verbi diuini ministrum ecclesiae Edamensis, qui quoque in eiusdem Academiae sociorum numerum eodem die est receptus, quo DIONYSIUS VAN DE WYNPERSE, artium magister et philosophiae Doctor et Professor vniuersitatis Leidensis, IOANNES FRANCISCUS CLEMENS MORAND, Eques, medicinae Doctor pluriumque Academiarum sodalis, IOANNES HENRICUS VAN SWINDEN, philosophiae Doctor et Professor in vniuersitate Franequerana et CHRISTIANUS BRUYNINS, inspector generalis fluminum Hollandiae et Frisiae occidentalis Societati adscripti sunt.

Conuentu ab Academia elegantiorum literarum, scientiarum et artium *Mossienfi* die 5 aprilis 1769 habito, praelectus est tractatus: *Quae sint causae, cur piscatus in oris maritimis prouinciae sit tam imminutus et quibus auxiliis fieri possit abundantior **). Cuius auctor est reuerendus pater MENT ex ordine Dominicanorum, qui quarta iam vice ab hac Academia praemium reportauit.

Cum vero alterius quaestionis: *Quae sit optima methodus vini prouincialis parandi et tractandi, tam quoad usum, quam exportationem*, nulla Academiae sit tradita commentatio, praemio digna, denuo in annum 1770 eam proposuit, simul cum noua quaestione: *Quomodo optime paratur sapo et qualis est usus cinerum in officinis saponariis?*

BENIA-

*) Vid. Comment. nostr. Vol. XIV. p. 695.

BENIAMIN FRANKLIN, eques, qui diu in Pensyluania commoratus est, electricitate inprimis clarus, absens praesidio Philippicae Americanae Societatis in Pensyluania ornatus est.

Vltimis propemodum vitae horis b. BÜCHNERUS, Imperialis Academiae naturae curiosorum primum adiunctum et collegii medici Norimbergensis Decanum FERDINANDUM IACOBUM BAIERUM *Academiae Imperialis Directorem elegit*, eumque iis, quae ad hoc munus pertinent, dignitatibus, diplomate solenni, ornauit. Proxime nouum Academiam esse electuram Praesidem, relatum nobis est.

Altorfii IOANNES TRAVGOTT ADOLPH, Helmstadii antea Professor medicinae, ad ineundam anatomiae, physiologiae et chirurgiae professionem edidit programma, *de neruorum longitudine in compensationem multitudinis et vice versa*, orationemque *de neruis, cogitationes spontaneas non minus reludentibus, quam praeludunt iidem sensationes*, die 27 aprilis 1769 habuit.

Ordinariam medicinae accepit professionem *Helmstadii* GVILIELMVS FRIDERICVS CAPPEL, Medicinae Doctor.

IOANNES CASPARVS SVLTZER, Sereu. Ducis Saxo-Gothani consiliarius aulicus et archiater, Academiae Imperialis naturae curiosorum, nec non physicae Helueticae Societatis sodalis, *Societatis naturae indagatorum Tigurinae socius est factus.*

In Academia, quae *Halae ad Salam* floret, b. BÜCHNERI professio physices IOANNI PETRO EBERHARD, Medicinae Doctori, matheseos et medicinae professori est tradita.

Argentorati IOANNI IACOBO FRIED, celebri artis obstetriciae medico, qui ineunte septembri 1769 octuagesimo suo aetatis anno desiit vivere, CL. WEIGEN, Medicinae Doctor, artis obstetriciae haetenus secundus medicus successit, cuius locum obtinuit GEORGIUS ALBRECHT FRIED, b. FRIEDII filius.

Parisis rerum mathematicarum adeo gnarus LE CAMVS, professor et perpetuus Academiae architectonicae secretarius sociusque Academicarum scientiarum Londinensis et Parisiensis, hoc 1769 anno vitam cum morte commutauit.

Ibidem d. 28 nouembris 1769 octuagesimo secundo suae aetatis anno obiit CL. BOUILHAC Monspelienensis medicinae Doctor, et regiae domus, nec non Delphini medicus primarius.

Magnam satis fecit *Berolinum* iacturam, mortuo, eruditione aequae ac scriptis, inprimis generationem et propagationem hominis spectantibus, celebri, IO. ANNE PETRO SÜSSMILCH.

Academia, quae *Ienae* floret, amisit CAROLVM FRIDERICVM KALTSCHMIDIVM, anatomiae, chirurgiae et botanices professorem, facultatis medicae seniores, qui, quam subito morbo correptus, die 9 nouembris 1769 in sexagesimo tertio suae aetatis anno e vita discessit, cuius vitam proximae sumus tradituri.

Leouardiae pueri quatuor annorum, per horam dimidiam aquae merfi, et *Hamburgi* pueri sex annorum, eidem calamitati obnoxii, per remedia, ad merforum vitae restituendum declarata *), ac inprimis quidem

*) Vid. Comment. nostr. hoc volum. p. 360.

quidem per clystima, ex herba nicotianae paratum,
vita est conseruata.

Cum nuper *) institutum Cl. CAMPERI contagii in vitulos transferendi commemorauimus, iam ea, quae *Roterodami* hac de re facta sunt experimenta, tradamus. Materia enim morbosa die 4 octobris 1769 decem vitulis infectis, alii plus, alii minus male afficiebantur. Vnus die quarto et reliqui die nono, postquam contagium susceperant, luculentissima eius prodiderunt signa, quorum vnus concidit sexto et alius octauo periit die post contagii translationem. Priore aperto, reliqua in abdomine, praeter cystidem felleam duplo maiorem, quam solet et tenui foetidaque bile impletam, sana erant et in thorace aliqua pulmonis pars liuida et quodammodo indurata apparebat. Posteriore dissecto, hepatis penitus obstructum et vesicula fellea iusto maior, calculisque minoribus obscure viridibus et tenui aqua, in eundem colorem vergente, referta, reperiiebantur.

Die 30 octobris 1769 ab *Eadem* Societate viginti annui vituli contagio infecti sunt artificiali, quorum duodecim septimo et octauo post infectionem die correpti sunt et tres perierunt. De reliquis octo, quatuor naturali contagio inuadebantur die 17 et 18 nouembris 1769, quorum tres absumebantur; quatuor autem denuo, quoniam signa primae infectionis valde dubia fuerant, contagio imbuti sunt. Ad haec experimenta eo certius confirmanda atque extra omnem dubitationem ponenda, hos, qui artificiale passi sunt contagium, in bubilia naturali perculsorum contagio immitti et arctissimam iniunctum cum his coniunctionem iussit Societas. Id quod sine omni eorum noxa huc usque factum esse legimus.

Mm 5

Porro

*) Vid. Comment. nostr. hoc volum. p. 363.

Porro quoque obseruatum est, vitulos annuae infectioni esse aptissimos, nec non contagium artificiale mitius agere naturali, etiamsi vterque vno eodemque stabulo quam arctissime coniungerentur.

Parem tandem attentionem habet naturali infectionum contagio, partim in iis praeferuandis, partim in iis curandis, ac multum eos iuuasse, affirmat Societas.

Memoria FRANCISCI BOISSIERII DE SAUVAGES, Consilarii regii, medicinae Doctoris et Professoris in academia Monspeliensi, acad. scient. Monspeliensis, Londinensis, Vpsaliensis, Holmienfis, Berolinensis, Florentinae, Bononiensis et naturae curiosorum socii.

Si narrationes de vitis summorum virorum vel vnum hoc haberent, vt casus eorum, vicissitudines, natales atque morbi innotescerent: foret tamen perquam liberalis et humanissima voluptas, illa etiam cognoscere, quae, si non ad ipsam magnitudinem pertinerent, tamen, quoniam tantis viris euenissent, nihilo minus memoranda viderentur. Aequo quidem animo effigie magni viri caremus, cuius memoria animo per se satis inhaeret; sed si res ita tulerit, vt etiam vultum et os, corporisque habitum adumbratum spectemus, tum nescio, quid suauitatis percipimus, propterea quod etiam domicilium animi tanti ad nostram opinionem multum dignitatis habet. Ita vero legere instituta vitae descripta, vt, quamuis multa huc vsque miratus sis, tamen plura te ignorasse intelligas, aut quamuis aemulandi cupidus fueris, nunc demum vel plane exardescas, vel exiguam tibi spem relictam sentias, id literis adeo vtile est, vt in lucro ponendum videatur, huiusmodi narrationem cognoscere; honorificum autem et gloriosum,

gloriosum, scribere. Tamen nos in praesenti de medici praestantissimi vita et rebus exponere grauamur: tam excellens fuit ingenio, doctrina, laude; tam singulare assiduitatis et modestiae exemplar. Dicemus ergo, quantum possumus, non ea quidem spe, ut ingenium eius oratione nostra exornetur, sed ut ea tradamus, quae, vel destituta verborum cultu, sua magnitudine satis admiranda sint.

Alesiae anno sexto huius seculi natus est, parente FRANCISCO BOISSIERIO, centurione, eademque in vrbe literarum initiis imbutus, quas in disciplina praeceptorum non admodum iucunda et facili ita tamen caras habuit, cupideque arripuit, ut ingenio non minus, quam institutioni deberet; saltem sua sponte ad poësin propendit, et iuuenis varia in hoc genere lussit. Sed malumus eum, ingressum medicinae stadia, velut currentem videre. Monspelii ergo a. 1722 elementa medicinae didicit, tam prospero successu, ut etiam mathematica et physica accurate tractaret: sed haec sine vlllo fere doctorum adiumento; medica vero in scholis praestantissimorum illius aetatis virorum, inter quos fuerunt ASTRUC, DEIDIER, HAGUENOT et CHICOY-NEAU. Prae caeteris tamen botanicae operam navauit, non, quo negligeret artis medicae studium, sed quod inuitari se plantarum singulari amore sentiret: quam ipsam ob causam breui tempore longe progressus est. Quinto anno post, quam Monspelium venerat, disputatione legitima quaestionem explicauit, *An amor remediis regni vegetabilis sanari posset*, et rite Doctor medicinae creatus est. Spem augendae doctrinae, quae a. 1730 eum Parisios allegerat, minuit quodam modo oculorum morbus, cuius incommoda posthaec non penitus vincere potuit: tunc tamen omni occasione discendi usus est, atque adeo

adeo concepit animo doctrinam de classibus morborum, ad similitudinem classium, quibus botanici vtuntur: de qua cum BOERHAVIUS consultus esset, ita rem comprobauit, vt difficultatem operis agnosceret. Verum prodiit liber *de classibus morborum*, simulac Monspelim rediit: in quo non tam pertinacia opinionis tuendae accusanda est, (nam multorum iudicio rem omnem tradiderat,) quam arduus labor legendi, examinandi, adde etiam inueniendi et ordinandi, mirandus. Certe haec ingenii non vulgaris argumenta fuerunt, et initia libri, quo medicorum omnium studia erecta et ad examinandam rem incitata sunt, quo multa praeclare explicantur, cui denique impressa doctrinae vestigia omnis posteritas attente animaduertet. Eius libri praemium hoc fuit, vt ei spes et ius MARCOTO succedendi concederetur, qui haecenus in academia Monspeliensi munere Professoris medicinae functus erat. Inter haec aliud non minus opus aggressus est. Nam medicinam, haud exiguo opinionum onere obrutam, cum omnes fere a necessaria corporis fabrica morborum causas et remedia repeterent, ita liberauit, vt, quamuis multos potentesque auctoritate aduersarios haberet, ipse vero innutritus eiusmodi opinionibus esset, magno tamen animo iis obuiam iret. Docuit igitur sermone et scripto, primo timidius, ne collegas offendere videretur, sed mox sine vlla cunctatione, vt fas est defendere, quae viro intelligenti post diuturnam cogitationem vera videntur, sed docuit cum aliis quibusdam, non solum arbitrarios ac mutabiles corporis humani motus, sed necessarios etiam et perpetuos legi adstrictos, moderante animo fieri et regi: quae doctrina iis simul restitit, qui haec omnia chemica vel mechanicis causis tribuerant. Iam quantus hoc modo ad veritatem gradus factus sit, aut quantum in vtramque partem peccatum, quaerere nunc non

attinet;

attinet
videtur
rores,
aetatib
quam
non so
postha
in disp
mae in
fessore
nicis a
foliis c
folioru
botani
ingeni
tam n
ros su
quae
labore
tatis l
praed
mend
sue r
curar
bavit
gnum
anno
scend
rit eu
ferre
optat
auct
remo
hic
rint,
sum
ordi

attinet; saltem haecenus profuisse illa controuersia videtur, (multi enim multa scripsere) vt ne aperti errores, diutius ac velut e composito defensi, singulis aetatibus per manus traderentur. Eadem opinio, quam a viro hoc doctissimo ita protractam diximus, non solum in elementa physiologiae et pathologiae posthaec irrepsit; sed denuo quoque proposita est in disputatione *de natura rediuiua, seu de imperio animae in cor*, quae EBERHARDUM, Halensem Professore, aduersarium nacta est. Pari ausu in botanicis aliquid innouauit, quoniam notas plantarum in foliis quaeri voluit, cui opinioni debetur *Methodus foliorum seu Flora Monspeliensis*. Huc ergo perrexit botanices amor, de quo supra monuimus: tam facile ingenium illud inter plures disciplinas diuisum est: tam nihil attigit, in quo non emereret, et inter ceteros summos viros sibi locum vindicaret. Ex iis, quae diximus, satis iam intelligi potest, non paruo labore haec omnia constituisse. Sed eandem assiduitatis laudem etiam academia regia Monspeliensis praedicauit in elogio, quo socii huius memoria commendata est, qui, siue ipse dissertationes scriberet, siue res academiae vltra annum nomine secretarii curaret, indefessum illud studium omnibus comprobauit. Eum ergo virum, quem exteri et sui Magnum appellare soliti sunt, amissimus sexagenarium, anno seculi huius 67 d. 19 februarii, vt vel sic agnoscenda sit naturae benignitas, quae tam diu reliquerit eum, vt ad vtilitatem communem satis multa afferret, etsi multo diuturnior vita eius literarum causa optabilis fuit. Absumptus autem est morbo pectoris, aucta per biennium difficultate respirandi, vt nulla remediorum vis satis potens esset. Quod si, quae hic scripsimus, merita et famam viri non aequauerint, fecimus tamen, quod amicitiae et venerationi summi nominis debuimus. Caeterum scripta eius ordine collecta lectoribus hic exhibemus.

Nouvelles classes des Maladies, à Avignon 1733. 12.
Theoria febris. Diff. Resp. *Frant. Lemure* 1738. 12.
recusa in HALES Statique des animaux.

Observations sur quelques plantes venimeuses, in
Memoires de l'Acad. Roy. des Sciences de Paris.
Année 1739.

Diff. de motuum vitalium caussa, vbi, quae praeus
mechanismus usurpauerat, naturae s. animae iura
restituuntur. Resp. *Francisc. Labroquere* Mons-
pel. 1741. 4. continetur quoq. in *HALLERI*
Disp. anatom. select. Vol. IV. p. 481.

Observation concernant une fille cataleptique et
sommnambule du même tems, in *Memoires de l'A-*
cad. R. des Sc. de Paris. Année 1742. 4. pag.
551. seqq.

Inflammationis theoria. Disp. Resp. *Lud. Pagen du*
Moulin. Burgi. 1743. 8. recusa in HALES Sta-
tique des Animaux.

Haemastatique, ou la Statique des Animaux: Expe-
riences hydrauliques faites sur des animaux vi-
vans etc. par *ETIENNE HALES*, traduit de l'An-
glois et augmenté de plusieurs remarques et de
deux Dissertations de l'Inflammation et sur la
cause de la Fievre. à Geneve. 1744. 4.

Memoire sur la maladie des boeufs du Vivarais. à
Montpellier. 1746. 4.

Diff. de vasorum capillarium corporis humani fuctu
Resp. *le Brun. ibid. 1747. 8.*

Dissertation sur la nature et cause de la Raye, qui a
remporté le Prix au jugement de l'Academ. des
Sciences et belles lettres de Toulouse. à Tou-
louse 1749. 8.

Diff. de hemiplegia per electricitatem sanata. Mon-
pel. 1749. 4. (*Gallice recusa continetur in Recueil*
sur l'Electricité medicale à Paris 1752. 8. Tom.
I. p. 283. sqq.

Lettre de Mr. DE SAUVAGES à Mr. BRUHIER,
D. en Med. sur l'Electricité medicale. (*Adiecta est
haec epistola primum editioni secundae SAILLA-
BERTI Experiences sur l'electricité, quae Pari-
fis 1749 prodiit, deinde libro: Recueil sur l'ele-
ctricité medicale. Tom. I. p. 177 sqq.*

Thef. physiolog. An fluidum nerueum sit fluidum
electricum. Resp. I. Th. Felix Dufay. Montp. 4.
(*Gallice reddita continetur in Recueil sur l'Electric.
med. T. II. p. 405 sqq. cui adiecta est Lettre de
Mr. DE SAUVAGES à Mr. MORAND.*)

Methodus foliorum seu plantae florum Monspeliensis
iuxta foliorum ordinem ad iuuandam specierum
cognitionem congestae. Hag. Comit. 1751. 8.
*Ex hoc libro et MAGNOLII Botanico Monspeli-
ensi enata est Flora Monspeliensis, quam disputatio-
nis forma Praef. CL. LINNAEO propugnauit Th.
Erdm. Nathhorst. Vpsal. 1756. 4. Amoenit. acad.
vol. IV. p. 468.*

Noua pulsus et circulationis theoria. Diss. Resp. *M.
ria Girard de Villars.* Monsp. 1752. 4.

Pathologia methodica de cognoscendis morbis. Am-
stelod. 1752. 12. editio secunda. Lugdun. 1755. 12.
editio tertia ab ipso auctore aucta. ibid. 1759. 12.

Dissertation sur les medicamens, qui affectent cer-
taines parties du corps humain plutôt que d'autres
et sur la cause de cette effet, qui a remporté le
prix au jugement de l'acad. roy. de belles lettres
sciences et arts de Bordeaux. à Bordeaux 1752. 4.

Dissertation, ou l'on recherche comment l'air suivant
les différentes qualités, agit sur le corps humain,
qui a remporté le prix au jugement de la même
academie. à Bordeaux 1755. 4. (*Vtraque haec dis-
sertatio in italicam linguam translata et variis anno-
tationibus XAVERII MANETTI aucta coniun-
ctim prodiit Florentiis 1754. 4.*)

Embryo-

- Embryologia f. Diff. de foetu, in qua foetus ab adulto
differentiae dilucide exponuntur. Monspel. 1753. 4.
Theoria tumorum Diff. Resp. *Abr. Moïf. Joyeuse.*
ibid. 1753. 4.
Dissertation sur le mecanisme du mouvement des
muscles. *Adiecta est* Cl. CAT memoire sur le Prin-
cipe de l'action des muscles, qui a remporte le prix
propose par l'acad. des scienc. de Prusse. à Berlin
1753. 4. pag. 73.
Physiologiae elementa, Amstelod. 1755. 8.
Diff. de astrorum influxu in hominem. Resp. *Augu-
stin. le Febure*, Monsp. 1757. 4.
Diff. haemoptysis theoria. Resp. *Gabr. Iac. Gouin.*
ib. eod. 4.
Diff. de respiratione difficili. Resp. *Ioan. Baptist. Pi-
chard.* ib. eod. 4.
Theoria doloris. Diff. Resp. *Anton. Ioseph. Depinoy,*
ib. eod. 4.
Diff. de visione. Resp. et auctor. *Francisci Iosephi Ber-
nadac.* ibid. 1758. 4.
Medicinae Sinensis conspectus, Diff. Resp. *Aimé Felix
Bridault.* ibid. 1759. 4.
Diff. de amblyopia. Resp. *Francisc. Bourdon.* ib. 1760. 4.
Diff. opposita argumentis Cel. EBERHARDI de ani-
mae imperio in cor. Resp. *I. Iac. Dupont*, Auenio-
ne 1760. 4.
Diff. de suffusione. Resp. *Petr. Lud. Guillemard.* ibid.
eod. 4.
Diff. de catharticiis. Resp. *Ioan. Petr. Laporte.* Monsp.
1762. 4.
Nosologia methodica sistens morborum classes, gene-
ra et species, iuxta SYDENHAMI mentem et bo-
tanicoꝝ ordinem. Tom. I. II. P. 1. 2. T. III. P. 1. 2.
Amstelod. 1763. 8. Voll. 5. Editio II. vltima, auctor
et emendatior. Tom. I. II. ibid. 1768. 4. Voll. 2.

XXI.

Continuatio indicis scriptorum physico - medicorum, quae anno 1765. prodierunt.

Lettera critica del chirurgo GIAN ALESSANDRO BRAMBILLA, in cui si scioglie la questione; se le infiammazioni e le gangrene si debbano abbandonar alla natura sola, o debbano esser soccorse dall' arte medica. Al Signor DON GIOVANNI VIVENZIO, Dott. di filos. e medic. in Napoli. In Milano. 4.

Histoire naturelle des végétaux de la France, contenant leurs descriptions generiques et specifiques, leurs noms, synonymes, latins et françois, leurs figures, les insectes qu'ils nourrissent, l'endroit ou on les trouve, leurs differentes cultures suivant les divers climats de chaque province, leur analyse chymique et leurs propriétés, non seulement pour la nourriture et la médecine, mais encore pour l'embellissement des jardins et les arts et metiers, ou la botanique, la médecine, l'agriculture, le jardinage et les arts reunis dans le regne végétal de la France. Par Mr. P. I. BUCHOZ etc. à Metz. 8.

Eiusd. Traité historique des plantes, qui croissent dans la Lorraine et les trois Evêchés contenant leur description, leur figure, leur nom, l'endroit ou elles croissent, leur culture, leur analyse et leurs propriétés tant pour la médecine, que pour les arts et metiers Tom. IV. à Paris et à Nancy. 8.

ANDR. EL. BÜCHNER diss. inaug. de tendinis Achillis soluti sanatione in integrum facta, sine adunatione partium tentata, casu quodam notabili comprobata. Resp. Frid. Christ. Behr, Halae. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de sudoris sub calore febrili minus salutari eruptione. Resp. Io. Christian Wichura. ib. 4.
'Tom. XV. Pars III. N n ANDR.

ANDR. EL. BÜCHNER diff. inaug. de indicatione chemiae vniuersalis ductu formanda. Resp. Io. Frid. Schroeter. ib. 4.

Eiusd. diff. inaug. de hecticorum deliriis malo omine oriundis. Resp. Christian. Iac. Delahon. ib. 4.

Eiusd. diff. inaug. de colluue verminosa, quatenus cacochymiae caussa. Resp. Frid. Petr. Boussanquet. ib. 4.

Eiusd. diff. inaug. de valetudinariorum vita robustiorum diuturniore. Resp. Io. Godofr. Zobel. ib. 4.

Eiusd. diff. inaug. de rite diiudicanda haemorrhagiarum in febribus intermittentibus salubritate. Resp. Car. Frid. Wilh. Rudolph. ib. 4.

Eiusd. diff. inaug. de diarrhoeae in febribus exanthematicis salute et noxa. Resp. Io. Iac. Bendixen. ib. 4.

Eiusd. diff. inaug. de legibus irritabilitatis generalioribus. Resp. Io. Aug. Bakendorf. ib. 4.

Eiusd. diff. inaug. de haemoptysi sua sponte mortalibus eueniente. Resp. Io. Chph. Klipsch. ib. 4.

Eiusd. diff. inaug. de liquidi neruei ratione ad vitam et sanitatem. Resp. Christ. Bernh. Styrius. ib. 4.

— Eiusd. diff. inaug. de viribus medicamentorum explorandis. Resp. Iust. Henr. Cordemeyer. ib. 4.

Eiusd. diff. inaug. de vesicatoriorum, parti dolenti, applicatorum, vsu salubri et nociuo. Resp. Christ. Frid. Weizmann. ib. 4.

J. I. BÜCHTINS gegründete Beurtheilung und Anmerkungen über des Herrn BECKMANN'S herausgegebene Schriften von der Forstwissenschaft etc. 8.

CHPH. GOTTLÖB BÜTTNERS Erörterung einiger bey Gelegenheit einer zweyköpfigten und einbüchigen Geburt die Lungenprobe betreffenden Fragen. Königsberg. 4.

Osservazioni sopra alcuni innesti di Vajuolo da I. MARIA BICETTI DE BUTTINONI. in Milano. 8.

— Mémoire sur l'état actuel de la pharmacie par Mr. le

CAMUS, Docteur régent de la Faculté de médecine de Paris. à Paris. 12.

108. CARRERE diff. de alimentorum digestionis mechanismo. Resp. Io. Alexandr. Bocheni. Perpiniani.

10. FRID. CARTHEUSER diff. inaug. de radicibus esculentis in genere. Resp. Io. Henr. Kraut. Francof. ad Viadr. 4.

Eiusd. diff. inaug. de incitamentis motuum naturalium externis. Resp. Geo. Wilh. Rach. ib. 4.

Medicinisch, physikalisch und moralische Schriften, aus dem Französischen des Herrn DE LA CASE übersetzt, 1 und 2ter Theil, nebst einen Brief über das beste Mittel die Erziehung zu befördern. Leipz. 8.

Traité de l'existence, de la nature et des propriétés du fluide des nerfs et principalement de son action dans le mouvement musculaire, ouvrage couronné en 1753 par l'academie de Berlin, suivi des dissertations sur la sensibilité des meninges, des tendons, etc. l'insensibilité du cerveau, la structure des nerfs, l'irritabilité Hallerienne etc. par Mr. LECAT, à Berlin. 8. av. fig.

Eiusd. Nouveau système sur la cause de l'évacuation periodique du sexe. Lettre à l'auteur du Journal de médecine, suivie d'une reponse à des objections faites contre le système, par la quelle il devient encore plus solidement établi et l'hypothese opposée radicalement détruite. Amsterd. 8.

Eiusd. Traité de la couleur de la peau humaine en general, de celle des Negres en particulier et de la metamorphose d'une de ces couleurs dans l'autre, soit de naissance, soit accidentellement, ouvrage divisé en trois parties. à Paris. 8.

Lettre de Mr. CHAMBON à Mr. CHASTENET en reponse à la lettre de Mr. PALUCCI à Mr. DE HUME. Viennae. 8. (*Defenditur FR. COSMI methodus secandi calculum.*)

L'art de cultiver les pommiers, les poiriers et de faire des cidres selon l'usage de Normandie par Mr. I. E. MARQUIS DE CHAMBRAY, à Paris. 12.

Manuel des Champs, ou recueil choisi instructif et amusant de tout ce, qui est le plus nécessaire et le plus utile pour vivre avec aisance et agrément à la campagne par Mr. DE CHANVALON. Nouvelle édition, à Paris et Liege. 8.

Il methodo naturale di cura del Sign. G. CHEYNE, à Padova. 4.

Lettre à Mr. ** où l'on prouve la possibilité des naissances tardives d'après la structure et le mécanisme de la matrice par Mr. CHEROL. à Paris. 8.

Eloge de LOUIS DURET, celebre Médecin sous Charles IX et Henri III, ouvrage, qui au jugement de la Faculté de Médecine de Paris a remporté le prix proposé cette année par Mr. L. B. L. CHOMEL, Médecin veteran. ord. du Roi etc. à Paris. 12.

Theorie de la Lune, deduite du seul principe de l'attraction réciproquement proportionnelle aux quarrés des distances par Mr. CLAIRAUT. Nouvelle Edition, à Paris.

Icones insectorum rariorum, sectio II, auctore CAROLO CLERICO. Holm. c. tab. aen. a XIII ad LV vsque (*Prior sectio prodiit 1759.*)

IO. FR. CLOSSI carmen de cortice Peruviano, remedio variolarum prophylactico valde limitando. Lugd. Bat. 4.

Observations somnaires sur le 21 novembre 1763 dans l'assemblée des Commissaires nommés par la Faculté de Médecine de Paris au sujet de l'inoculation de la petite Verole par Mr. COCHIN, à Paris. 4.

FRANC. FELIX COCHU quæst. med. an chronicis aquae minerales, vulgo de Merlange? (*affirmatur*) Resp. Edmund Claude Bourru. Parisiis. 4.

MEYER KALMAN COHEN diff. inaug. de calculo et lithontripticis, Goetting. 4.

Diff. nova de suffusione seu cataracta oculi anatomico et mechanismo locupletata. Auctore D. COLUMBIER, Med. Doct. Amstelodami et Paris. 8.

Enquiry into the structure of human body relative to its supposed influence on the morals of Mankind By CHARL. COLLIGNON. The second. edit. Cambridge. 8. maj.

MATTHIAS COLLIN epistola ad Cl. BALDINGERUM, qua demonstratur, pustulas miliares male factitias et symptomaticas dici. Viennae. 8.

Osservazioni pratiche sopra le malattie venerée tradotte dal francese dal Sign. COSTE Professore di Chirurgie. in Venezia. 8.

DAVID CRANZ *Historie von Grönland, enthaltend die Beschreibung des Landes und der Einwohner, insbesondere die Geschichte der dortigen Mission der evangelischen Brüder zu Neuherrenhut und Lichtenfels.* 8. m. K.

HENR. IO. NEPOM. CRANZII institutiones botanicae, in quibus genera et species plantarum hucusque incognitarum habentur. Tom. II. Vienn. 8. mai.

Eiusd. materiae medicae et chirurgicae iuxta systema naturae digestae. Edit. secunda correctae et auctae. Tom. I. II. III. Lips. 8.

Eiusd. IO. LAURENT. GASSERI, S. C. A. Mai. Confiliarii Phil. et Med. Doctor. et Medic. Profess. laudatio funebris, Vindob. fol.

HERRMANN ADOLPH. CRUWEL diff. inaug. de cordis et vasorum osteogenesi in quadragenario observata. Halae. 4. c. f.

CHPH. BERNH. CRUSEN diff. inaug. de tensione nervorum. Gotting. 4.

HENR. FRID. DELIUS diff. inaug. de causa paloris

loris cutis hominum sub zona torrida habitantium. Resp. *Aug. Leberecht Müller*. Erlang. 4.
Eiusd. diff. inaug. de notialgia seu dolore dorique vario. Resp. *Philipp. Matth. Woerner*. ib. 4.
Eiusd. diff. inaug. de resolutione noxia. Resp. *Io. Chph. Mylius*. ib. 4.

Eiusd. diff. inaug. de dosibus refractis medicamentorum. Resp. *Io. Chr. Ehrenfr. Gebauer*. ib. 4.

D. PETRI DELSANCE, der Cöllnischen medicinischen Facultät Mitgliedes und öffentl. Lehrer, kurze Anweisung zur gerichtlichen Wundarzney, worinnen über die Tödllichkeit derer Wunden bey denen Gerichten, aus den Grundlehren der Arzneygelehrten zu untersuchen und auszumachen sind. Frf. und Leipz. 1.
 Fortgesetzte Beyträge zur Naturkunde, herausgegeben von IOH. DANIEL DENSO, 7-tes Stück. Berlin. 8.

Elemens et traité de Geometrie par Mr. DESPUSIEUX, Architecte expert-juré du Roi, avec des figures. à Paris. 8.

Eloge de RENE DESCARTES, Discours, qui a obtenu l'Acceffit, au jugement de l'Academie françoise en 1765. par Mr. l'Abbé COUNIER DES LANDES. ib. 8.

Histoire de l'agriculture ancienne, extraite de l'histoire naturelle de PLINIE livre XVIII. avec des éclaircissemens et des remarques par Mr. DES PLACES. ib. 12.

A treatise on bloodletting with an Introduction recommending a review of the materia medica. By THOMAS DICKSON. Lond. 4 mai.

Introduction a la matiere médicale en forme de thesaurus, dans laquelle on explique la maniere d'agir des médicamens internes et ce qui concerne leur usage, suivant la plus saine pratique. Nouvelle edit. par Mr. DIENERT, à Paris. 12.

J. C. DORERI definitiones medicamentorum, quae —
in officinis pharmaceuticis chymice praeparatae
prostant, secundum illarum partes constituentes,
propria cognitione et experientia explicatae et in
vsum cultorum medicinae idiomate latino et ger-
manico editae. Dresd. 8.

GUALTH. VAN DOEVEREN Specimen observa-
tionum academicarum ad monstrorum historiam,
anatomien, pathologiam et artem obstetriciam prae-
cipue spectantium. Groening. et L. B. 4. c. tab. aen.

Consultations sur la plûpart des maladies, qui sont
du Ressort de la chirurgie, par **HENRY FRANC.**
LE DRAN. Paris. 8. maj.

Manuel de Botanique etc. par **Mr. DUCHESNE,**
à Paris. 12.

Memoires pour servir à l'histoire naturelle des pro-
vinces de Lyonnais, Forez, Beaujolois, par **Mr. AL-**
LEON DULAC, à Lyon. Vol. I. II. 8. min.

Melanges d'histoire naturelle par le même. Vol. I-VI.
à Lyon. 12. av. fig.

Memoire sur les marais salans des Provinces d'Aunis —
et de Saintonge, par **Mr. BEAUPIED DUMENIS,**
à Rochelle. 12.

FRANCISC. ERDELY diff. inang. de variolis.
Vienn. 8.

IDAN. FRID. ERASMI, M. D. et Anatom. Chirurg.
P. P. sermo, de molestiis studii anatomici, deliciis
maximaque illius vtilitate longe superandis. Mos-
quae. 4.

CHRIST. EHRENF. ESCHENBACH Progr. de
morbis haereditariis. Rostoch. 4.

La vie et les principes de **Mr. FIZES,** pour servir
à l'histoire de la médecine de Montpellier, par
Mr. ESTEVE. à Amsterd. 8.

Traité de maladies Veneriennes par **Mr. FABRE,**
Maître en Chirurgie. Nouvelle édition, corrigée

et considérablement augmentée par l'auteur.
Tom. I. II. à Paris. - 12.

Della febre epidemica sofferta in Napoli l'anno 1764.
Libr. 3. DI TOMASO FASANO. in Napoli. 8.

10. FRID. FASELII diss. inaug. de profluvio aquarum spuriarum in gravidis. Resp. *Frid. Henr. Wolk. Hecker.* Ien. 4.

Eiusd. diss. inaug. de morbis ex absorptione impedita. Resp. *Gotthard. Guil. Gourbandt.* ib. 4.

— *Eiusd.* Progr. I. II. de partibus oleorum aethereorum constitutivis. ib. 4.

Eiusd. diss. inaug. de singulari topicorum temporibus applicandorum praestantia. Resp. *Aug. Christ. Kühn.* ib. 4.

Eiusd. Progr. III. IV. V. de vasis corporis animalis aereis. ib. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de causis sternutationis eiusque effectibus. Resp. *Christ. Rickmann.* ib. 4.

Eiusd. Progr. I. II. III. IV. de medicamentis cardiacis. ib. 4.

Histoire naturelle de la Hollande equinoxiale: ou description des animaux, plantes, fruits et autres Curiosités naturelles, qui se trouvent dans la Colonie de Surinam par PHILIPPE FERMIN, à Amst. 8.

Eiusd. Traité des maladies les plus fréquentes à Surinam. ib. 8.

Eiusd. Developpement parfait du mystère de la génération du fameux crapaud de Surinam, nommé Pipa. à Maestricht. 8.

Dictionnaire portatif universel d'anatomie, de physiologie et de pathologie par Mr. FERAPIE DU FIEU Tom. I. II. à Paris. 8.

Oeconomische Abhandlung von gründlich bessern und einträglichern Weinbergsbau, nebst angefügter Churfürstl. Sächsl. Weingebürs - Ordnung de anno 1588.

VON H. A. F. (HEINRICH AUG. FISCHER)
Dresden und Leipzig. 8.

Observations particulieres sur la médecine, la chirurgie, l'art des accouchemens et les maladies veneriennes. Avec des reflexions en faveur de ieunes praticiens, par Mr. FICHET de FLECHY, Paris. 12. (*iam prodiit anno 1760.*)

IO. PAUL. FRÉIER disp. inaug. de partu difficili propter funiculum vmbilicalem, foetus collum stringentem. Halae. 4.

IOH. LEONH. FRISCH *Beschreibung und Vorstellung der Vögel Deutschlands in 12. Classen, sauber nach den Leben illuminirt.* Berlin. 4.

Recueil des remedes faciles et domestiques recueillis par Madame FOUQUET. Vol. I. II. à Paris. 12.

PETR. ADR. GADD disp. om Chemiens tillampning til ylle manufacturers förbättring. Resp. -- *Leifsen.* Abo. 4.

IO. CAROL. GEHLER diss. inaug. de vtero, secundinas expellente, sectio prior eademque theoretica. Resp. Io. Wilh. Frid. Heinigke. Lips. 4.

Sitologia overo Raccolta di Osservazioni, di Esperienze e Ragionamenti sopra la natura e qualita dei Grani e delle Farine per il Panificio, con l'aggiunta di altri Trattati vtilissimi agli Agricoltori ed Mercanti di GIOVAN. GENTILI. Tom. I. in Livorno. 4.

FRANC. PETR. LEOPOLD. GENZINGER Quiaest. inaug. med. an a fascino et diabolo hominibus morbi? Vindob. 8.

MAX. GEORGI diss. de regione Wermellandorum metallica et oppido Philipstad. Resp. *Erich Ferneib.* Vpsal. 4.

C. E. A. GERHARD *kurze Anweisung zur Heilung der vornehmsten innern Krankheiten.* Berlin. 8.

Eiusd. materia medica, oder Lehre von den rohen Arzneimitteln. ib. 8.

IOH. AUG. PHIL. GESSNER *Geschichte des Wildbaades bey Rothenburg ob der Tauber, mit medicinischen Anmerkungen und Beobachtungen. Rothenburg. 8.*

IOH. GESNER diff. Phytographiae sacrae generalis, Pars practica quinta. Turici. 4.

FRANC. ERNST. GLAUBRECHT diff. inaug. sistens analecta de odontalgia eiusque remediis variis, praecipue magnete. Argentorat. 4.

IOH. GOTTLIEB GLEDITSCH *vermischte physikalisch-botanisch-oeconomische Abhandlungen. Erster Theil. Halle 8.*

— PHIL. FRID. GMELIN diff. inaug. sistens theorium solutionis chemicae, Resp. *Alb. Frid. Faulhaber, Tubing. 4.*

Eiusd. diff. inaug. de materia toxicorum hominis vegetabilium simplicium in medicamentum convertenda, Resp. *Io. Melch. Eppli. ib. 4.*

— *Eiusd.* diff. inaug. de sero lactis dulci Hoffmanniano, Resp. *Salom. Schultheiss. ib. 4.*

— Dissertation sur la nature, la maniere d'agir, les especes et les usages des antispasmodiques proprement dits, qui a remporté le prix de l'academie des sciences et belles lettres de Dijon en 1764 par Mr. GUILLAUME LAMBERT GODARD, Dijon et à Paris. 8.

DAV. GOEMOERY diff. inaug. sistens tentamen de indole aeris Hungarici. Vindob. 8.

IO. FRID. GOTTLIEB GOLDHAGEN diff. inaug. sistens dubitationes de quadam causae motus muscularis explicatione. Halae. 4.

ANT. GOUAN *flora Monspeliaca, sistens plantas n. 1150 ad sua genera relatas et hybrida methodo digestas: adiectis nominibus specificis trivialibusque, synonymis selectis, habitationibus plurium in agro Monspeliensi detectarum et earum, quae in*
vfu

vsus medicos veniunt nominibus pharmaceuticis
virtutibusque probatissimis. Lugd. 8. c. tab. aen.
Eloge de RENE DESCARTES par Mr. l'Abbé DE
GOURCY. à Paris. 8.

IOH. DAVID GRAUENS, d. A. D. *Abhandlung von
den Erweichmitteln zum Gebrauche der Aerzte und
Heilärzte verfasst und mit einer Vorrede von der
Nothwendigkeit und Nützlichkeit der philosophischen
Erkenntniß in der Arzneygelahrheit begleitet.* Lemgo. 8.

Eiusd. *Anfangsgründe der Hebammenkunst.* ib. 8.
IAC. GRIEPENSTEDT *Ritning och beskrifning
pae tork ugnar.* Stockholm. 8. c. tab. aen.

IO. AUG. GROTIANS *immerwährender Land- und
Gartenkalender zum nützlichen Gebrauche bey dem
Ackerbaue, wie auch der Blumen, Orangerie, Küchen-
und Baumgärten, 2ter Theil.* Gotha. 8.

Eiusd. *physicalischer Winterbelustigungen 2ter Theil,
welcher die allerleichteste Art Kaysercronen, Tulipa-
nen, Narcissen im Winter hervorzubringen zeigt.*
Nordhausen. 8.

Eiusd. *1ster Theil 3te Auflage.* ib. 8.

CARL GOTTL. GROTEUS *Entwurf der Forstwis-
senschaft, besonders in Absicht der Tangelwäldungen.*
Chemnitz. 8.

ANTON. DE HAEN *epistola de cicuta ad CL. BAL-
THAS. LUDOVIC. TRALLES.* Vienn. 8.

Eiusd. *Pars decima rationis medendi in nosocomio
practico etc.* Vienn. Auftr. 8.

ALBERT. V. HALLER *primae lineae physiologiae
in vsum praelectionum academicarum tertio au-
ctae et emendatae.* Goetting. et Leidae. 8.

Eiusd. *I primi lineamenti di Fisiologia trasportati
nell' Italiano da un Professore di medicina (BOR-
NETTI.) in Venezia.* 8.

Eiusd. *Elementa physiologiae corporis humani.*
Tom. VII. *intestina, chylus, vrina, semen, mulie-
bria.* Bernae. 4.

Kurzer

- *Kurzer Auszug einer Beschreibung der Salzwerke im Amte Aelen durch den Herrn VON HALLEN, der 6 Jahre lang diese Salzwerke unter seiner Aufsicht gehabt hat. Bern. 8.*
- IOH. SAMUEL HALLENS *Werkstätte der heiligen Künste oder die neue Kunstgeschichte, 4ter Band. Brandenburg und Leipzig. 4. m. K.*
 Supplement ou traité de la conservation des grains, contenant plusieurs nouvelles expériences; une methode plus simple de conserver les grains, que celle, qui a été publiée en 1754. et de figures en taille douce par DU HAMEL DU MONCEAU. Avec plusieurs memoires d'agriculture adressés à l'auteur. à Paris. 12. av. fig.
- *Eiusd. Art de la draperie, principalement pour ce, qui regarde les draps fins. à Paris. fol. c. XV. tab. aen. Philosophiae naturalis s. Physicae dogmaticae Tom. II. continens aërologiam et hydrologiam tanquam contin. system. CHRIST. LIB. BAR. DE WOLF. Auctore MICHAEL CHPH. HANOVIO. Halae. 4.*
- IOHANN FRIEDR. HARTMANNS *electriche Experimente im luftleeren Raume. Hannov. 8. m. K.*
Eiusd. Achtsamkeit bey Erforschung der Gewitter-Electricitaet. ib. 8. m. K.
- PETR. IMMANUEL. HARTMANN *diff. inaug. de calculis in vesicula seminali repertis aliisque notatis anatomicis. Resp. Ia. Matthaei. Frf. ad Viadr. 4.*
Eiusd. Progr. completens obseruata quaedam in puellae septennis cadauere completens. ib. 4.
Eiusd. diff. inaug. de medendi methodo in prouocandis haemorrhoidibus saepius peruersa. Resp. Carl. Chph. Goehde. ib. 4.
Eiusd. diff. inaug. de vlcere inguinis sinistri ileique intestini sanato. Resp. Gottl. Ferdinand. Dreyer. ib. 4.

CHRIST. HAUSMANN acidularum Sulzbacensium —
historia et analysis. Argentorat. 4.

GUILIELM. IOAN. FRID. HEINIGKE Ep. de
aere fixo in corpore humano, Lips. 4.

GERARD HEINRICH diss. inaug. de praerogatiua
infantium rusticorum et plebeiorum praenobilium
et diutum ratione sanitatis. Vindob. 8.

*Der patriotische Medicus entworfen von D. ANTON
HEINS, 1ster Band, Hamb. 8.*

LORENZO HEISTERO Istituzioni chirurgiche
tradotte dal latino. 4.

IOACH. FRIEDR. HENKELS *Abhandlung von der
Wirkung der äußerlichen Arzneyen an und in dem
menschlichen Körper. Anhang oder 2tes Stück. Ber-
lin. 8.*

*Briefe über das Blatterpelzen, dem Parlamente von Pa-
ris gewidmet, 1ster Theil. Altona. 8. (Auctor est
P. G. HENSLE, Med. D.)*

Eloge historique de J. GOUTHIER D'ANDER-
NACH, médecin ordinaire de Francois I. avec un
catalogue raisonné de ses ouvrages. Discours, qui
a remporté le prix proposé pour l'année 1765.
dans la Faculté de Medecine de Paris par LOUIS
ANTOINE PROSPER HERISSANT, Etudiant
en médecine dans l'Université de cette ville,
à Paris. 12.

GEORGE HEUERMANNS *vermischte Bemerkungen
und Untersuchungen der ausübenden Arzneywissen-
schaft, 1ter Band. Coppenhagen und Leipz. 8 mai. m. K.*

The vegetable system, or the internal structure and
the life of plants, their parts and nourishment
explained; their classes, orders, genera, and spe-
cies ascertained and described in a method alto-
gether new; comprehending an artificial index
and a natural system. With figures of all the
plants; designed and engraved. By JOHN HILL,
M. D.

M. D. Vol. VIII. containing a seconde series of the one-petal'd plants. Vol. IX. containing a thirde series of the one-petal'd plants. Vol. X. containing all the one-petal'd plants, with six, seven and many segments and the two entire classes of two petal'd an three petal'd plants. London. fol. c. tab. aen. Voll. 3.

→ *Eiusd.* Centaury the great stomachic its preference to all other bitters; in that it gives an appetite and good digestion and neither heats nor binds the body with an account of the plant and the method of gathering and preparing it; and a few rules for such as have weak stomachs. Lond. 8. mai.

Eiusdem Valeriana oder von denen Tugenden der Baldrian-Wurzel in denen Krankheiten und Zufällen der Nerven, nebst den Kennzeichen, wodurch die wahre von der unächten kann unterschieden werden. Aus dem Engl. ins Teutsche übersf. u. mit illuminirten Kupfern erläutert. Nürnberg. 8. mai.

#IPPOCRATES contractus, in quo magni HIPPOCRATIS opera omnia in breuem epitomen summa diligentia redacta habentur; studio et opera THOMAE BURNET, M. D. Editio noua diligenter correcta. Argent. 8.

ANT. BALTH. RAYM. HIRSCH diss. inaug. paris quinti neruorum encephali disquisitio anatomica, in quantum ad ganglion sibi proprium semilunare et ad originem nerui intercostalis pertinet. Vienne. 4. c. tab. aen.

L. E. HIRSCHELS *Betrachtung über den jetzigen innerlichen Gebrauch des Mercurii sublimati corrosiui und des Schierlings in verschiedenen Krankheiten. 2te Auflage vermehrt.* Berlin. 8.

Reliqua proxime.

Contenta in hac parte.

- I. Histoire naturelle générale et particuliere
avec la description du Cabinet du Roi
Tome XIII. pag. 387
- II. LEVRET Essai sur l'abus de règles gene-
rales ; et contre les préjugés, qui s'opposent
aux progrès de l'art des accouchement 411
- III. ACREL Tal om Nödvändigheten och
förmånen af de Chirurgiska Handlagens
förkortande i utöfningen 422
- IV. DU HAMEL DU MONCEAU de l'Ex-
ploitation des Bois 429
- V. KOEHLREUTER *dritte Fortsetzung der
vörläufigen Nachricht von einigen das Ge-
schlecht der Pflanzen betreffenden Versuchen
und Beobachtungen* 435
- VI. LIEUTAUD historia anatomico - medica
sistens numerosissima cadauernm huma-
norum extispicia etc. 441
- VII. DE MARE tractatus de cancro et spina
ventosa curabilibus per medicamentum
hactenus secretum 447
- VIII. Histoire et Memoires de l'Academie royale
des sciences de Paris année 1762 452
- IX. A BONA obseruationes medicae 478
- X. HERRMANN diss. de osteosteotomate 484
- XI. PALLAS spicilegia zoologica 491
- XII. Philosophical Transactions Vol. LVI. for
the year 1766 495

- XIII. CARTHEUSER fundamenta materiae
medicae Tom. I. II. pag. 513
- XIV. COLLIN. Nosocomii ciuici pazmariani
annus medicus tertius 521
- XV. HALLERI operum anatomici argumenti
minorum Tom. II. 527
- XVI. MURRAY historia infitionis variolarum
in Suecia 533
- XVII. RICHTER Progr. de variis cataractam
extrahendi methodis 538
- XVIII. SYMONS observations on vapor-bathing
and its effects 541
- XIX. TIMMERMANN Proluf. de belladonna 544
- XX. Noua physico-medica 546
- XXI. Continuatio indicis scriptorum physico-
medicorum, quae anno 1765 prodierunt 561
-